

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΑ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1984 | ΑΡΙΘ. 20

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ*

ζ') Οί μαρξιστικές χώρες διαφεύδουν τις προβλέψεις του Μάρξ.

Ο ισχυρισμός του Μάρξ, ότι η Θρησκεία κι η προβολή του άθεϊσμού είναι πιά ξεπερασμένα, διαφεύδεται σ' αυτές τις μαρξιστικές χώρες τόσο απ' την άνηση κι ανάγνωση της θρησκευτικής ζωής, όσο κι από την έντεινομένη επίσημη άθεϊστική προπαγάνδα και την ίδρυση μουσειών άθεϊας. Τα καθεστώτα της κομμουνιστικής ιδιοκτησίας δέν κατώρθωσαν νά έξαλείψουν τή Θρησκεία.

Τόν Σεπτέμβριο 1983 ό γράφων μετέβη στην Ανατολική Γερμανία, όπου έορταζόταν τότε τόσο το έτος Μάρξ, όσο και το έτος Λουθήρου. Το έτος Μάρξ με τις κατά παραγγελίαν κινητοποιήσεις του κομμουνιστικού μηχανισμού επισκιάσθηκε από τις αύθόρμητες λαμπρές κινητοποιήσεις, που έγιναν για το έτος του Λουθήρου. Έκατοντάδες χιλιάδων λαού σέ εκπληκτικές συγκεντρώσεις σέ διάφορες πόλεις της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Ανατολικής Γερμανίας διεσάλπιζαν το σύνθημά τους: «Ν' αγαπᾶς και νά εμπιστεύεσαι τόν Θεό πάνω από όλα». Αύτός ό Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ανατολικής Γερμανίας

προήδρευσε στή μεγάλη έπιτροπή όργανώσεως των σχετικών πολιτιστικών έκδηλώσεων για το έτος του Λουθήρου και παρέστη στις σχετικές έναρκτήριες θρησκευτικές τελετές. Πολλά παιγνίδια των παιδιών και πλείστα σουβενιρστά ειδικά κρατικά καταστήματα είχαν τή μορφή του Λουθήρου κι όχι του Μάρξ^{162α}.

η) Ο άνθρωπος ως υποχείρια μαριονέττα.

Μιά απ' τις αντιφάσεις της Φιλοσοφίας του Μάρξ είναι το ότι, ενώ ο άνθρωπος ανακηρύσσεται υπ' αυτού ως το υπέρτατο όν, παράλληλα είναι τρόπον τινά υποχείρια μαριονέττα στη λαβή των χειρών του παντοδυνάμου νόμου της ιστορικής εξέλιξεως, ό οποίος οδηγεί νομοτελειακά σέ προκαθορισμένο τέρμα.

θ) Ουτοπιστικό και όχι ρεαλιστικό άνθρωποειδωλο.

Η σκέψη του Μάρξ κυριαρχείται από ουτοπιστικό κι όχι ρεαλιστικό άνθρωποειδωλο. Διέπεται από ουτοπιστική υπεραισιο-

162α. Για την υπό μαρξιστών ιστορικών αξιολόγηση του έργου του Λουθήρου βλ. όσα επισημαίνει ό Johannes Brose der στο άρθρο του «Wenn marxistische Historiker Luther lesen» (περιοδ. «Orientierung», άρ. τ. 23/24, 15/31 Δεκ. 1983, σ. 261-264.

* Συνέχεια έκ τής σελ. 540 του υπ' άριθ. 19 τεύχους.

δοξία, πού παραγνωρίζει, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἐλεύθερη θέλησή του καὶ μὲ τὴν κλίση του στὸ κακὸ ἀποτελεῖ ἐμπόδιο στὴν πραγματοποίηση τοῦ δράματός του. Ἔτσι ἐξηγεῖται πῶς καὶ μέσα στὸ σύστημα τῆς κολλεκτιβιστικῆς ἐξουσίας ὑπάρχουν ἐπίσης ἀλλοτρίωση, ἐγωϊσμός, ἀνισότης, διαφθορά, ἀνεξέλεγκτη κατάχρηση ἐξουσίας, νεοτσαρική διαβίωση ἀξιοματούχων τοῦ κόμματος, στραγγαλισμὸς τῆς ἐλευθερίας, λογοκρισία, δίωξη ἀντιφρονούντων, ἀλλεπάλληλα κρούσματα ἰδιοτελοῦς καὶ ἀνίσου καρπώσεως τοῦ πακτωλοῦ τοῦ κολλεκτιβιστικοῦ πλούτου καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι καθόλου εὐόλινα γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ κομμουνιστικοῦ παραδείσου¹⁶³.

Ἄν δὲν γίνουν οἱ ἄνθρωποι «καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. ε', 17· Γαλ. στ', 15), δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ βελτιωθῇ ἡ ποιότης τῶν κοινωνικῶν δομῶν. Χωρὶς ἀνακαινισμένους πνευματικὰ ἄνθρώπους, ἡ «δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» γίνεται «δικτατορία ἐπὶ τοῦ προλεταριάτου», ἡ ὁποία ἐνεργοποιεῖται καὶ ἀσκειῖται ἀπ' τὴν ἐλίτε ἢ ἀκριβέστερα ἀπὸ μιὰ «κάστα» ἐνὸς κόμματος, πού αὐτοθεωρεῖται «ἐμπροσθοφυλακὴ», πράγμα πού θὰ τὸ ἀπέκρουε καὶ αὐτὸς ὁ Μάρξ¹⁶⁴. Εἶναι πολὺ πιθανό, ὅτι, ἂν ζοῦσε λίγο περισσότερο ὁ Μάρξ, θὰ συντασσόταν μὲ τοὺς «μενσεβίκους» καὶ ὄχι μὲ τοὺς «μπολσεβίκους»¹⁶⁵.

163. Γιὰ τὸν σοσιαλιστικὸν παράδεισον βλ. μερικὸς εὐστόχους καὶ σπινθηροβόλους ὑπαινιγμοὺς στὸ βιβλίον «Κοινοτοπίες» τοῦ Νίκου Δήμου, Ἀθήνα, 1983, σ. 22-44. Πρβλ. καὶ τὸ ἐξαίρετο ἄρθρον τοῦ Μάρτιου Πλωρίτη, πού δημοσιεύθηκε στὴν ἐφημερίδα «τὸ Βῆμα» (30 Σεπτ. 1984) ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἵποπέλεια καὶ αὐτοπέλεια».

164. Jean-Yves Calvez, Μάρξ: γιὰ μιὰ ἐπέτειο, περιοδ. Etudes, Ἰούλιος-Αὐγουστος 1983 σ. 21-23· ἑλλην. μτφρ. στὸ περιοδ. «Σύγχρονα θέματα», ἀρ. 47, Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 1983, σ. 156-168. Πρβλ. Milovan Djilas, The New Class, New York 1963, σ. 42 ἐξ.

165. Γιὰ τοὺς «μενσεβίκους» βλ. C. Weill, Marxistes russes et social-démocratie allemande, 1898-1904, Paris 1977. S. M. Schwartz, The Russian Revolution of 1905, New York, 1967. M. Ferro, La révolution de 1917, Paris, τόμ. 1 (1967) καὶ τόμ. 2 (1976). Jean - Marc Gajman, Menchevisme μέσα στὸ Dictionnaire Critique du Marxisme, σ. 579-583.

ι) Παρασιώπηση τοῦ χριστιανικοῦ ἀνακαινιστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου.

Ὁ Μάρξ ὑπερτόνισε καὶ γενίκευσε συστηματικὰ μόνον τὶς καταχρήσεις, τὶς ἀσθενεῖς πλευρὲς καὶ τὴν ἀδρανοποίηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ παρασιώπησε ἐνσυνείδητα τὴ γνωστὴ τεραστία συμβολὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας στὴν προβολὴ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, στὴν ἐξυγίανση τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ στὴν ἀνάπτυξη καὶ ὀργάνωση τοῦ διακονικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἔργου ἀπ' τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησία τοῦ περιβάλλοντός του. Τέτοιο ἔργο ἀνέπτυξαν ἀκριβῶς στὰ ἰδικὰ του χρόνια μέσα στὴ Γερμανία ἐπιφανεῖς προσωπικότητες, ὅπως ὁ Johann Heinrich Wichern (Βίχερν)¹⁶⁶, ὁ Theodor Fliedner (Φλῆντνερ), ὁ Wilhelm Löhe (Λοέε) καὶ πολλοὶ ἄλλοι¹⁶⁷.

Ὁ Μάρξ ἐπίσης συστηματικὰ ἀγνόησε τὶς ἀνακαινιστικὲς κοινωνικὲς κινήσεις στοὺς κόλπους τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας¹⁶⁸ καὶ πρὸ πάντων τὸ δυναμισμό τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας¹⁶⁹, πού ἐπὶ αἰῶνες σκλαβιάς συμπαραστάθηκε στὰ ὑπόδουλα ἔθνη καὶ πού ὠδήγησε τοὺς Ἕλληνες¹⁷⁰ στὴν Ἐθνεγεροσύνη τοῦ 1821. Ὁ Μάρξ ἀγνόησε καὶ αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου¹⁷¹ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι πρώτη ἢ Βίβλος καὶ κατόπιν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καταπολέμησαν τὴν ἄδικη κάρπωση τῆς «ὑπερεργασίας» καὶ

166. Gerhard Bergmann, μν. ἔ., σ. 182-183.

167. Βλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης — Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1949, σ. 93 ἐξ., 99, 113 ἐξ. Πρβλ. Walter Bienerl, μν. ἔ., σ. 253, 293.

168. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 85 ἐξ.

169. Γιὰ τὸ Ὀρθόδοξο Βυζαντινὸ Κράτος ὁ Κ. Μάρξ λέγει, ὅτι τοῦτο ἦταν ἀπὸ χειρίστο τῶν κρατῶν («the worst of states»): Marx-Engels, On Religion, Progress Publishers, Moscow 1976, σ. 34.

170. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἐθνεγεροσύνη τοῦ 1821, Ἀθήναι, 1983.

171. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, σ. 93 ἐξ.

«ὕπεραξίας» καὶ τοῦ πλεονεκτικοῦ «ὕπερ-κέρδους», ποὺ συνδέεται μὲ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ μόχθου, τοῦ ἰδρώτος καὶ συχνὰ αὐτοῦ τοῦ αἵματος καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ἀδικουμένων συνανθρώπων¹⁷².

ια) Ἡ Ἐρησκεία θὰ εἶναι πάντοτε ἀναγκαία.

Κι ἂν ἀκόμη ἀρθῆ κάθε κοινωνικὴ ἀδικία κι ἐκμετάλλευση, ἡ Ἐρησκεία θὰ εἶναι πάντοτε ἀναγκαία ὡς πηγὴ παραμυθίας γιὰ ἀναπόφευκτες ὀριακὲς καταστάσεις (ὅπως εἶναι ἡ ἀνίατη ἀσθένεια, ἡ ἐνοχλή, ὁ θάνατος κ.τ.τ.)¹⁷³.

★

18. Ἐπιλεγόμενα: Οἱ Χριστιανοὶ μπροστὰ στὸ σύνθημα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Μάρξ ἀπ' τὸν Μαρξισμό καὶ τοῦ Μαρξισμοῦ ἀπ' τὸν Μάρξ.

Σεβασμιώτατοι,

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Φλωρεντίας Τσεζάρε Λουπορίνι, πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες, ἔρριψε τὸ σύνθημα: «Νὰ ἀπελευθερώσουμε τὸν Μάρξ ἀπ' τὸν Μαρξισμό»¹⁷⁴. "Ἄλλωστε

172. Βλ. σχετικῶς στὸ μνημονευθὲν ἔργον τοῦ Στ. Παπαθεμελιῆ καὶ στὰ ἔργα ποὺ ἀναφέρονται στὴν ὑπόσημ. 179.

173. Ἡ προηγηθεῖσα εὐσύνοπτη κριτικὴ μας ἀναφερόταν μόνο στὰ σημεῖα τῆς διδασκαλίας του, ποὺ ἄμεσα ἢ ἔμμεσα μνημονεύθηκαν στὴν παρούσα διάλεξη. Γενικώτερη κριτικὴ τῆς ὅλης διδασκαλίας τοῦ Μάρξ βλ. σὲ μερικὰ ἀπ' τὰ ἔργα τῆς βιβλιογραφίας, ποὺ ἀναφέραμε πρὶν μπροστὰ. Πρὸς ἐπίσης τὴν εὐστοχη κριτικὴ σειρᾶς ἄρθρων τοῦ Θεοφ. Παπακωνσταντινοῦ, ποὺ δημοσιεύθηκαν στὴν ἐφημερίδα ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὁ Κάρλ Μάρξ καὶ ὁ Μαρξισμὸς» (13, 20, 27 Μαρτίου καὶ 3, 10 Ἀπριλίου 1983).

174. Τσεζάρε Λουπορίνι, Νὰ ἀπελευθερώσουμε τὸν Μάρξ ἀπ' τὸν Μαρξισμό, στὸ ἔργο, ποὺ τὸ 1983 ἐκδόθηκε ἀπ' τὴν ἐφημερίδα «Ὀνιτά» ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὁ Μάρξ στὸ τέλος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα», μτφρ. Μπ. Βακαλοπούλου καὶ Τ. Δρακοπούλου, ἐκδ. «Ὀκεανίδας», σ. 51-58. Ἡ ἀποψη αὐτῆ τοῦ Λουπορίνι δικαιολογεῖται κι ἀπ' τὸ γεγονός ὅτι ὁ Μάρξ παρερμηνεύθηκε ὄχι μόνον ἀπὸ ἐπικριτὲς του, ἀλλὰ κι ἀπὸ φίλους καὶ ὁπαδοὺς του: Παναγιώτου Κανελλοπούλου, Κάρλ Μάρξ, Ἀθήναι, 1931, σ. 1.

κι ὁ Μάρξ κάποτε εἶπε: «Δὲν εἶμαι μαρξιστής»¹⁷⁵. Τὸ αἶτημα τοῦ Λουπορίνι ἰσχύει κυρίως ἀπὸ πολιτικοοικονομικὴ ἀποψη καὶ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ ἐκλείψῃ ἡ ἀντίθετη πρὸς τὰ ὁράματα τοῦ Μάρξ πραγματικότης τῶν «μαρξιστικῶν» χωρῶν, τὴν ὁποία ὑπεμνήσαμε πρὸ ὀλίγου. Ἀπὸ κοσμοθεωρητικὴ ὅμως ἀποψη τὸ αἶτημα τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ θὰ ἔπρεπε ν' ἀντιστραφῆ: «Νὰ ἀπελευθερώσωμε τὸν Μαρξισμό ἀπ' τὸν Μάρξ», τοῦ ὁποίου ἡ ἀθεϊστικὴ κοσμοθεωρία εἶναι ἡ ἐπίσημη ἰδεολογία τῶν χωρῶν τοῦ «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ». Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ δεῦτερο αὐτὸ αἶτημα, πρέπει οἱ μαρξιστὲς ν' ἀποφασίσουν νὰ κόψουν τὴν ὀμφαλίδα, τὸν ὀμφάλιο λῶρο, ποὺ συνδέει, ὡς μὴ ὠφελει, τὰ πολιτικοοικονομικὰ τους ὁράματα μὲ τὸν μητρικὸ πλακοῦντα τῆς ἀθεϊστικῆς κοσμοθεωρίας.

Μόνον ἂν γίνῃ ἡ ἐγχείρηση αὐτῆ, μόνον τότε θὰ παύσῃ νὰ ἰσχύῃ ἐκεῖνο, ποὺ διακήρυξαν οἱ Ἀγγλικανοὶ ἐπίσκοποι στὴ Συνδιάψη τοῦ Labeth (Λάμπεθ) κατὰ τὸ ἔτος 1948. Διακήρυξαν τότε, ὅτι «ἡ κυρία πνευματικὴ ἀντιπαράταξη στὴ γενεὰ μας συνίσταται στὸν ἀγῶνα μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Μαρξιστῶν γιὰ (νὰ κερδίσουν) τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων»¹⁷⁶.

Πρέπει νὰ ξεκαθαρισθῆ καὶ νὰ γίνῃ συνειδητό, ὅτι ἀπὸ χριστιανικὴ ἀποψη μόνον ἡ ὀμφάλις αὐτῆ καὶ τὰ συναρτώμενα πρὸς αὐτὴ ζητήματα τῆς προσβολῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας κι ἀξιοπρεπείας εἶναι τὰ προσκόμματα, ποὺ πρέπει νὰ ἀρθοῦν γιὰ νὰ ὑπάρξῃ ὁποιαδήποτε οὐσιαστικὴ προσέγγιση Χριστιανῶν καὶ ὁπαδῶν τοῦ Μάρξ¹⁷⁷.

Τὸ ζήτημα τῆς ὑφῆς τῆς οἰκονομικοπολιτικῆς ὀργανώσεως μέσα σ' ἓνα σύστημα

175. Peter Hebblethwaite, μν. ἐ., σ. 17.

176. Martin Goldsmith, ἔθ' ἄνωτ., σ. 8.

177. Περισσότερα σχετικῶς βλ. στὰ ἔργα, ποὺ μνημονεύονται στὴν ὑπ' ἀριθ. 135 ὑπόσημείωση.

Ἡ προσπάθεια προσεγγίσεως ὁπαδῶν τοῦ λεγομένου «νεορθόδοξου ρεύματος» καὶ μαρξιστῶν δημιούργησε μέσα στὸν ἑλληνικὸ πνευματικὸ χῶρο κάποιον ἐνδιαφέρον, ἰδίως κατὰ τοὺς

ἐξασφαλίσεως τῆς δικαιοσύνης καὶ ἱκανοποιήσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῶν χριστιανικῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν εἶναι ζήτημα ἐπιλογῆς ὀρθῆς μεθόδου καταλλήλου ἐπιστημονικοῦ, οἰκονομικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ σχεδιασμοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐπίσης ἰσχύουν οἱ λόγοι τῆς Σοφίας Σειράχ: «Κύριος ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ» (λη', 1-6).

Οἱ Χριστιανοί, ἀφήνοντας στοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονες νὰ κρίνουν τὸ ἐκφευγὸν τῶν ὀρίων τῆς παρούσης διαλέξεως ζήτημα

τελευταίους μῆνες τοῦ 1983. Πάντως εἶναι χαρακτηριστικό, ὅτι, ὅπως σημείωσε ὁ Δημήτρης Δημητράκος, «ἡ σεβαστὴ προσπάθεια» καὶ οἱ «θαρραλέες θέσεις» τοῦ Κ. Ζουράρι («Ὁρθοδοξία ἐδῶ καὶ κομμουνισμὸς τώρα», περιοδ. ANTI, ἀρ. 239, ἔτος 1983, σ. 18-19) καὶ τοῦ Κ. Μοσκόφ («Τὸ νεορθόδοξο ρεύμα», περιοδ. ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, ἀρ. τ. 5, Αὐγ. 1983, σ. 20-21 καὶ «Ἡ Πτώση εἶναι Ἀνάσταση», περιοδ. ANTI, ἀρ. 239, ἔτος 1983, σ. 20-24) ἀντιμετωπίσθηκαν κατὰ κανόνα μὲ «εἰρωνικά σχόλια» καὶ μὲ «τὴν τάση πρὸς γελοιοποίηση» ἐκ μέρους «τῶν ἰδεολογικῶν φορέων» τοῦ λεγομένου «προοδευτικοῦ» χώρου (Δημήτρης Δ η μ η τ ρ ά κ ο υ, «Ἡ νεορθόδοξη παλινδρόμηση», περιοδ. ANTI, ἀρ. 240, ἔτος 1983, σ. 37-41, ὅπου ὑπάρχει ἐνδιαφέρουσα κριτικὴ ἀξιολόγηση τοῦ «νεορθόδοξου ρεύματος»). — Χαρακτηριστικὸ ἐξ ἄλλου εἶναι τὸ ἄρθρο τοῦ Γ. Μανιάτη στὴν ἐφημερίδα «Ριζοσπάστης» (1 Σεπτ. 1983), ὅπου γράφονται τὰ ἐξῆς: «Τὶ διάλογος καὶ ποιὰ συζήτηση μπορεῖ νὰ γίνει σ' αὐτὰ τὰ πλαίσια; Ἐμεῖς (οἱ μαρξιστές) ἀκριβῶς αὐτὴ τὴ γενικώτερη χριστιανικὴ κοσμοθεωρητικὴ ἀντίληψη ἀπορρίπτουμε».

Πάντως γιὰ τὴ σχέση Ὁρθόδοξων καὶ Μαρξιστῶν μέσα στὸν ἑλληνικὸ χῶρο εἶναι ἀξιόπρόσεκτα ὅσα σὲ συνέντευξή του στὴν ἐφημερίδα «ΓΝΩΜΗ» τοῦ Ἐβρου (φ. 124/7-11-1983) ἐπεσήμανεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμος, ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τόνισε τὰ ἐξῆς: «Μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα, ἡ δύναμη τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν καὶ οἱ δεσμοὶ τους μὲ τὴν Ἐκκλησία δημιουργοῦν στοὺς μαρξιστὲς ὀξύτατο προβληματισμὸ. Ὑπάρχει ἕνα ἀκόμη σημαντικὸ στοιχεῖο στὴν ὑπόθεση αὐτή. Οἱ Ἕλληνες μαρξιστὲς ἔχουν στὴν ψυχὴ τους ἀνεξάλειπτα βιώματα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία. Οἱ δὲ ἀντικειμενικώτεροι ἀπ' αὐτοὺς ἀναγνωρίζουν ἀνεπιφύλακτα τὶς πολιτιστικὰς ἀξίες τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴ συμβολὴ στὴ διατήρηση τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ταυτότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὑπὸ αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις καταλήγω στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ προσέγγιση τῶν μαρξιστῶν μὲ τὴν Ὁρθοδοξία εἶναι καινούριο φαινόμενο στὸν νεοελληνικὸ ἰδεολογικὸ χῶρο, πὺ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀποδώσει καρπούς, πάντως εἶναι εὐπρόσδεκτο καὶ πολὺ χρήσιμο γιὰ τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις» (βλ. καὶ περιοδ. ΓΝΩΡΙΜΙΑ, τ. 56, Νοέμβρ.— Δεκ. 1983, σ. 1-3,14).

ἂν ἡ Διαγνωστικὴ ἢ ἡ Θεραπευτικὴ τοῦ Μάρξ γιὰ τὰ οἰκονομικοπολιτικὰ ζητήματα εἶναι ὀρθὴ ἢ ἐσφαλμένη, πρέπει νὰ λάβουν ὑπ' ὄψην, ὅτι ὅλοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συμφωνοῦν στὴν ἀξία τῆς ὑπ' αὐτοῦ προβληθείσης Οἰκονομικῆς Ἀνατομίας ἢ κλινικῆς παθολογικῆς Συμπτωματολογίας, πὺ στηρίχθηκε σὲ ἐπιμελῆ μικροσκοπικὴ ἀνάλυση καὶ λεπτομερῆ ἀκτινογράφηση καὶ ἐπισήμανση κοινωνικῶν πληγῶν, πὺ ντρόπιαζαν τόσο τὸν πολιτισμὸ, ὅσο καὶ τὴν Ἐκκλησία¹⁷⁸.

Ὁ Θεός, πὺ κατευθύνει τὴν Ἱστορία, ἐπέτρεψεν, ὥστε ἡ γραφὴ καὶ ὁ λόγος τοῦ Μάρξ νὰ τοποθετήσουν μπροστὰ στοὺς Χριστιανούς — δίπλα στοὺς πνευματικούς καθρέπτες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Πατερικῆς διδαχῆς — καὶ ἕνα τρόπον τινὰ κοινωνιολογικὸ ἀκτινογραφικὸ μηχανήμα, πὺ ὑποβοηθεῖ ὡς ἕνα σημεῖο νὰ ἐξετάζουμε, ἐὰν ἡ καρδιά μας εἶναι σκληρὴ καὶ πέτρινη καὶ δὲ συγκινῆται ἀπ' τὴ βοῶσα καὶ κρᾶζουσα κοινωνικὴ ἀδικία ἢ ἂν ἄρχισε νὰ εἶναι σάρκινη καὶ εὐαίσθητοποιημένη στὰ ζητήματα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Κοινωνισμοῦ¹⁷⁹, ὅπως ἀκριβῶς τὴν θέλει ὁ

178. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τοὺς Χριστιανούς τὸ ἀξιόλογο καὶ ἀφυσιστικὸ ὕλικό, τὸ ὁποῖο ἔχει συγκεντρώσει ὁ Κάρλ Μάρξ μέσα στὸ ἔργο του «Τὸ Κεφάλαιον». βλ. λ.χ. τὶς ἀναριθμητὰς σελίδες, πὺ ἀναφέρονται στὶς ἀπάνθρωπες καὶ τραγικὰς συνθήκες ἐργασίας, κατοικίας, διαβιώσεως καὶ διατροφῆς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἀνηλικῶν παιδιῶν. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίζουμε, ὅτι, ὡς ὁμολογεῖ ὁ Κάρλ Μάρξ, πολλὰς πτυχὰς τῆς κοινωνικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἀδικίας εἶχαν ἤδη καταγγελοῦν ἀπὸ κληρικούς ἢ θεολόγους. Πρβλ. λ.χ. Κάρλ Μάρξ, Τὸ Κεφάλαιον, τόμ. Α', βιβλ. Ι, ἑλλην. μτφρ., σ. 255.

179. Γιὰ τὸν Χριστιανικὸ Κοινωνισμὸ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, βλ. τὰ ἐξῆς: Π. Ἰ. Μπρατσιώτου, Ὁ Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς καὶ ἡ παγκόσμιος χριστιανικὴ κοινωνικὴ κίνησις, Ἀθήναι, 1935. Γ. Καλλιὰ, Συμβολὴ στὸν ἀγῶνα τῶν Χριστιανῶν σοσιαλιστῶν, Ἀθήναι, 1949. Π. Μελίτη, Χριστιανικὸς Κοινωνισμὸς, περιοδ. «Ἀκτίνες», ἔτος 1949, σ. 307-308. Νικ. Φαροῦδάκη, Ἡ ἐπανάσταση τῆς ἁγίας— Ἡ χριστιανικὴ λύση τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, ἐκδ. 5η, Ἀθήνα 1966. Τοῦ ἰδίου, Κατηγορῶ, ἐκδ. 6η, Ἀθήνα, 1966. Τοῦ ἰδίου, Ἐπιστημονικὸς Σοσιαλισμὸς καὶ Κοινωνικὸς Χριστιανισμὸς, Ἀθήνα, 1966. Τοῦ ἰδίου, Ἡ χριστιανικὴ ἐπανάσταση, Ἀθήνα, 1973. Τοῦ ἰδίου, Τὸ κατεστημένο ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐκδ. 2η, Ἀθήνα, 1976. Τοῦ ἰδίου, Γιὰ μιὰ χριστιανικὴ δημοκρατία, ἐκδ.

ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Εἰς τὴν σύγχρονον καταναλωτικὴν ἐποχὴν «μέτρον κρίσεως» εἶναι ἡ ἀφθονία ἢ μὴ τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Μία ἀντίληψις ὀλιστικῆ ρυθμίζει καὶ κανονίζει τὴν στάσιν, τὴν δράσιν καὶ τὸν τρόπον ζωῆς τῶν πολλῶν. Μία θρησκευτικὴ ἀδιαφορία καὶ ἕνας θρησκευτικὸς ἀποχρωματισμὸς διακρίνει μεγάλας μάζας ἀνθρώπων καὶ μία ἄγνοια θασιλύει εἰς τὰς σχέσεις πολλῶν διὰ θέματα, πού ἀναφέρονται: «εἰς τὰ μὴ βλεπόμενα». Παράλληλα μία στρατευμένη καὶ καλῶς ὀργανωμένη ἀθεΐα παρουσιάζεται ἀλαζονικῶς καὶ ἀπὸ θέσεως ἰσχύος θέλει: γὰρ ἀποφαίνεται ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων τῆς ζωῆς. Μὲ τὸ πρόσημα τῆς διακινήσεως τῶν ἰδεῶν προωθοῦνται θέσεις ἀρνητικῆς καὶ προπαγανδίζονται καὶ διαφημίζονται δι' ὅλων τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας.

Πλανημένοι αἰρετικοὶ κάθε ἀποχρώσεως «ὡς λύκοι με ἐνδυμα προβάτου» ἐμμεταλλεύμενοι τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν χλιδρότητα καὶ κάποτε τὴν ἀδιαφορίαν μελῶν τῆς

Θεὸς κι ὅπως τὴν ὑπόσχεται στοὺς ἐκλεκτοὺς του με τὸ στόμα τοῦ προφήτου 'Ιεζεκιήλ: «Θὰ σὰς δώσω, — λέγει — καινούρια καρδιά καὶ θὰ βάλω μέσα σας νέο πνεῦμα· θὰ ἀποσπάσω ἀπὸ τὴ σάρκα σας τὴν πέτρινη καρδιά καὶ θὰ σὰς δώσω σάρκινη καρδιά» ('Ιεζ. λστ', 26).

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν

2η, 'Αθήνα, 1977. Τοῦ ἰδίου, Μαρξιστικὸς Οὐμμανιστικὸς ἢ Χριστιανικὸς ὁ Σοσιαλισμὸς; 'Αθήνα 1979. Τοῦ ἰδίου, Δημοκρατικὲς δυνάμεις καὶ δυνάμεις ἀλλαγῆς, 'Αθήνα, 1981. Σ. Παπαθεμελῆ, 'Η ἀγωνία τῆς ἐλευθερίας, 'Αθήνα, 1976. Τοῦ ἰδίου, 'Ενας διάλογος με τὸν Μαρξισμό, 3η ἐκδοσις, 'Αθήνα, 1983. Γεωργ. Ροδίτη, Χριστιανισμὸς καὶ πλοῦτος, 'Αθήνα, 1970. Νικ. Μπουγάτσου, Τὸ πρόβλημα τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας — 'Ορθόδοξη ἀποψη, 'Αθήνα, 1982. Τοῦ ἰδίου, Κοινωνικὴ Διδασκαλία 'Ελλήνων Πατέρων. Κείμενα καὶ Εἰσαγωγή με διεθνή βιβλιογραφία, Τόμ. Α', ἐκδ. «'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος». Towards a christian civilization, The «Damascus» Publications, Athens, 1950, σ. 214 ἐξ. J. H ö f f n e r, Gesellschaftspolitik aus christlicher Weltverantwortung, Münster 1964. — Herders Sozialkatechismus, III. Band, Freiburg i. Br. 1961.

ὀρθοδόξου ἐκκλησίας «περιάγουσιν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον»¹.

Πρὸ τῆς ὀδυνηρᾶς σημερινῆς πραγματικότητος, ἕνας ἐπίσκοπος με αἰσθησὶν καὶ εὐθύνην ἔναντι τοῦ ποιμνίου του, πού «ὑπὸ πνεύματος ἁγίου ἐτέθη ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος»² καταλαμβάνεται ἀπὸ συγκλίνησιν καὶ ἐνθαρρύνεται «ἐν Χριστῷ», ὅταν δλέπη «Φοίθη τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχραῖς, ... καὶ γὰρ αὕτη προστάτις πολλῶν ἐγενήθη... Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργοὺς μου ἐν Χριστῷ 'Ἰησοῦ... Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν... Ἀνδρόνικον καὶ 'Ιουλίαν... οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις... Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητὸν μου... Ἀπελλῆν τὸν δοκίμον ἐν Χριστῷ... τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς θύτας ἐν Κυρίῳ... Τρυφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἐρμῆν, Πατρόβαν, Ἐρμῆν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς... Φιλόλογον καὶ 'Ιουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ καὶ Ὀλυμπᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους»³.

Ὅταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος θεωρῆ συνεργοὺς του «ἐν Χριστῷ 'Ἰησοῦ» λαϊκοὺς, δηλ. μέλη ἀπὸ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, πόσον περισσότερο πρέπει σήμερον ἢ ποιμαίνουσα ἐκκλησία γὰρ αἰσθάνεται πολύτιμον τὴν συμπαράστασιν ὅλων ἐκείνων τῶν «κοπιώντων ἐν Κυρίῳ» καὶ γὰρ ἀναγνωρίζη καὶ δι' αὐτοὺς τὴν ἰσχύν τοῦ λόγου: «ὡς ὦρατοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ»⁴.

Βεβαίως πρωταρχικὴν ἐφαρμογὴν ἔχει ὁ λόγος αὐτὸς διὰ «τοὺς ἀποστόλους, προφήτας, εὐαγγελιστάς, ποιμένας καὶ διδασκάλους», εἰς τοὺς ὁποίους «δόδοθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ... πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ»⁵.

Εἰς τὸ μυστήριον τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ ἐκκλησία Του «διαίρεσις δὲ χαρισμάτων εἰσί, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα» καὶ διαίρεσις διακονιῶν εἰσί, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος καὶ διαίρεσις ἐνεργημάτων εἰσί, ὁ δὲ

1. Ματθ. κγ' 15.

2. Πράξ. κ' 28.

3. Ρωμ. ιστ' 1-15.

4. Ρωμ. ι' 15.

5. Ἐφεσ. δ' 7-13.

αυτός ἐστὶ Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πάσιν. Ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. Ὡ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, ἐτέρῳ δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων... πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διακρούον ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς δούλεται... μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων;»⁶.

Ἡ ἱεραποστολικὴ δραστηριότης εἶναι χρέος ὅλων ἐκείνων πού ἀπὸ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς διακονίας των ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν διὰ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἔργον. Εἰς τὸ θέμα αὐτὸ δὲν ἔχει κανεὶς νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα ἀποστολῆς. Μὲ ποιά κριτήρια θὰ ἀναγνωρίσῃ κανεὶς εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦτο τὸ δικαίωμα ἢ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν; Αὐτὸς ὁ ζήλος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἄλλου ὅσον καὶ ἀν φαίνεται: ὑψηλὸς καὶ ἀξιόπαινος, τόσον καὶ ὑποκρύπτει: κινδύνους μέχρις ἀπωλείας αὐτῆς τῆς προσωπικῆς σωτηρίας.

Διὰ τὴν χρῆσιν κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἱεραποστολοῦ, δηλ. διδάσκαλον τῆς Ὀρθοδοξίας, πού εἶναι: χαρίσματα καὶ κατάστασις, δὲν εἶναι ἀρκετὸς μόνον ὁ ζήλος. Οὔτε ἀκόμη ἔχει νὰ εἶναι ἀρκετὰ καὶ μερικὰ τυπικὰ προσόντα, ὅπως λ.χ. νὰ φοιτήσῃ εἰς ἕνα εἰδικὸν φροντιστήριον ἢ νὰ περατώσῃ μίαν σειρὰν μαθημάτων ἢ ἀκόμη νὰ λάβῃ ἕνα πτυχίον μᾶς Ἱεραποστολικῆς ἢ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὰ ἐρωτήματα τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι;» ἐπιβεβαιώνουν πῶς τὸ ἔργον τῆς Ἱεραποστολῆς δὲν εἶναι: τοῦ καθενός.

Πέραν ἀπὸ τὴν «κλήσιν» καὶ τὴν «ἀποστολήν» πού πρέπει νὰ δεχθῇ, διὰ τὴν γίνῃ κανεὶς διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδοξίας, πρέπει προηγουμένως νὰ ἔχη ζῆσον καὶ νὰ ἔχη δεχθῆ τοὺς καρποὺς τοῦ «Πνεύματος». Ἐπιβάλλεται: νὰ ἔχη περάσει, ἀλλὰ καὶ νὰ διατηρῇ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὸ «τὸ ἐλπίς: κὸν» φρόνημα. Νὰ μὴ ἀφήνεται καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἐπαναπαύεται εἰς τὸ αἶσθημα τῆς πνευματικῆς αὐταρκείας, ἢ ὅποια καλλιέργει τὴν φαρισαϊκὴν νοοτροπίαν καὶ ἀντίληψιν πῶς «οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων»⁷.

Βεβαίως, ὅταν ἀρχίζου μερικοὶ τέτοιοι προβληματισμοί, τίθεται ἕνα σκληρὸν ἐρώτημα: Ποίος θὰ τολμήσῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τοῦ ἱεραποστόλου; καὶ ἀν ὅλοι ἀναμείνουν τὴν «κλήσιν» ἀλλὰ καὶ τὴν πλήρη βίωσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, διὰ τὴν ἀρχίσουν νὰ ἐργάζωνται ἱεραποστολικῶς, πῶς θὰ πιστεύσουν ὅσο: «οὐκ ἔχου-

σαν; πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος; καὶ πῶς θὰ ἐξαπλωθῇ «ἡ πίστις» πού ἔρχεται: «ἐξ ἀκοῆς;»⁸.

Ἀλλὰ ὁ ἀντίλογος θὰ ἐγίνετο ἰσχυρότερος: θὰ ἀφήσωμεν τὴν πλάνην νὰ ἐξαπλωθῇ καὶ θὰ ἀγνοῶμεν τὸν λόγον: «ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι: ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει: ψυχὴν ἐκ θανάτου» ἀλλὰ καὶ κατὰ πολὺ σημαντικὸν διὰ τὸν ἴδιον, «καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν»⁹ του;

Καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ στρατευμένος ἀθεοστῆς καὶ ἀρηγῆς συστηματικῶς διαδίδῃ τὰς σκοτεινὰς καὶ ἀπατηλὰς ἰδέας του δι' ἐνὸς ἀνησυχητικοῦ ζήλου, πῶς ἔχει ὁ πιστός, πού γεύεται τὰς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ νὰ τὰς κρατῇ σιωπηλῶς διὰ τὸ πρόσωπόν του μόνον καὶ νὰ ἀναμείνῃ τὴν πνευματικὴν του ὀρίμανσιν καὶ κατόπιν νὰ γίνῃ «κῆρυξ» αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν;

Ἀλλὰ καὶ λόγοι, ὅπως ἐνδεικτικῶς, τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου πού μᾶς ὑπενηθμίζου τὸ ἱεραποστολικὸν μᾶς χρέος: «Δὲν ὑπάρχει: ψυχρότερον πρᾶγμα ἀπὸ τὸν χριστιανὸν — μᾶς λέγει: ὁ ἅγιος πατήρ — ὁ ὅποιος δὲν σώζει: ἄλλους... ἀν εἶσαι χριστιανὸς εἶναι: ἀδύνατον νὰ μείνῃς ἀπρακτός. Διότι: εἰς τὴν φύσιν τοῦ χριστιανοῦ ὑπάρχει: τὸ χρέος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως. Εἶναι: δυνατόν ὁ ἥλιος νὰ μὴν φωτίζει; Κατὰ παρόμοιον τρόπον εἶναι: ἀδύνατον νὰ κρυθῇ τὸ φῶς τοῦ χριστιανοῦ. Εἶναι: ἀδύνατον νὰ κρυθῇ μία λαμπάδα τόσον φωτεινῆ... διὰ τὴν δεῖξῃ ὁ Κύριος ὅτι πρέπει: ἡμεῖς οἱ πιστοὶ νὰ γινώμεθα ὠφέλιμοι: καὶ εἰς ἄλλους μᾶς ὠνόμασε «ἔλας» καὶ «ζύμη» καὶ «φῶς». Λοιπὸν ὁ λύχνος μὲ τὸ φῶς δὲν φωτίζει: τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ αὐτοὺς πού εὐρίσκονται: εἰς τὸ σκότος. Καὶ σύ, χριστιανέ, τότε εἶσαι: λύχνος πνευματικός, ὅταν ὄχι: μόνον ἀπολαμβάνῃς ὁ ἴδιος τὸ φῶς, ἀλλὰ ὅταν ὁδηγῇς ἐκείνον τὸν πλανημένον εἰς τὸν Χριστόν. Διότι: ποία εἶναι: ἡ ὠφέλεια τοῦ χριστιανοῦ, ὅταν δὲν κερδίῃ κανένα καὶ δὲν τὸν ὁδηγῇ εἰς τὴν ἀρετήν; Εἶσαι: καὶ «ἔλας». Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλος δὲν ἀλατίζει: τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ τὰ ἄλλα τρόφιμα. Ἔτσι: λοιπὸν καὶ σύ, ὁ πιστός, ἀφοῦ σὲ ἔκαμε ὁ Θεὸς ἄλλος πνευματικός, ἀλάτισε τοὺς ἄλλους, ἀπάλλαξέ τους ἀπὸ τὴν ραθυμίαν καὶ ἀδιαφορίαν καὶ ἔνωσέ τους μὲ τὴν ἐκκλησίαν»¹⁰ καταλήγει: ὁ θεὸς Χρυσόστομος.

Ἐπὶ τὸν ὅμοιον καὶ ἄλλοι: φωναὶ μέσα ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας, πού δίδου, ἐκ πρώτης ἀπόψεως, τὴν ἐντύπωσιν πῶς διαφωνοῦν μὲ τὰς θέσεις τοῦ ἱεροῦ Χρυσόστομου.

Ἐνδεικτικῶς θὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τὸν Ἰσακ τὸν Σύρον. Εἰς ἕνα λόγον του σημειώνει: «Ἀγάπησε τὴν ἀργίαν τῆς ἡσυχίας περισσότερο ἀπὸ τὸ νὰ χορτάσῃς

6. Α' Κορινθ. ιβ' 4-11, 29-30.

7. Λουκ. ιη' 11.

8. Ρωμ. ι' 15-16.

9. Ἰαν. ε' 20.

10. «Ἐκστρατεία ἱεραποστολῆς», σελ. 10-15.

τούς πεινασμένους, που είναι μέσα εις τόν κόσμον και από τὸ γὰ ἐπιστρέψης πολλὰ Ἔθνη γὰ προσκυνήσουν τὸν Θεόν. Διότι εἶναι καλλίτερον σὺ γὰ ἀπελευθερωθῆς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας, παρὰ γὰ ἐλευθερώσης ἄλλους ἀπὸ τὴν δουλείαν. Ἀγαθώτερον εἶναι σὺ γὰ εἰρηνεύης ἐσωτερικῶς παρὰ γὰ προσπαθῆς γὰ εἰρηνεύης τοὺς ἀντιμαχομένους μὲ τὴν διδασχὴν σου. Σὲ συμφέρει γὰ μεριμνᾶς, διὰ γὰ ἀναστήσης τὸ πεσμένον ἀπὸ τὰ πάθη φρόνημά σου μὲ τὸ γὰ κινήσῃς τὰς ἐνθυμήσεις σου εἰς τὰ θεῖα, παρὰ γὰ ἀνίστασῃς νεκρούς»¹¹.

Και συνεχίζει ὁ ἅγιος πατήρ: «Πολλοὶ παρουσίασαν δυνάμεις και ἀγέστησαν νεκρούς και ἐμόχθησαν γὰ ἐπιστρέφουσαν πλανημένους ἀνθρώπους και ἔκαμαν πράγματα καταπληκτικὰ και μὲ τὴν ἰδικὴν τους καθοδήγησιν πολλοὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ὅμως αὐτοὶ που ἐξωσποίησαν και ἀνώρθωσαν ἄλλους, ἔπεσαν εἰς πάθη αἰσχρὰ και ἀποτρόπαια και ἐθαγάτωσαν πνευματικὰ τοὺς ἑαυτοὺς των και ἔγιναν σκάνδαλον εἰς τοὺς πολλοὺς... δὲν ἐφρόντισαν διὰ τὴν υἰεῖαν τῆς ψυχῆς των, ἀλλὰ παρέδωσαν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ κόσμου τούτου, διὰ γὰ θεραπεύσουσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων, ἐνῶ ἀκόμη οἱ ἴδιοι ἦσαν ἄρρωστοι και ἔτσι ἀπώλεσαν τὰς ψυχὰς των ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ»¹².

Μία ἐπιφανειακὴ και ἐπιπολαία σύγκρισις θὰ ἴμπορουσε γὰ θγάλλῃ τὰ δύο καίμενα, τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, που ἔζησε εἰς τὸ 4ον αἰῶνα και τοῦ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, που ἔζησε περίπου τὸν 6ον αἰῶνα, ἀντιφατικὰ και ἀλληλοσυγκρουόμενα. Μία ὅμως προσεκτικὴ μελέτη των θὰ ἀπεδείκνυε και ἐδῶ τὴν «σ υ μ φ ω ν ί α ν τ ῶ ν Π α τ ῆ ρ ω ν». Ὅπως εἰς ὅλα τὰ θέματα, ἔτσι και εἰς τὸ θέμα ἱεραποστολή, ὑπὸ ποίῳ γίνεται, ὑπὸ ποίῳ προὑποθέσεις γίνεται, και πῶς γίνεται, οἱ μόνου που μᾶς δίδου τὸν ἀπλανῆ τρόπον εἶναι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐνας λόγος που ἡ Ἐκκλησία ἔθεσε ἀρκετὰς μνημεις Ἀγίων εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος εἶναι και τοῦτος. Μᾶς θυμίζει τὴν ζωὴν τους, τὴν διότην τους, τὸ ἔργον τους, τὴν διδασκαλίαν τους, τὰς ἀποφάσεις τους. Και μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπιδίδου γὰ μᾶς φέρῃ εἰς στενωτέραν ἐπικοινωνίαν οὕτως, ὥστε γὰ ἴμπορέσωμεν γὰ ἀποκτήσωμεν «τὸν νοῦν και τὸ φρόνημα» τῶν Πατέρων. Νὰ καθοδηγήσουσαν και ἡμᾶς σήμερον γὰ ἀκολουθήσωμεν τὸν ἀπλανῆ τρόπον διὰ τὴν λύσιν τῶν συγχρόνων μας προβλημάτων.

Ὡς συνεχιστὰς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος και ἀκριβεῖς ἐρμηνευτὰς τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, χωρὶς γὰ ἐκφράζουσαν προσωπικὰς και ὑποκειμενικὰς ἀπόψεις, ἀλλὰ τὴν καθολικὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι που γὰ εἶναι: «ἡ καθολικὴ καρδιά τῆς Ἐκ-

κλησίας»¹³. «Φιλόσοφοι τοῦ ἁγίου Πνεύματος»¹⁴. «Τῷ θεῷ πνεύματι συνδιασχεφόμενοι» και «ἄλῃν εἰσδεξάμενοι: τὴν νοητὴν λαμπηδόνα τοῦ ἁγίου Πνεύματος»¹⁵ κατέστησαν «αἱ μυστικά... τοῦ Πνεύματος σάλπιγγες», «οἱ διδασκτοὶ Θεοῦ»¹⁶. Ὡς ἀσφαλῆ μέτρα και πλάσια και ὅρια τῆς ἀληθείας, ὠροθέτησαν μέχρι: που φθάνει ἡ ἀλήθεια και που ἀρχίζει ἡ πλάνη.

Και ἐνῶ καθένας ἔχει τὴν ἰδιαιτερότητά του, τὴν μοναδικότητά του, ὅλοι μᾶς χαρίζουσαν τὸ ἦθος και τὸ φρόνημα τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Εἶναι οἱ μοναδικοὶ ἐκφραστὰς τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος και τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἦθους. Εἰς τὸ πρόσωπό τους ἐπαναλαμβάνεται ὁ Χριστός, ἀλλὰ και δοξάζεται. Και πραγματικῶς «ἡ παρουσία αὐτῶν τῶν Πατέρων δὲν ἀποτελεῖ μόνον τὸ δόσημον, τὸ ὁποῖον ὑποδεικνύει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν γραμμὴν, τὴν ὁποῖαν πρέπει γὰ ἀκολουθῆ» εἶναι ἐπίσης ὁ τύπος και τὸ παράδειγμα τοῦ τί πρέπει γὰ εἶναι ἢ γὰ προσπαθῆ γὰ γίνῃ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν κάθε χριστιανός»¹⁷ διὰ τὸ θέμα τῆς ἱεραποστολῆς.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸν πῶς και αὐτοὶ οἱ Πατέρες που ἔδρασαν ἱεραποστολικά και ἔκαμαν και ἔργον κοινωνικόν, τὸ ἔπραξαν μετὰ ἀπὸ περίοδον παραμονῆς των εἰς τὴν ἔρημον και τὴν σιωπὴν. Ἡ ἔρημος τοὺς ἐπαγαφέρει: τὸ ἀγωνιστικὸν κλίμα τῶν πρώτων αἰῶνων και ἐπανευρίσκουσαν τὸ ἀντίστοιχον τῶν ἐπιθετικῶν μορφῶν τῶν διωγμῶν. Τὰ ἱποδρόμια ὅπου τὰ θηρία κατεσπάραζον τοὺς μάρτυρας δίδου τὴν θέσιν τους εἰς τὴν ἀπέραντον σκητὴν τῆς ἐρήμου, ὅπου ἐμφανίζοντα: θηρία, ἀσυγκρίτως τρομερώτερα, και ὅπου περιπλανῶντα: αἰσχιαὶ τῶν δαιμονικῶν δυνάμεων. Μὲ τὸ γὰ εἰσβάλλουσαν εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐρήμους οἱ ἀναχωρητὰ ἐπιζητοῦσαν γὰ εἰσδύσουσαν μέσα εἰς τὸ ἔδαφος τῶν δαιμόνων, διὰ γὰ τοὺς πολεμῆσουσαν ἀποτελεσματικώτερον, σῶμα μὲ σῶμα. Ὅταν ἐξεπληρώνετο αὐτὸς ὁ σκοπὸς και ἠσθάνοντο τὴν κλησιν, ἤρχοντο εἰς τὸν κόσμον, διὰ γὰ δοηθήσουσαν τοὺς ἀδελφούς, τοὺς «ἐλαχίστους», τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ παραμονὴ των ὅμως εἰς τὴν ἔρημον ἦτο μία σκληρὰ δοκιμασία, ὅπως και ἕνα «ἐκκαιθευτήριον», που ἐδοθήθει: εἰς τὴν προσωπικὴν τους κάθαρσιν και τὸν προσωπικόν τους ἁγιασμόν. Ἡ σιωπὴ τῆς ἐρήμου ὅσον διὰ τοὺς ἀνυποφύαστους εἶναι περίοδος χαμένη δι' αὐτούς, ἦτο ἐπικοινωνία μὲ τὴν πραγματικότητα τῶν «μὴ ὄλεπόμενων». Γιατί, ὅπως γράφει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, «ἡ σιωπὴ μυστήριόν ἐστὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Οἱ δὲ λόγοι: ὄργανόν εἰσι τούτου τοῦ κόσμου». Ἡ σιωπὴ, δι' ἐκείνον που τὴν ἀντέχει και ἐνσυνειδήτως και ἐλευθέρως τὴν

13. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής.

14. Μέγας Μακάριος.

15. Ὑμνος τῆς Ἐκκλησίας.

16. Ἰωάν. στ' 45.

17. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας και ὁ ἄνθρωπος, σελ. 24.

11. Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά, λόγος κγ', σ. 23.

12. Αὐτόθι.

επιζητεί, οδηγεί εις πραγματικότητα που ο άνθρωπος με τας δραστηριότητας δεν ήμπορεί να τας υποφιαστή.

Η σιωπή που ασκούν οι Πατέρες εις την έρημον είναι τρόπος διώσεως της Βασιλείας του Θεού εις τον παρόντα κόσμο. Από εδώ δέχονται: τὰ μηνύματα εκείνων «αὐθραλὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη»¹⁸.

Η έξοδός των εις τον κόσμο δι' έργον ιεραποστολικόν γίνεται μετά από πολλούς δισταγμούς, μετά από πολλήν προσευχήν, μετά από πολλὸν ἀγιασμόν, ἀλλὰ ἀκόμη μετά από πολλές παροτρύνσεις καὶ προτροπὰς προσωπῶν θεοστάτων, διὰ νὰ καλέσουν εις τὸ ιεραποστολικόν έργον.

Χαρακτηριστική είναι ή περίπτωση τοῦ Ἁγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ. Παρουσιάζεται ἀπὸ ὅλους ὡς «ὁ ἅγιος τῶν σκλάβων» καὶ αὐτὸς ποὺ ἐργάσθηκε ιεραποστολικῶς εις μίαν περίοδον κρίσιμον διὰ τὴν Πατρίδα μας. Η προσφορά του εις τὴν προεπαναστατικὴν Ἑλλάδα θεωρεῖται σήμερον σημαντικὴ καὶ ἐκπληκτικὴ μετὰ δεδομένα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἐθνοσωτήριον έργον του ἔχει περάσει μίαν ἰτετίαν εις τὸ Ἅγιον Ὄρος, ποὺ τὸν κάμει ἄλλον ἄνθρωπον. Ἐδῶ μαθαίνει: νὰ φρονῆ τὰ ἄνω καὶ ὄχι: τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Μετὰ τὴν παρθενίαν, ἀκτημοσύνην, ὑπακοήν, μετὰ τὰς νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχὰς γίνεται, χάριτι Θεοῦ, οὐρανοπολίτης. Εἰς τὴν Μονὴν Φιλοθέου γίνεται μοναχός. Σταυρώνει τὸν ἑαυτὸν του «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»¹⁹. «Θεῖω ἔρωτι πτερούμενος»²⁰ ἀνέρχεται ὅλα τὰ σκαλοπάτια τῶν ἀρετῶν ἀπὸ τὴν ἀγιωτάτην ταπεινώσιν μέχρι τὴν γλυκύτητα τῆς ἀγάπης. Ἐκεῖ τοῦ ἀπεκαλύφθησαν τὰ κεκρυμμένα μυστήρια ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ποὺ θὰ συμβοῦν εις τοὺς ἐσχάτους καιροὺς. Ἐμπρὸς του πάντοτε ἔχει τὴν ταλαιπωρίαν τοῦ Γένους. Ἄν καὶ κλεισμένος εις τὴν Μονήν, συστενάζει: καὶ συνωδώνει: μετὰ τοὺς σκλαβωμένους ἀδελφούς.

Μετὰ τὸ προορατικόν του χάρισμα παρατηρεῖ πὺς εις τὴν δουλίαν τοῦ Θεοῦ εἶναι —μετὰ ἀπὸ τρεῖς γενεάς— νὰ ἀναστηθῆ τὸ δούλον γένος. Ἀλλὰ διαπιστώνει: πὺς κάποιος πρέπει: νὰ προηγηθῆ, νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον, νὰ σηκώσῃ τὸν Σταυρόν. Χρόνια μένει ἀναποφάσιτος. Σκέπτεται, προβληματίζεται, ἀμφιβάλλει καὶ κάποτε ἀποφασίζει. Εἶναι: χαρακτηριστικὴ αὐτῆ ἡ περίοδος. Τὴν περιγράφει: εις τὰς διδασχὰς του:

«Πόθεν παρεκινήθην, ἀδελφοί μου, θέλω νὰ σὰς φανερώσω τὴν αἰτίαν. Ἀναχωρῶν ἀπὸ τὴν Πατρίδα μου πρὸ 50 ἐτῶν, ἐπεριπάτησα τόπους πολλούς: κάστρα, χώρας καὶ χωρία, καὶ μάλιστα εις τὴν Κωνσταντινούπολιν: καὶ περισσότερον ἐκάθησα εις τὸ Ἅγιον Ὄρος, 17 χρό-

νους, καὶ ἔκλαιον διὰ τὰς ἁμαρτίας μου: σιμὰ εις τὰ ἀπειρα χάρισμα ὅπου μοῦ ἐχάρισεν ὁ Κύριος μετὰ ἡξίωσεν καὶ ἔμαθα ὀλίγα γράμματα ἑλληνικά: ἔγινα καὶ καλόγηρος. Μελετώντας τὸ Ἅγιον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον εὗρον μέσα πολλὰ καὶ διάφορα νοήματα, τὰ ὅποια εἶναι ὅλα μαργαριτάρια, διαμάντια, θησαυροί, πλοῦτος, χαρὰ, εὐφροσύνη, ζωὴ αἰώνιος. Σιμὰ εις τὰ ἄλλα εὗρον καὶ τοῦτον τὸν λόγον, ὅπου λέγει: ὁ Χριστὸς μας, πὺς δὲν πρέπει: κανένας χριστιανός, ἄνδρας ἢ γυναίκα, νὰ φροντίζῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν του μόνον πὺς νὰ σωθῆ, ἀλλὰ νὰ φροντίζῃ καὶ διὰ τοὺς ἀδελφούς του νὰ μὴ κολασθοῦν. Ἀκούοντας καὶ ἐγὼ, ἀδελφοί μου, τοῦτον τὸν γλυκύτατον λόγον ὅπου λέγει: ὁ Χριστὸς μας, νὰ φροντίζομεν καὶ διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, μ' ἔτρογεν ἐκεῖνος ὁ λόγος μέσα εις τὴν καρδίαν τόσους χρόνους, ὡσὰν τὸ σκουλήκι ὅπου τρώγει: τὸ ξύλον, τί νὰ κάμω καὶ ἐγὼ στοχαζόμενος εις τὴν ἀμάθειάν μου. Ἐσὺ μὲ θοὺ λεύθηκα τοὺς πνευματικὸς μου Πατέρας, Ἀρχιερεῖς, Πατριάρχας, τοὺς ἐφανερώσασα τὸν λογιισμόν μου, ἀνῆϊσως καὶ εἶνα: θεάρεστον τέτοιο έργον νὰ τὸ μετὰ χεῖρ:ισθῶ καὶ ὄλοι: μετὰ παρεκίνησαν νὰ τὸ κάμω. Καὶ μοῦ εἶπαν πὺς τέτοιο έργον καλὸν καὶ ἅγιον εἶναι. Μάλιστα παρακινούμενος ἀπὸ τὸν Παναγιώτατον καὶ Σωφρόνιον, Πατριάρχην —νὰ ἔχω μεν τὴν εὐχήν τοῦ— καὶ λαμβάνοντας τὰς ἀγίας του εὐχὰς, ἀφησκα τὴν ἰδικήν μου προκοπήν, τὸ ἰδικόν μου καλὸν καὶ ἐδογῆκα νὰ περιπατῶ ἀπὸ τόπον εις τόπον καὶ νὰ διδάσκω τοὺς ἀδελφούς μου χριστιανούς. Καὶ ἀνίσως καὶ νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἀνέβαινα εις τὸν οὐρανὸν νὰ φωνάξω μίαν φωνήν μεγάλην καὶ νὰ κηρύξω εις ὅλον τὸν κόσμον καὶ νὰ εἰπῶ πὺς μόνον ὁ Χριστὸς μου εἶναι: Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ζωὴ τῶν ἀπάντων, ἡθελα νὰ τὸ κάμω. Μὰ ἐπειδὴ καὶ δὲν ήμπορῶ νὰ κάμω ἐκεῖνο τὸ μεγάλο πρᾶγμα, κάμω ἐτοῦτο τὸ μικρόν καὶ περιπατῶ ἀπὸ τόπον εις τόπον καὶ ἀπὸ χώραν εις χώραν καὶ διδάσκω τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς χριστιανούς»²¹.

Ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, μιλώντας διὰ τὸν Ἅγιον Ἱερόθεον, ποὺ τὸν ὀνομάζει: καθηγητὴν του, λέγει: πὺς ἦτο «παθὼν καὶ οὐχὶ μαθὼν τὰ θεῖα». Δὲν ἐγνώριζεν ἀπλῶς τὰ θεῖα, ἀλλὰ τὰ ἔζη.

Διὰ νὰ ἀναλάβῃ κανεὶς νὰ κάμῃ έργον ιεραποστολικόν, δὲν ἀρκοῦν αἱ θεολογικαὶ γνώσεις καὶ τὰ συνέδρια τὰ θεολογικά καὶ τὰ κατηχητικὰ φροντιστήρια. Διὰ νὰ καλέσῃ κανεὶς μετὰ τὸ «έρχου καὶ ἴδε»²², πρέπει: νὰ προηγηθῆ τὸ «γεύσαθε καὶ ἴδετε ὅτι: χρηστὸς ὁ Κύριος»²³. Ὁ ἴδιος ὁ ἱεραπόστολος πρέπει: νὰ ἔχῃ συγκλονισθῆ, νὰ ἔχῃ προσωπικῶς δοκιμάσει: τὰς σωτηρίους ἀληθείας. Ὁ λόγος του νὰ εἶναι: ἐκφρασις ζωῆς, πείρα προσωπικῆ,

18. Α' Κορινθ. 6' 9.

19. Γαλ. ε' 24.

20. Ἕμνος τῆς Ἐκκλησίας.

21. Ἰωάν. Μενοῦνου, Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ Διδαχῆς, σελ. 148.

22. Ἰωάν. α' 47.

23. Ψαλ. λγ' 9.

πού θα έρχεται άδιάστως. Θα υπαγορεύεται από ιδικά του διώματα. Ός «παθών» και όχι ως «μαθών» θα πληροφορορή και τους άλλους. Τότε θα ήμπορη να εφαρμόζεται: και ο γνωστός λόγος του Γρηγορίου του Θεολόγου: «Δεί πρώτον καθαρθήναι: και είτα καθάραι, φώς γενέσθαι: και ούτω φωτίσαι»²⁴.

Ίδιαιτέρως εις την εποχήν μας, πού ο λόγος έχει γίνει πληθωρικός, με αυτήν την ιδεολογικήν σύγχυσιν, πού εύκόλως όλοι κρίνομεν και έπικρίνομεν και ο λόγος κυκλοφορεί χωρίς αντίκρουσμα και όλοι είμεθα επιφυλακτικοί εις αυτά πού άκούομεν και άναμένομεν την πράξιν και την ζωήν να ήμιλήση. Ο εύαγγελικός λόγος πρέπει να έξαγγέλλεται με πολύ δέος, με πολλήν έντιμότητα και με πολλήν συνέπειαν. Πόσην εφαρμογήν έχει: έδω τό: «Τί δέ θλέπεις τό κάρφος τό έν τή όφθαλμώ του άδελφού σου, την δέ έν τή σή όφθαλμώ δοκόν ου κατανοείς; ή πώς έρείς τή άδελφώ σου, άφες έκβάλω τό κάρφος από του όφθαλμού σου, και ίδου ή δοκός έν τή όφθαλμώ σου; ύποκριτά, έκβάλε πρώτον την δοκόν εκ του όφθαλμού του άδελφού σου»²⁵.

Ναι, είναι: χρέος μας επιτακτικόν να βοηθήσωμεν τους άδελφούς μας με την προϋπόθεσιν ήμως να θγάλωμεν «πρώτον εκ του όφθαλμού μας την δοκόν», όπως θα έλεγε και ο άπόστολος Παύλος: «Πέποιθάς τε σεαυτόν οδηγόν είναι: τυφλών, φώς των έν σκότει, παιδευτήν άφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, έχοντα την μόρφωσιν της γνώσεως και της άληθείας έν τή νόμω. Ο ούν διδάσκων έτερον σεαυτόν ου διδάσκεις»²⁶.

Διότι ο μέγας κίνδυνος εκείνου πού παίρνει την θέσιν του διδάσκάλου είναι: να καλλιεργήση έντός του την κντάρκειαν. Τό «πέποιθάς τε», πού λέγει: ο άπόστολος Παύλος. Να έχη κανείς την πεποίθησιν πώς αυτός γίνεται: ο σωτήρ και οδηγός των άλλων. Αυτή του ή νοοτροπία τόν απομακρύνει: από την συναίσθησιν της ιδιικής του άμαρτωλότητας. Δησιμονεί πώς ή Έκκλησία τακτικώς επαναλαμβάνει: δι' όλους μας την δέησιν: «Τόν υπόλοιπον χρόνον της ζωής ήμων... έν μετανοία εκτελέσαι»²⁷. Όλοι επομένως έχομεν την ανάγκην να τερματίσωμεν τόν επίγειον όίον μας εύρισκόμενοι: εις κατάστασιν μετανοίας.

«Ο δοκών έστάναι: θλεπέτω μη πέση»²⁸, είναι στοιχειώδης άλήθεια πώς όσον άνέρχεται: κανείς, τόσον και ισχυρότερον πόλεμον δέχεται: από τας δαιμονιακές δυνάμεις. Και όσον άνέρχεται, τό ένδεχόμενον πέσιμόν του γίνεται: όδυνηρότερον. Έκείνος πού παίρνει την θέσιν του οδηγού των άλλων αναλαμβάνει: μεγάλας εύθύνας και

επιωρίζεται: ύποχρεώσεις άσυνηθίστους. Δι' αυτό και ο άδελφός της Ίάκωβος μάς καθιστά προσεκτικούς: «Μή πολλοί διδάσκαλοι: γίνεσθε, άδελφοί μου, ειδότες ότι μείζον κρμα ληφάμεθα»²⁹. Ο λόγος αυτός έχει μεγαλυτέραν σήμερα σημασίαν από κάθε άλλην εποχήν. Σήμερα, πού πρέπει: να τό ήμολογήσωμεν, ύπάρχει: «λιμός του άκουσαι. Λόγον Κυρίου»³⁰. Οι χαρισματοϋχοι κήρυκες του λόγου έχουν λιγοστεύσει: ο Κύριος γνωρίζει: γιατί. Και θεθαίως ο χαρισματοϋχος δέν γίνεται, είναι μία δωρεά του Θεού.

Αί σκέψεις μου αυτάι πιθανόν να δημιουργούν κατάστασιν ήττοπαθείας, δειλίας, διαταγμού δι' εκείνους πού έχον ζήλον και πόθον να κηρύξουν, να εργασθουν ιεραποστολικώς. Άσφαλώς ή διάθεσίς μου δέν είναι αυτή. Όποιος μέσα του έχει: «ζήλον Κυρίου» έχει: πόθον να μεταδώση εκείνο πού ζή, άλλοίμονόν του αν μένη «υπό τόν μύδιον» και όχι: «επί την λυχνίαν» και δέν «λάμπει πάσι: τοίς έν τή οικία»³¹. Και αυτός θα ήμπορούσε να επαναλάβη τό του άποστόλου: «Ουά! δέ μοί έστιν, έν μη εύαγγελίζωμαι»³².

Αί σκέψεις μου δέν αποδέλπουν εις τό να αποθαρρύνουν, να απογοητεύσουν. Σκοπόν έχον να έπιστημάουν πώς και εις τό θέμα της ιεραποστολης δέν πρέπει: να απομακρυνώ μεθα από την παράδοσιν της Έκκλησίας. Να ακολουθώμεν, όπως εις όλα τά θέματα, έτσι: και εις αυτό την πατερικήν σκέψιν και νοοτροπίαν.

Ο Άγιος Σεραφείμ του Σάρωφ, νεώτερος άγιος της Όρθοδοξου ρωσικής Έκκλησίας, ο όποιος, αφού έξησε πολλά έτη πλήρη απομόνωσιν και λίγα έτη πρό της κοιμήσεώς του ήνοιξε την θύραν του κελλίου του εις όλους και τους υπεδέχετο με την χαράν της αναστάσεως και ανεπαύθησιν χιλιάδες πλησίον του, συνήθιζε και έλεγε: «Έχε ειρήνην έν τή καρδιά σου και χιλιάδες θα σωθουν πλησίον σου». Τόν ίδιον λόγον κάποιος άλλος τόν έλεγε: «Μιά ψυχή άληθινά άγιασμένη είναι: φορέας της θείας ζωής και ήμπορεί με την παρουσία του να ανακαινίσει: και να μεταμορφώσει: έναν δολόκληρον κόσμον».

Πραγματικώς, εκείνο πού ζητούν πάντοτε οι καιροί είναι: παρουσίες άγιων. Ο αποτελεσματικώτερος τρόπος ιεραποστολης είναι: αυτός, και μάάλιστα προσιτός και δυνατός εις όλους μας. Άγραμμάτους και έγγραμμάτους, γέροντας και νέους, άνδρας και γυναίκας. Με την ζωήν μας πρέπει: να γίνωμεν «έπιστολή Χριστού γνωσκαμένη και αναγνωσκαμένη υπό πάντων ανθρώπων»³³.

24. Γρηγορίου του Θεολόγου.

25. Ματθ. ζ' 2-6.

26. Ρωμ. 6' 19-21.

27. Εδχή της Έκκλησίας.

28. Α' Κορ. ι' 12.

29. Ίακ. γ' 1.

30. Ψαλμ. η' 11.

31. Ματθ. ε' 15.

32. Α' Κορ. θ' 16.

33. Β' Κορ. γ' 2.

Είναι κοινός τόπος πώς πολλάκις είναι προτιμωτέρα ή σιωπή, με δίωμα, παρά ο λόγος με την άσυνέπειαν. Ένδεικτικώς θα λάβωμεν ένα άρχαιότατον θεσμόν τής Έκκλησίας πού κάποτε παρεξηγήται από ώριμένους. Είναι ο μοναχισμός. Η μοναχική πολιτεία σκανδαλίζει: θεδαίως κοσμικούς ανθρώπους, αλλά κάποτε δυστυχώς, και θρησκευτικούς. Η σιωπή των μοναχών, ή αδιάλειπτος προσευχή των, ή έλλειψις δραστηριότητος προς τον κόσμον, ή άπουσία Ιεραποστολικού έργου, όπως τó γνωρίζομεν είναι: άφορμαί διά κρίσεις και επικρίσεις. Μερικοί με «ου κατ' επίγνωσιν ζήλον»³⁴ κατακρίνουν την «άγγελικην πολιτείαν».

Εδώ όμως έχομεν μίαν φοβεράν σύγχυσιν. Παρουσιάζεται: ή μερίς αυτή των θρησκευτικών ανθρώπων να έχη άγνοιαν του μοναχικού θεσμού, πού έστάθη ολοκληρώσως αιώνως ο προμαχών διά την διατήρησιν τής ορθόδοξου αληθείας, του ορθόδοξου φρονήματος, αλλά και τής ορθόδοξου πνευματικότητος. Και τó καταπληκτικώτερον διά τó θέμα μας: Τó Ιεραποστολικόν έργον έγινετο με τά προσκυνήματα εις τάς Μονάς. Και αί Ιεραποστολαί πάλιν είχαν όρμητήρια τάς Μονάς.

Έπειδή όμως από πολλούς δεν ήμπορεί να κατανοηθή ούτε και να εκτιμηθή ή σιωπή των μοναχών πού είναι: «τó μυστήριον του μέλλοντος αιώνος» κατά τον Ίσαάκ τον Σύρον, θα ήθελα να παραχωρήσω τον λόγον εις τον άρχιμανδρίτην - Ιεροκήρυκα Έπιφάνιον Θεοδωρόπουλον, εις τον όποιον όταν έτέθη τó έρώτημα, «ποία ή προσφορά του μοναχισμού εις τó Ιεραποστολικόν έργον τής Έκκλησίας», μεταξύ άλλων σημείωσε και τά εξής: «Ο μοναχός κ' αν σιωπά, κ' αν κρύπτεται, είναι: τó πλέον κραυγαλέον κήρυγμα. Κήρυγμα όχι λόγους, άλλ' έργων. Κήρυγμα ισχυρόν και συγκλονιστικόν. Τί κηρύσσουν οι Ιεραπόστολοι, δηλ. οι εργάται τής Έκκλησίας μας, εις τά κηρύγματά των; Τί γράφονται εις τά βιβλία των; Ποία είναι: τά θέματά των; Τί μάς προτρέπουν; Να αγαπώμεν τον Θεόν, να προσευχόμεθα, να πολεμώμεν τάς κακίας μας, να μετέχωμεν των άγιων μυστηρίων, να μετανοώμεν διά τάς άμαρτίας μας, να εϊμεθα ταπεινοί, να μη προσκολλώμεθα εις τά υλικά αγαθά, να έχωμεν τó πολιτεύμα εν ουρανοίς κλπ. Άλλά τά ίδια άκριδώς δεν κηρύττει: και ο μοναχός, όχι με τά λόγια του, αλλά με τά έργα του, με τó παράδειγμά του;

»Αποφασίζω να γίνω μοναχός, αληθινός μοναχός, σημαίνει: Η αγάπη του Θεού, ο θεϊός έρως κατατρύγει την ύπαρξίν μου. Η προσευχή είναι: τó ύδωρ και τó όξυγόνον τής ψυχής μου. Τά μυστήρια τής Έκκλησίας είναι: ή καθημερινή τροφή μου. Η μετάνοια είναι: υπόθεσις όλης μου τής ζωής. Τó «έγώ» μου καταδικάσθη εις θάνατον. Περιφρονώ τά υλικά αγαθά. Πλούτος, ευμάρεια, αξιώματα, τιμαί και δόξαι: δεν με συγκινούν. Τά αντιπαρέρχομαι: και προστηλώνω άπειρώς τó δλέμμα μου εις την άνω Ίερουσαλήμ.

»Όταν λοιπόν ακούσης ότι ο φίλος σου, ο γείτων σου, ο συγγενής σου, ο γνώριμός σου, έγκατέλιπε τά έγ-

κόσμια και άπεσύρθη εις Μονήν, δεν είναι: ώς να ακούσης εν ήχηρότατον και εκκωφαντικόν κήρυγμα δι' όλα τά ώς άνω, αν μάλιστα ο αναχωρήσας είχεν αξιόλογα προσόντα και ήδύνατο να έχη «πολλάς επιτυχίας» εν τώ παρόντι: δίω; Ο φίλος σου φεύγει: σιωπών. Δεν σε είδε πριν φύγη, δεν σε άπεχαίρετησεν. Η πράξις του όμως, πράξις ήρωική, πράξις μεγάλης θυσίας διά την αγάπην του Θεού, όμιλεί άφ' εαυτής. Ο ήχος των ρημάτων τής αναχωρήσεώς του αντηχεί ευκρινέστατα και δεν θα σθήση ποτέ. Θα τον ακούσης εις όλην σου την ζωήν. Άς μη ίδης πάλιν τον φίλον σου. Η ένθύμησις του δεν θα αφήση ήσυχον. Θα σου φέρη αδιάλειπτως σωτήριον ταραχην και αγίαν ανησυχίαν, θα σε έλέγχη συνεχώς. Έγώ, θα σκέπτεσαι, δυσκολεύομαι: να ηγστεύσω Τετάρτην και Παρασκευήν, ένφ' εκείνος... Έγώ δεν έκοινωνήσα ούτε τó Πάσχα έφέτος, ένφ' εκείνος... Έγώ μόλις και μετά θίας λέγω δύο λόγια προσευχής, ένφ' εκείνος... Έγώ δεν άνέχομαι: να θίξουν εις τó έλάχιστον τον έγωισμόν μου, ένφ' εκείνος... Έγώ ψεύδομαι: και κολλυβόμαι: διά να επιτύχω κοινωνικην άνοδον, ένφ' εκείνος... Έγώ συναγω χρήματα πολλά και σχηματίζω μεγάλην περιουσίαν και τρέμω να δώσω όλίγα εις τούς πτωχούς, ένφ' εκείνος... Έγώ διψώ διά τιμάς και δόξας, ένφ' εκείνος...

»Άλλά και άπιστος αν είναι: ή θρησκευτικώς αδιάφορος, ή πράξις του φίλου ή του γνωστού σου, πέραν τής καταπληξέως την όποιαν θα σου προξενήση, θα διαβιβρώσκη άκαταπαύστως τά θεμέλια τής άπιστίας ή τής αδιαφορίας σου. Θα σκέπτεσαι την πράξιν αυτήν εις στιγμάς ηφαλιότητος ή και εις στιγμάς πικρίας και άπογοητεύσεως εν «των του κόσμου τερπνών» και θα ακούσης μίαν φωνήν να σε έρωτά: Μία πίστις, πού εμπνέει: τοιαύτας θυσίας μήπως δεν είναι: άπλουν κλάσμα τής φαντασίας; Μία πίστις πού σε κάμνει: ευτυχή, όταν συ άρνήσαι: τά πάντα και απορρίπτεις; τι οι άλλοι: θεωρούν σπουδαίον, δηλ. ήδονάς, χρήματα, άνέσεις, προσβολήν, δόξαν, μήπως έχη την αλήθειαν; μήπως δεν τελειώσουν όλα έδω; Μήπως ύπάρχει: ζωή μετά θάνατον; Μήπως αυτό πού έχομεν ο φίλος σου, ο τόσον άλλοτε συνετός και εύφυής, δεν είναι: μία ήρωική «τρέλλα», αλλά μία πολύ «επικερδής» επιχείρησις; Μήπως εδρεν όκτως τον «πολύτιμον μαργαρίτην», περι τού όποιού όμιλεί κάποιον διδόνον όνομαζόμενον Εύαγγέλιον;»³⁵

Η μοναχική μαρτυρία, θέλω να πιστεύω και έγώ, πώς είναι: πολύ διδακτική δι' όλους μας.

Τελειώνοντας, με την έναρξιν του Ιεραποστολικού έργου, εύχομαι «ή Χάρις του Κυρίου ήμών Ίησου Χριστού και ή Αγάπη του Θεού και Πατρός και ή Κοινωνία του Αγίου Πνεύματος» να είναι: πάντοτε μαζί σας, και να αξιώνη όλους μας, κληρικούς και λαϊκούς, ποιμαίνουσα και ποιμαινόμενη Έκκλησία να δίδουμε «την καλήν μαρτυρίαν» άπ' όπου ε καθείς εύρίσκεται: και με τον τρόπον πού ή ιδιότητά του και ή θέσις του καθορίζουν.

† Ο Δράμις ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

34. Ρωμ. ι' 2.

35. «Αθωνικοί διάλογοι», τεύχος 75-76, σελ. 5.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΣ (ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ - ΒΙΩΜΑΤΑ - ΟΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ)*

3. Τὸ κλείσιμον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, τὸ πρόβλημα ἐπιμορφώσεως τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ ὑπερτατον αὐτῆς χρέος.

Ἡ μὴ λειτουργία τῆς παλαιφάτου Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης θέτει ὠρισμένα φλέγοντα καὶ ὑψίστης σημασίας καὶ σπουδαιότητος προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν ὄχι μόνον τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀλλὰ καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλληνοφώνον κυρίως Ὁρθόδοξίαν, καὶ ἐπομένως καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τῆς ὁποίας πλείστοι ὅσοι κληρικοί, οἵτινες ἐστελέχωσαν τὴν σεβασμίαν αὐτῆς Ἱεραρχίαν καὶ τὸν λοιπὸν αὐτῆς κλήρον, καὶ λαϊκοὶ θεολόγοι ἀπεφοίτησαν ἐξ αὐτῆς καὶ μετῆλαμπάδευσαν τὸ πνεῦμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸν ἑλλαδικὸν χῶρον. Σήμερον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει σοβαρὸν πρόβλημα ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς ἐπιμορφώσεως τοῦ κλήρου αὐτῆς. Τὸ πρόβλημα τοῦτο βεβαίως δὲν εἶναι νέον ἀλλὰ παλαιόν, προέκυψε δὲ ὀλίγας δεκαετίας μετὰ τὴν αὐθαίρετον καὶ ἀντικανονικὴν ἀνακήρυξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἀυτοκέφαλον Ἐκκλησίαν (1833), ὅποτε, διὰ τῆς καταστροφικῆς δράσεως τοῦ ἐπιβασιλέως Ὁθωνος ἀντιβασιλέως Μάουερ, πολιτικοκρατικῆς καὶ τῆς βαυαρικῆς νομοθεσίας καὶ παραδόσεως στοιχεῖα, ξένα πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, ὑπεισῆλθον, ἕνεκα τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀδρανείας τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας, εἰς τὸν τρόπον διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς ἰδρυθεισῶν ἀκολούθως δύο Θεολογικῶν Σχολῶν, αἱ ὁποῖαι σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἀνεξαρτητοποιήθησαν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδὲ σήμερον συμβαίνει ἀλλαγῆς, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀνεξαρτητοποιήσεως ταύτης εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ἡ θέσις ὑπεβαθμίσθη διὰ τῆς ἐξάρσεως τῶν ἀπολυταρχικῶν πολιτειοκρατικῶν πλαισίων τῆς νομοθετοῦσης Πολιτείας³⁶⁵, οὐδένα ἀπολύτως λόγον ἔχει διὰ τὰς δύο Θεολογικὰς Σχολὰς, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦ ἰσχύοντος σήμερον

τρόπου λειτουργίας αὐτῶν ἀντὶ νὰ βοηθήσουν ὑποδειγματικῶς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὑποσκάπτουν διὰ τινῶν ἀποφοίτων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἀναφανδὸν τάσσονται ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας — ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ τῆς διοικούσης μόνον Ἐκκλησίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ συνόλου τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος καὶ τοῦ πολυσχιδοῦς καὶ πολυεδρικοῦ αὐτῆς ἔργου, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον ἀπλῶς ἀμφισβητοῦν ἀλλὰ, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, τὸ καταπολεμοῦν μετὰ μεγάλης σφοδρότητος, μίσους καὶ πάθους, ἔτι δὲ διακηρύσσουν στεντορεία τῇ φωνῇ, τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν λέγοντες ὅτι οὐδεμίαν ἀπολύτως σχέσιν ἔχουν ἢ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν με αὐτὴν, ἰσχυρισμὸς ὁ ὁποῖος οὐδόλως συμβιβάζεται με τὴν ιδιότητα τοῦ Ὁρθοδόξου Θεολόγου. Βεβαίως ἡ ὁμάδα αὕτη πρὸ τινος χρόνου ἦτο μία μειοψηφία, ἡ ὁποία σήμερον τείνει δυστυχῶς νὰ αὐξηθῇ εἰς ἀνησυχητικὸν βαθμὸν.

Τὸ ἐγκυμονοῦν δὲ πολλοὺς καὶ σοβαροὺς κινδύνους με ἀπροβλέπτους συνεπειὰς διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνοφώνου Ὁρθοδόξου Θεολογίας τοῦτο πρόβλημα, τὸ ὁποῖον, σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, καθίσταται ἔτι δέξυτερον, περιπλοκώτερον, αἰσθητῶτερον καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀπαράδεκτον, πρέπει νὰ ἀπασχολῆσθαι σοβαρῶς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἀνυπερθέτως καλεῖται, τῇ στενῇ συνεργασίᾳ τῶν Καθηγητῶν τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, νὰ τὸ ἐπιλύσῃ ἐντὸς τακτοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιθυμῇ νὰ εὐρεθῇ πρὸ ἀπροόπτων καὶ τετελεσμένων δυσαρέστων γεγονότων ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἐτῶν. Ἐὰν ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία δὲν ἐπιλύσῃ ἐγκαίρως τοῦ προβλήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, νὰ ἐξελίσσεται εἰς γάγγραιναν, τότε ἀσφαλῶς ἡ θρησκευτικὴ διαπαιδαγώγησις τῶν νέων θὰ τεθῇ, ἤδη ἤρχισεν ἐν μέρει νὰ συμβαίη τοῦτο εἰς ὠρισμένα Γυμνάσια ὡς ἐπίσης καὶ Λύκεια, ἐν ἀμφιβόλῳ, ὅποτε θὰ εἶναι ἴσως ἀργὰ διὰ νὰ ἀντιδράσῃ συσσωμῶς, συλλογικῶς, ὀρθῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς. Σημειωτέον ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ ἀδράνεια γε-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 543 τοῦ ὑπ' ἀρ. 19 τεύχους.

365. Διὰ τὴν ὑποβάθμισιν τοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς εἰς τὴν Πολιτείαν εἰργάσθη ὁ πολὺς Θεόκλητος Φαρμακίδης, ὅστις ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τοῦ Διαφωτισμοῦ. Εἰς τὸ θέμα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπηρεάσθη οὗτος ὑπὸ τῶν πολιτειοκρατικῶν ἀντιλήψεων τοῦ προτεσταντικοῦ κόσμου τοῦ ὁποῖου τὸ ἀνθρωποκεντρωτικὸν ἦτο ὁ αὐ-

τόνομος καὶ λογοκρατούμενος ἄνθρωπος τοῦ Διαφωτισμοῦ. Εἰς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Φαρμακίδου ἀντετάχθη σθεναρῶς ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἰδεολογίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐμμένων σταθερῶς εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς Πολιτείας καὶ εἰς τὴν διὰ τῆς Ἐκκλησίας διατηρηθεῖσαν ἐθνικὴν αὐτοσυνειδησίαν, ἐθνικὴν κληρονομίαν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν καὶ παράδοσιν.

νικῶς τῆς Ἐκκλησίας εἰς μὲν τὴν Δύσιν ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Πολιτείαν νὰ δημιουργήσῃ ἀνέτως διὰ τῆς Παιδείας τὸν τύπον τοῦ τεχνοκρατουμένου οἰκονομικο-τεχνικοῦ ἀνθρώπου, εἰς δὲ τὴν Ἀνατολήν, τ.έ. εἰς τὰ κράτη τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ τὸν τύπον τοῦ ἀθέου (μαρξιστοῦ) ἀνθρώπου.

Ἡ ἀνάγλυφος εἰκὼν τὴν ὁποίαν παρουσίασαν αἱ τελευταῖαι ἐκλογαὶ εἰς τὰς δύο Θεολογικὰς ἡμῶν Σχολὰς εἶναι λίαν ἐκφραστικαί, κατηγορηματικαὶ καὶ σφόδρα ἀνησυχητικαὶ διὰ τὸν κάθε χριστιανόν, κρούουν δὲ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου διὰ τὴν λαίλαπα, ἡ ὁποία ἐνδέχεται συντόμως νὰ ἐκσπάσῃ μὲ ἀπροβλέπτους πάντοτε συνεπειὰς τόσον δι' αὐτὴν ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ Γένους, δεδομένου ὅτι ἀνευπραγματικῆς παιδείας δὲν ὑπάρχει ἰκανὴ πολιτεία διὰ τὴν μάχην τοῦ μέλλοντος» (Ἀριστοτέλης). Συμφώνως πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν τούτων εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν ἔλαβον: α) Εἰς τὸ Θεολογικὸν ΠΑΣΠ (ΠΑΣΟΚ) 167, ΔΑΠ (Ν.Δ.) 241, Χριστιανικὴ Δημοκρατία 151, Πανσπουδαστικὴ (ΚΚΕ) 143, καὶ ΔΑΔΕ (ΚΚΕ ἐσ.) 59. β) Εἰς τὸ Ποιμαντικὸν τμήμα, τοῦ ὁποίου οἱ φοιτητὰὶ κατ' ἐξοχὴν προορίζονται διὰ τὴν στελέχωσιν τοῦ ἀνωτέρου κλήρου ἔλαβον: ΠΑΣΠ (ΠΑΣΟΚ) 68, ΔΑΠ (Ν.Δ.) 66, ΚΚΕ 55 καὶ Χριστιανικὴ Δημοκρατία 30. Εἰς τὰ αὐτὰ περίπου ἀποτελέσματα κατέληξαν καὶ αἱ ἐκλογαὶ εἰς τὰ δύο τμήματα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου ΠΑΣΠ (ΠΑΣΟΚ) 199, ΔΑΠ (Ν.Δ.) 299, ΚΚΕ 154, ΚΚΕ ἐσ. 62, ἀκροδεξιῶν 115 καὶ οὐδετέρων ὁργάνωσις 263.

Μία ἀπλὴ καὶ μόνον ἀνάλυσις τῶν ὡς ἄνω ἀποτελεσμάτων εἶναι, νομίζομεν ταπεινῶς, ἀρκούντως ἱκανὴ νὰ καταδείξῃ περιτράνωσ ὅτι αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ ὑπὸ τὴν παρούσαν αὐτῶν μορφήν καὶ ὑπὸ τὸ Status Quo, τὸ ὁποῖον τὰς διέπει ἐξ ὀλοκλήρου, δὲν δύνανται νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ὄλονεν ἀξιομένους λειτουργικὰς, κατηγορητικὰς, ἱεραποστολικὰς, πνευματικὰς, θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς αὐτῆς ἀνάγκας, διὸ καὶ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἡ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος εἴτε εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων εἴτε εἰς τὴν ἴδρυσιν Ἐκκλησιαστικῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν, τύπου τῶν ἀρχαίων Κατηχητικῶν Σχολῶν, Χάλκης ἢ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῶν Ἱεροσολύμων, χωρὶς νὰ ἀναμένῃ τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῶν ἐκ μέρους τῆς πολιτείας, ἡ ὁποία μόνον ὑπὸ τὴν ἀφόρητον πίεσιν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν πιστῶν αὐτῆς θὰ προβῇ ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν ἐκ τῶν ὑστέρων ἀναγνώρισιν αὐτῶν. Καὶ δὲν δύνανται αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ τό γε νῦν ἔχον νὰ καλύψουν ἐξ ὀλοκλήρου τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἄλλωστε ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν, διότι ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν αὐτῶν εἶναι ἄρδην ἀντίθετος μὲ ὅ,τι ὀρθοδόξως πιστεύει, διδάσκει καὶ διακηρύσσει ἡ Ἐκκλησία, ἐκκλησιαστικῶς δὲ διάκειται οὗτος ἐὰν μὴ ψυχρῶς καὶ σφόδρα ἐχθρικῶς, τοῦλάχιστον ἀδια-

φόρως πρὸς αὐτὴν. Περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ. Οἱ σήμερον ἰδεολόγοι μαρξισταί, ὑλισταί καὶ τυχόν ἄθεοι φοιτητὰὶ τῆς Θεολογίας, τῶν ὁποίων τὸ ἰδεῶδες δὲν εἶναι ὁ ἐν καὶ κατὰ Χριστὸν ἀνθρώπος ἀλλὰ μᾶλλον ὁ αὐτόνομος καὶ λογοκρατούμενος καὶ οὐδεμίαν σχέσιν μὲ τὴν ἀποκεκαλυμμένην αἰωνίαν ἀλήθειαν ἔχων ἀνθρώπος τῆς Ἀναγεννήσεως, θὰ διορισθοῦν εἰς τὰ Σχολεῖα, μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν των, μὲ σκοπὸν νὰ διδάξουν εἰς τὴν νεολαίαν τὸ ἦθος καὶ τὸ δόγμα τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας, τὴν πνευματικότητα αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ὑποτίθεται ὅτι ἔχουν ὡς προσωπικὸν των βίωμα, ὡς καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς λατρευτικῆς αὐτῆς πράξεως, ἧτις ἀποβλέπει εἰς τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Οὗτοι, — ἐὰν δὲν κερδηθοῦν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, τοῦθ' ὅπερ ὅμως προϋποθέτει ζῶσαν συνεχῆ προσωπικὴν ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, ἡ ὁποία καὶ ἕνεκα τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν Α.Ε.Ι. εἶναι ἀνυπαρκτος ἢ ὑποτυπώδης—, ἐκκινούντες ἐκ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἰδεολογίας καὶ κοσμοθεωρίας καὶ ἀποβλέποντες εἰς σκοποὺς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντας μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ὀρθόδοξον διαπαιδαγωγίαν τῆς νεολαίας καὶ μὲ τὰ πεπρωμένα τῆς φυλῆς μας, θὰ διδάξουν εἴτε ὑποτονικῶς, εἴτε εἰς μερικὰς περιπτώσεις καὶ ὅ,τι ἀκριβῶς εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον θεωρίαν καὶ πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὴν ἐπιρροὴν θὰ περιορίσουν εἰς τὸ ἐλάχιστον, προκειμένου νὰ τὴν ἀλλοιώσουν, ἐξασθενήσουν καὶ νὰ τὴν καταστήσουν ἀλώσιμον, ὅποτε θὰ ἐπιχειρήσουν τὴν κατάλυσιν καὶ τὸν ἐξανδραποδισμόν αὐτῆς θέτοντες εἰς τὴν θέσιν τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ τὰς φωτογραφίας τοῦ Μάρξ, Λένιν καὶ Μάο, εἰς τὴν θέσιν τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου τὴν πλήρη αὐτοῦ ὑποδούλωσιν εἰς τὸ κόμμα καὶ γενικώτερον εἰς τὸν ὀλοκληρωτισμόν, εἰς τὴν θέσιν τοῦ σταυροῦ τὸν σύμβολον τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστῶτων, εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου τοῦ μητροπολιτικοῦ ἑλληνισμοῦ ἔτερα ἀμφιβόλου γνησιότητος καὶ ἐθνικῆς σκοπιμότητος κέντρα εὐρισκόμενα ἐκτὸς Ἑλλάδος. Αὐτοὶ θὰ προσπαθήσουν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ κοινωνικὴν ἐπανάστασιν μὲ τὴν διαρκῆ ἐπανάστασιν καὶ πάλην τῶν τάξεων, ὡς καὶ τὰς παραδοσιακὰς δομάς τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας μὲ τὸ μορφωτικὸν ἰδεῶδες τοῦ Διαφωτισμοῦ. Τονίζοντες τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἐμπνέηται ἀπὸ πάθος καὶ μισαλλοδοξίαν πρὸς τοὺς μαρξιστάς. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐκκλησία ἀγάπης καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ σεβασθῇ τὸ πιστεῦσ των, νὰ τοὺς ἀγκαλιάσῃ καὶ συζητήσῃ μαζί τους. «Πολλὰ ἐστὶ τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Χριστιανισμόν, μᾶλλον δὲ πάντων καὶ κρείττον ἀπάντων ἢ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην»³⁶⁶. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀληθὲς μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν μιᾶς πολιτισμένης πλουραλιστικῆς κοινωνίας. Ἐν τούτοις ὅμως ἐπιβάλλεται

366. ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Ὁμιλίαι εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολήν, XXXIII.

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ἐξετάζων τὴν θέσιν τοῦ πιστοῦ στὴν ρευστότητα τῆς ζωῆς μᾶς καθισυχάζει· καὶ διαπλάτνει· τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς δημιουργίας χρησιμοποιοῦν τὸν ἰσχυρὸν ὄρον ἔ ρ ω ς με τὰς ἐπὶ μέρους ἐκδηλώσεις του· ἔ ρ ω ς ἐπιστρεπτικός, ἔ ρ ω ς κοινωνικός, ἔ ρ ω ς προνοητικός καὶ ἔ ρ ω ς συνεκτικός (περὶ Θεῶν Ὁνομ. 4,11). Ἡ ἰδέα αὐτὴ τοῦ ὑπὲρ τῆς κτίσεως ἐνδιαφέροντος εἶναι θαθεῖα ριζωμένη καὶ στὴν ἀρχαιότητα. Σωκράτης, Πλάτων (Ἀπολ. 29, Φαῖδρ. 246), οἱ Κυρικοὶ φιλόσοφοι, οἱ Στωικοὶ ὅπως ὁ Μουσσόνιος καὶ Ἐπίκτητος ἠμιλοῦν περὶ «ἐπιμελείας τῆς ψυχῆς» ὑπὸ τοῦ Θεοῦ με κοσμικὴν διάστασιν. Οὐδαίς ἀντιλαμβάνεται τὴν θεότητα κλεισμένην στὴν ἰδικήν της μακαριότητα. Ἀγαπᾷ ὁ Θεός, ὅπερ σημαίνει· ὅτι ζητεῖ τὴν μετάδοσιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ εἰς ἄλλους. Ἰδιαίτερος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ζῶν εἰς κλίμα γλωσσικὸν τοῦ Πρόβλου καὶ τοῦ Πλωτίνου, ἀντιλαμβάνεται τὸν Θεόν, κλίνοντα πρὸς τὰ πλάσματά του, καὶ διὰ αὐτὸ ἀκριδῶς ἀκτινοβολοῦντα με περιλαμπρῶν, ἐκστατικόν. Ὁ Θεὸς ἔξω ἑαυτοῦ γίνεται, ἐπεκτείνει «τὰς προνοίας του» εἰς ὅλα τὰ ὄντα. Εὐχαριστεῖται ὅταν ἀγαθοεργῇ, ὅταν προσφέρῃ ἀγάπην. «Ἔστι δὲ καὶ ἐκστατικός ὁ θεὸς ἔ ρ ω ς, οὐκ τῶν ἑαυτῶν εἶναι· τοὺς ἐραστάς, ἀλλὰ τῶν ἐρωμένων» (Περὶ θ. ὄνομ. δ' 13). Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλουμένη θ ε ο υ ρ γ ί α, τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν δημιουργημάτων του.

Ἐφ' ἑτέρου ὁ Ὁριγένης χρησιμοποιοῖ ἐναλλασσόμενους ὄρους, οὐδαμίαν εὐρίσκει· διαφορὰν στὴν χρῆσιν τῶν ὄρων ἔραν ἢ ἀγαπᾷν ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν δημιουργίαν (Προλογ. Ὑπομν. Ἄσμα Ἄσμα). «Ἐνθυμοῦμαι ἕνα ἐκ τῶν ἁγίων, τὸν Ἰγνάτιον, γὰρ λέγει ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀγάπη μου ἐσταυρώθη». Κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν θὰ πρέπει· γὰρ κακισθῆ διὰ τὴν ἐκφράσιν του αὐτὴν (πρὸς Ρωμαίους 7,2). Ἡ Τριαδικὴ Θεότης δὲν εἶναι ἀδρανής, στατική. Ἐχει δεσμευθῆ με τὸν κόσμον, προὐδὸν ἀγάπης καὶ συνεχοῦς φροντίδος. Ὅλη ἡ πρόνοια ἀποδίδεται στὴν θαθμιαίαν ἀποκατάστασιν του στὴν ἀρχαίαν τάξιν. Ἐπὶ πλέον με τὴν ἐνσάρκωσιν του ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς, γίνεταί διάκονος τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου. Ἄκρα συγκατάθεσις. Ἀναλαμβάνει τὴν μάχην στὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἰς τῶν ἀνθρώπων. Θριαμβεύει· δὲ καὶ νικά διότι ἀκριδῶς εἶναι Θεός, καταλλάσσει τοιοῦτοτρόπως τὴν κτίσιν, ὅπως παρατηρεῖ Νικόλαος ὁ Καβάσιλας:

«Ἦλθον, γάρ, φησὶν ὁ Χριστὸς, ἕνα ζῶν ἔχωσι· (Ἰω. 10,10) τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ ζωή, ἣν ὁ Κύριος ἤκε φέρων, τὸ διὰ τῶν μυστηρίων τούτων ἐλθόντας μετασχεῖν αὐτῷ τοῦ θανάτου καὶ κοινωνήσαι· τοῦ πάθους, καὶ τούτου χωρὶς τὸν θάνατον οὐκ ἔνι διαφυγεῖν...» (Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς 1, PG 150, 513 B).

* * *

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 547 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

Ἄφ' ἑτέρου ὅμως αὐτὴ ἡ βασιλεία με τὴν ὁποία ξε-

νὰ γίνῃ ἕνας σαφὴς διαχωρισμὸς μεταξὺ τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων καὶ τῶν ὀλίγων εὐτυχῶς ἀνιστορήτων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι, ἔχοντες ὡς ἀπώτερον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ὑποβάθμισιν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν μετατόπισιν αὐτῆς ἐκ τοῦ κέντρου εἰς τὸ περιθώριον τῆς καθόλου ζωῆς, σκέψεως, δράσεως καὶ ἰδεολογίας τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλλήνου, με πάθος καταφέρονται καὶ καταπολεμοῦν αὐτὴν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν, θεωροῦντες ταύτην ξένον σῶμα καὶ οὐχὶ στενωδῶς συνυφασμένην με τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, με τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόσο εὐκολόπιστου καὶ οὐχὶ ὀλίγας φορὰς ὑπὸ τῶν πολιτικῶν του ἀρχηγῶν προδομένου ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ἑλληνικὴν νοοτροπίαν, γενικώτερον δὲ οὐχὶ ὡς ἐν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ συστατικῶν στοιχείων τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ σκέψεως καὶ ὡς ἀνεκτίμητον πνευματικὴν περιουσίαν τοῦ Γένους καὶ ὡς Κιβωτὸν τῆς πνευματικῆς καὶ ἐνσάρκου σωτηρίας του. Ἡ δημοκρατία, τὴν ὁποίαν ἐπικαλοῦνται οὗτοι, δὲν εἶναι μονοδρομική, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὴν καπηλεύονται καὶ νὰ τὴν θεωροῦν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἰδικόν τους κτῆμα, ἀλλὰ πολυδρομική. Δημοκράτες δὲν εἶναι μόνον οὗτοι ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικοῦ θε-

μοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ὅλη δομὴ, ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία αὐτῆς ὄχι ἀπλῶς δὲν ὑποβαθμίζουσι ἀλλ' ἀντιθέτως ἀναβαθμίζουσι τὰς διαφόρους λειτουργίας τῆς δημοκρατίας. Εἰς μίαν δημοκρατικὴν χώραν ὡς θέλομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἶναι ἡ χώρα ἡμῶν, ἥτις καὶ ἐγέννησε καὶ ἐφήρμοσε αὐτὴν, ἕκαστος εἶναι ἐλεύθερος νὰ πιστεύῃ ὅ,τι θέλει ἐφ' ὅσον καὶ ὅταν σέβηται καὶ οὐδόπως βλάπτει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου, τὸ πιστεύω τοῦ ἄλλου. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἑνὸς ἐπεκτείνεται μέχρι ἐκείνου τοῦ σημείου ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀρχίζει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἄλλου, ὡς ἐκ τούτου δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῆ πέραν τοῦ πρέποντος χωρὶς νὰ καταστῇ καταλύτης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου, γεγονός τὸ ὁποῖον δυστυχῶς συμβαίνει σήμερον. Ἡ διακρίσις τῶν ἰδεῶν εἶναι καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐλευθέρα διὰ τοὺς πάντας.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Μητροπολίτης Περιστερίου

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ) ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

κινά ή θ. Λειτουργία, είναι εν εξελίξει ακόμη, ήμιτελής, άσυμπλήρωτος. Αί δυνάμεις του σάτους κατά θείαν παραχώρησιν, συνυπάρχουν στην επίγειον ιστορίαν μας. Ο Σατανάς εξακολουθεί ακόμη να έχη ισχύν. Τό μαρτυρεί αυτό συγχρότα ή Βίβλος. Όμως ή άποτυχία του έχει ήδη προδικασθή: Παρά τό γεγονός ότι σε ένα κόσμον όπου πλεονάζει ή άδικία, τό κακόν, ό εξαναγκασμός, ή βία, όλα φαίνονται μαύρα, ή έλπίδα εν τούτοις περι τό θριάμβου της θ. βασιλείας κερδίζει: έδαφος παρά την έκτασι της άσθεείας και της ανθρωπίνης παρανομίας. Πρέπει να προχωρήσουμε ακόμη περισσότερο και να πούμε ότι ή χριστιανική έλπίς περιλαμβάνει, περιέχει ήδη από τώρα αυτό που φαίνεται: ότι είναι πολύ μακριά, τό τέλος, τό τέρμα, ή ολοκλήρωσις των ελπίδων μας. Είναι ή έλπίς που αναδύεται, εκπηδά από τον θάνατον, από την άδικίαν, ή έλπίς ότι: «Θεού του ζωοποιούντος τους νεκρούς και καλούντος τά μη όντα ως όντα» (Ρωμ. 4, 17). Η πεποίθσις δι' ένα καλύτερον μέλλον βασίζεται εις τό πρόσωπον και εις τό σχέδιον του Σωτήρος Ίησού Χριστού. Γι' αυτόν τον λόγον επιμένει εις την νίκην ακόμη και όταν ώδηγείτο ως ίλαστήριον θύμα εις τον σταυρόν. Η έλπίς ότι θα άπολαύση τους καρπούς της Άναστάσεως κατά ένα μόνον αποκλειστικά τρόπον, δια μέσου των θλίψεων της ζωής, των δεινών και του θανάτου. Αυτή είναι ή άσθενης πλευρά, ή α δ υ ν α μ ί α ούτως ειπείν της χριστιανικής έλπίδος. Αυτή άφ' έτέρου όμως είναι ή έλπίς ή οποία «ου κατασχύνει» (Ρωμ. 5,5), ούτε υποχωρεί και γονατίζει ακόμη και σε ένα αντίθετον κόσμον εκμεταλλεύσεως και άδικίας, ούτε ακόμη ένώπιον της άπειλης πολέμου, ούτε και στις άπελπισμένες προβλέψεις δια τό μέλλον. Η έ λ π ί ς ε ν Χ ρ ι σ τ ũ , βασίζεται εις τον Θεόν, τον όποιον αντικρύζουμε στον Υϊόν Του, συγχρότως Σταυρωθέντα και Άναστάντα. Δι' αυτό στην ύμνογραφία μας φάλλαμε ως άχώριστα άμφότερα:

«Τόν Σταυρόν σου προσκυνούμεν Δέσποτα,
και την άγίαν σου Άνάστασιν δοξάζομεν».

Παρ' όλους τους κλυδωνισμούς, αντιξοότητες, ταπεινώσεις, εξευτελισμούς και άπογοητεύσεις από την αστάθειαν των ανθρωπίνων πραγμάτων, την καθυστέρησιν της θείας έπεμβάσεως, όταν ή άδικία φαίνεται να κυριαρχή επί του δικαίου, όταν ή άνομία άπειλει με την όρμηή της την ασφάλειαν των πιστών και την τιμιότητα των ανθρώπων του Θεού, δέν θα σαλευθή ή πίστις προς τον Θεόν ως κυρίαρχον, Πατέρα, Παντοκράτορα, Βασιλέα. Δέν θα καταθέση ό χριστιανός τά όπλα. Έγγύς ή Βασιλεία Του. Ούκ άξια τά παθήματα του νυν αιώνος. Έλπίζει ό πιστός, αναμένει. Στην δίνην των συμφορών του βαθύτερον άρχίζει να εκτιμά τό νόημα των εσχών της γονυκλισίας της Πεντηκοστής:

«Σοί μόνω λατρεύομεν. Ούκ οίδαμεν προσκυνείν Θεῷ άλλοτρίῳ, οὐδέ διαπετάζειν πρὸς ἕτερον Θεόν τὰς ἐαυτῶν, Δέσποτα, χείρας... Μετὰ παρηρησίας δοξάζομεν ἐπὶ πᾶσι Σε τὸν μόνον ἀληθινόν και φιλόνηρον Θεόν...».

Μπορούμε να άντλήσουμε από την εις Χριστόν έλπίδα δύναμιν, ενίσχυσιν, ακριβώς διότι ή βασιλεία του Θεού έλαβε ήδη μορφήν και ύπόστασιν με την ενάρκωσιν του Υϊού του Θεού. «Όστε ει τις εν Χριστῳ καινη κτίσις, τά αρχαία παρήλθεν, ιδού γέγονε καινά τά πάντα» (2 Κορ. 5,17). Τώρα, τόσον ή ζωή, όσον και ό κόσμος επιδέχονται αναμόρφωσιν. Ημπορούν να ξαναγίνουν «καινά». Η νέα κτίσις, τό δημιούργημα, τό μέλλον της ιστορίας της ανθρωπότητος, εξαρτώνται από τους λόγους και την θυσίαν του Ίησού. Στις επιστολάς του Παύλου, συναντούμε πολλές παραλλαγές όσάκις αναφέρεται στο θέμα: Β α π τ : σ μ α. Είναι ή έναρξις μιας νέας ζωής. Ο πιστός συμβαπτίζόμενος εις τον θάνατόν του, άνέρχεται με τον Χριστόν προς μίαν νέαν ζωήν. Οι χριστιανοί «ένδύονται τον Ίησούν» σαν ένα καινούργιο ένδυμα. Μία νέα ήμέρα δι' αυτούς έχει ανατείλει. Η νύχτα και ή φθορά έφυγαν. Όλα αυτά είναι εκφράσεις αλληγορικοί δια την νέαν κατάστασιν, τό νέον καθεστώς: Με τον Ίησούν Χριστόν μετέχμεν στην έλπίδα περι ενός νέου κόσμου, άφθάρτου και αιώνιου, όπου όλοι άνεξαρέτως εϊμεθα προσκεκλημένοι.

Ο άνθρωπος μέτοχος της Βασιλείας του Θεού, ήδη από τώρα μέσα στην κτίσι έχει μια πολύ ύψηλή άποστολή. Να ζήση σαν πραγματικός κύριος, σαν άρχων και σαν βασιλεύς της. Ο κόσμος αυτός πρέπει ν' αλλάξη, να μεταμορφωθή. Άλλ' αυτό θα γίνη με σκληρή πάλη, με την συνεργασία του. Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός διευκρινίζει σαφέστατα την εξαιρετικήν του αυτήν άποστολήν, αλλά και τους περιορισμούς της εξουσίας και των δικαιωμάτων του του παρεχωρήθησαν.

«Είναι βασιλεύς των επί της γής, βασιλεύόμενος ανωθεν» (PG 36,324a). Με άλλες λέξεις, είναι κατ' έντολήν, κατ' άνάθεσιν, κατά παραχώρησιν, βασιλεύων ανωθεν. Διότι όσηνδήποτε έλευθερίαν και αν έχη, δέν παύει να έχη την αναφοράν του στον Θεόν. Εις αυτόν άνήκει. Εις αυτόν θα λογοδοτή. Όσα δέχεται ως δώρα της φύσεως, και όσα άλλα δέχεται αγαθά, ανωθεν προέρχονται. Και παρ' όλην την γοητεία τους, δέν θα πρέπει να γίνουν είδωλα, να τά άπολυτοποιήση και να προσκολληθή εις αυτά. Όσάκις δέ στην μέθη και έπαρσί του λημονεί ό άνθρωπος ότι είναι διαχειριστής και οικονόμος, τότε ό Θεός έπεμβαίνει δια να του δείξη τό σφάλμα του. Συμεών ό Νέος Θεολόγος περιγράφει τά διάφορα στάδια της θείας οικονομίας, εις τρόπον ώστε ή επαναστατήσασα κτίσις να επανέυρη τον όμαλον ρυθμόν της και άντι να γίνη ό άνθρωπος δούλος της, ή κτίσις να γίνη δούλη του.

Οί Πατέρες βλέπουν μία αποξένωσι του κόσμου όσάκις ό άνθρωπος λημονεί την χαραχθείσαν πορείαν του. Άντι να είναι εις ειρηνικές σχέσεις, γίνεται έχθρός του. Προξενεί και μεταδίδει με την ιδιικήν του έσωτερικήν φθοράν, φθοράν εξωτερικήν και στο περίβάλλον. Τόσα ύποφέρει επί των ήμερών μας ή λεγόμενη οικολογία. Με χιλίους τρόπους ό άνθρωπος καταστρέφει τό φυσικόν περίβάλλον του. Παύει τότε να είναι όμορφη ή φύσις. Μολύνεται, άσχημίζει, θρωμίζει, σαπίζει, πεθαίνει, αλλά

καὶ ἐκδικεῖται. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς διαπιστώνει τὶς τραγικὲς συνέπειες τοῦ κακοῦ, διότι μὲ τὴν ἐχθρικήν στάσιν τοῦ ἀνθρώπου «πέπυται καὶ τοῦ εἶναι κόσμος», μὲ τὴν ἐννοίαν κοσμήματος, στολιδιοῦ (B. 59,18).

Τὴν συμφιλίωσιν Θεοῦ - ἀνθρώπου - κτίσεως τὴν βλέπομε τελειομένην στὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὕμνογράφος πλήρης ἐνδοιασμοῦ, καλεῖ ὄλην τὴν δημιουργίαν, λόγῳ τῆς καταργήσεως τῆς δυναστείας τοῦ κακοῦ, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους γὰρ ἐκφράση χαρὰν: «Σκιρτήσατε τὰ ὄρη Χριστοῦ γεννηθέντος». Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς δὲ βλέπει τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ λόγου τοῦ ἀπ. Παύλου περὶ τῆς ἀνακεφαλαιώσεως «ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφ. 1,10).

«Ὁ Χριστὸς ἤνωσεν τὸν ἄνθρωπον... ἤνωσε δὲ καὶ τὴν γῆν, τὴν κατὰ τὸν αἰσθητὸν παράδεισον καὶ τὴν οὐκουμένην διώσας ἐξαλλαγῆν. Ἦνωσεν δὲ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν, μίαν ἀποδείξας πρὸς ἑαυτὴν νεύουσαν τὴν φύσιν τῶν αἰσθητῶν. Ἦνωσεν δὲ καὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ νοητὰ καὶ μίαν ἀπέδειξε οὖσαν τὴν τῶν γεγονότων φύσιν, κατὰ τινὰ λόγον μυστικὸν συλαπτομένην...».

(Πρὸς Θαλάσσιον, Ἐρωτ. 48, PG 90, 436 AB)

* * *

Ὁ Παῦλος ἐγνώριζε, ὅπως ἀκριθῶς καὶ ἐμεῖς γνωρίζουμε, ὅτι «ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος» δὲν ἐξαφανίζεται τελείως, καὶ ἐπομένως μᾶς ἐνοχλεῖ, εἶναι καὶ σύγχρονος. Ἡ πάλη τῆς ζωῆς ἀπομυζεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὅ,τι καλύτερο ἔχει καὶ τὸν ἐνοχλεῖ μὲ τόσες καὶ τόσες συμφορὰς τῆς καθημέραν βιοπάλης, μὲ τὸ ἀγχος τῆς ζωῆς, μὲ θλίψεις, μὲ θανάτους, μὲ πολέμους, μὲ ἀσθένειες. Αἱ λέξεις περιγράφουν ἕνα μέρος μόνον καὶ ἀνεπαρκῶς τὴν πραγματικότητα τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Πράγματι, ἡ πάλη μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ νέου, ἐπηρεάζει τὴν ζωὴν μας, πολὺ περισσότερο μάλιστα ἀπ' ὅ,τι ἐὰν εἶχε ἀφεθῆ μόνη γὰρ παρασύρεται μὲ τὴν αἰσιοδοξίαν ἢ τὴν ἀπαισιοδοξίαν τῆς. Ἡ χριστιανικὴ ἐλπίς διαφέρει ἀπὸ τὴν ὀφελμιστικὴ καὶ ὀρθολογιστικὴ φουτουρολογία τῶν τεχνοκρατῶν. Ἀκόμη, γνωρίζουμε ὅτι: λόγῳ τῆς πτώσεως ἢ πάλη μεταξὺ Θεοῦ καὶ Σατανᾶ διεξάγεται εἰς ἀμφότερα τὰ ἀπέραντα πεδία καὶ βασιλεία, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Καὶ δὲν γίνεται αὐτὸ μόνον στὴν γενικώτερη κοινωνικὴ ζωὴ, ἀλλὰ ἐκδηλώνεται ἀκόμη καὶ μέσα στὴν ἐπίγειον στρατευομένην Ἐκκλησίαν. Ὁ «κακός, ἐχθρὸς καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος» προσπαθεῖ γὰρ μᾶς παραπλανῆσαι καὶ γὰρ μᾶς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα διὰ μιᾶς καλύτερη αὔριον, διὰ τὴν ἀληθῆ Βασιλείαν. Ὁ ἀγὼν διεξάγεται: εἰς ὅλα τὰ μέτωπα, παντοῦ. Ὅλοι ὁμως γνωρίζουμε ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ ἀγῶνος δὲν μᾶς εἶναι πλέον ἀγνωστη. Ἔχουμε λάβει ὑπόσχεσιν ὅτι τὸ τέλος τοῦ δρόμου μας, τῆς πορείας μας θὰ εἶναι ἡ νίκη, ὁ θρίαμβος τοῦ ἀγαθοῦ. Αὐτὸ μᾶς φανερώνει ἡ

Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου. Αὐτὸ μᾶς ἀφήνει περιθώρια διὰ μετάνοιαν, διὰ διορθώσεις, δι' ἐλιγμούς ὅπως ἐπίσης καὶ διὰ χάραξιν ὑπεύθυνης πορείας καὶ ὀρθῆς ἐνέργειας. Ἡ ἐσχατολογικὴ ἐντασις μεταξὺ τοῦ «ἤδη» καὶ τοῦ «ὄχι ἀκόμη» θὰ μᾶς βοηθήσῃ ἐκάστοτε γὰρ ἀναπροσαρμόζωμεν τὴν ὄλην στάσιν μας διὰ τὴν πνευματικὴν μάχην. Ἡ γνώσις ὅτι: τὸ σύνολον τῶν χριστιανικῶν ὑποσχέσεων εἶναι ἤδη στὴν διάθεσιν μας, παρόν, ἀλλὰ ἀκόμη ὅτι: δὲν ἔχει ἐκπληρωθῆ, μᾶς ἀνοίγει: ὀρίζοντες ὅπου χωρεῖ ἀλλαγὴ καὶ μιᾶ ἀνακατάταξις τῆς πορείας μας. Στόν καθένα μας προσφέρονται: εὐκαιρία συμμετοχῆς εἰς προγράμματα συμπεραστάσεως καὶ κινήσεως στόν πόνο καὶ τὴν δυστυχίαν διὰ δελτίωσιν τῶν ὄρων ζωῆς, διὰ καταπολέμησιν τῆς πείνας ποῦ μαστίζει: σήμερα ἐκατομμύρια ἀνθρώπων καὶ κυρίως παιδιῶν, ἀνεξαρτήτως ἀν αὐτὲς οἱ κινήσεις ἐξεκίνησαν ἢ ὄχι: ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Διότι: ἡ ἐλπίς ὅτι: θὰ βασιλεύσῃ ὁ Θεὸς εὐρίσκεται: στόν δρόμο μας, κοντὰ μας, τὴν συναντοῦμε παντοῦ.

Πῶς ὁμως ἡ ἐλπίς θὰ γίνῃ πραγματικότης γὰρ μᾶς ποῦ ζοῦμε τὸ τώρα; Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, λέγεται, ὅτι θὰ εἶναι: ἡ Β α σ ι λ ε ι α τ ῆ ς ἀ γ ά π η ς ἐ ν Χ ρ ι σ τ ῷ. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔρχεται πρὸς συνάντησιν μας γεμάτη ἀπὸ ἀγάπης. Ἡ ἐμπειρικὴ ἀγάπη εἶναι τὸ γνώρισμα τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδος. Ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε θαύματα διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι: ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ γίνεται: ἀπὸ τώρα φανερῆ. Ἐνδέχεται: ἴσως κάποιος ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ μέγεθος, τὴν ἔκτασιν, τὴν σημασίαν τῶν θαυμάτων. Ἐνα πράγμα ὁμως εἶναι: βέβαιον. Ὁ προσορισμὸς τῶν ἔργων τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸν ἐπίγειον βίον του, ἦτο γὰρ ἐπιθεδαίωση αὐτὰ ποῦ ἐκήρυττε. Ἦσαν ἕνα σημεῖον, ἕνα γνώρισμα τοῦ ν έ ο υ γ ε γ ο ν ό τ ο ς, τῆς ἐπερχομένης βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ἐμπειρικῆς. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώ ἐθεδαίωεν ὅτι: τὰ θαύματά του ἦσαν ἀπόδειξις, ἔνδειξις τῆς θείας του ἀποστολῆς, ἀφ' ἐτέρου τὰ ἔκαμε σὰν ἕνα δείγμα τῆς ἀγάπης του πρὸς ὄλους τοὺς ὑποφέροντας καὶ δυστυχεῖς. Θὰ ἐννοήσωμε ὀρθὰ τὰ ἔργα τοῦ Ἰησοῦ, μόνον ὅταν τὰ δεχθῶμε σὰν ἕνα προάγγελον, σημεῖον τῆς ἐρχομένης Βασιλείας, ποῖον δηλαδὴ εἶναι: τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν γνησίων ἀκολουθῶν του. Θὰ ἦτο ἀφελὲς γὰρ ἐλέγχαμε, διατί καὶ μετὰ τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ ἀκόμη ὁ κόσμος ἐξακολουθεῖ γὰρ ὑποφέρει καὶ γὰρ πεθαίνει; Ἡ ἐλπίς ἐν τούτοις δὲν διαψεύδεται. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε κάποτε: «Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ ἐκδάλλω τὰ δαιμόνια, ἔρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 11, 20). Καὶ ἐκάλεσε τοὺς μαθητὰς του γὰρ πράξουν τὸ ἴδιο (Ματθ. 10,1). Πολὺς κόσμος δὲν ξεύρει: πῶς γὰρ συσχετίσῃ τὰ γενόμενα «θαύματα» ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν. Ὅλοι ἤμποροῦν γὰρ παρουσιάσουν ἔργα, τεκμήρια τῆς ἐν ἐνεργείᾳ Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποῦ γὰρ ἀποδεικνύουν ὅτι: εἶναι: ἔργα ἀγάπης (Α' Κορ. 13, 1-3), διότι: ἡ ἀγάπη ὑπὲρ οἰομένηποτε ἄλλο εἶναι: τὸ θεῖον δῶρον καὶ τεκμήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐκδηλουμένης ἤδη στόν παρόντα κόσμον. Καὶ ἐκεῖ μᾶς συνδέει: ἡ προσφερομένη Εὐχαριστία.

(Συνεχίζεται.)

† Ὁ Σηλυβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

“ΙΝΑ ΜΗ ΜΩΜΗΘΗ, Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ,,* ”

(Β' Κορ. στ' 3-4)

Ἐκθεσις Πεπραγμένων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»

(Ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1980 ἕως Αὐγούστου 1983).

ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

6. ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΝ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

α) Μὲ τὴν λειτουργίαν τοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου ἢ Α.Δ. συμπαραστάθη συνεχῶς εἰς δεκάδας φοιτητὰς θεολόγους, ἡμεδαπούς, ὁμογενεῖς καὶ ἀλλοδαπούς ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον γίνονται δεκτοὶ μόνον φοιτηταὶ Θεολογίας καὶ ὑπότροφοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, καταβάλλοντες μικρὸν ποσὸν διὰ τροφεῖα. Οἱ οἰκότροφοι διαμένουν εἰς δίκλινα ἢ μονόκλινα δωμάτια ἐξοπλισμένα καταλλήλως. Τὸ Οἰκοτροφεῖον διαθέτει ἐπίσης τραπεζαρίαν, ἀναγνωστήριον, αἴθουσαν ψυχαγωγίας καὶ δεξιώσεων, αἴθουσαν διαλέξεων καὶ χώρον προσευχῆς, ξενῶνα διὰ τὴν φιλοξενίαν ἐπισκεπτῶν, μαγειρεῖον καὶ κήπον. Κριτήριον τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ Οἰκοτροφείου εἶναι ἡ κατάλληλος προετοιμασία τῶν μελλόντων θεολόγων διὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποστολήν των ἐντὸς τοῦ κόσμου, καὶ ἡ καλλιέργεια ἱεραποστολικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος.

Τὸ πρόγραμμα περιλαμβάνει κοινὸν πρόγευμα καὶ δεῖπνον, μὲ παράλληλον ἀνάγνωσιν πνευματικῶν βιβλίων, τέλεσιν, καθημερινῶς, τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ Ὁρθροῦ, Ἑσπερινοῦ καὶ Ἀποδείπνου, μὲ σκοπὸν τὴν ἐξοικείωσιν τῶν φοιτητῶν μὲ τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκάστην Παρασκευὴν τέλεσιν θ. Λειτουργίας εἰς τὸ ναῦδριον τῆς Ἱ. Μονῆς (ὅπου στεγάζεται τὸ Οἰκοτροφεῖον). Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνὸς Ἀγιασμόν, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὀλονυκτίους ἀκολουθίας.

Εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖον προσεκλήθησαν καὶ ὡμίλησαν ἀρχιερεῖς, καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ Πανεπιστημίου, ἀρχιμανδρίται, δημοσιογράφοι. Ἀνὰ δεκαπενθήμερον ἐγίνοντο προβολαὶ διαφανειῶν καὶ κινηματογραφικῶν ταινιῶν ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ψυχαγωγικοῦ περιεχομένου.

Ὄργανώθησαν καὶ ἐπραγματοποιήθησαν τρεῖς ἡμερήσιαι ἐκδρομαὶ εἰς: τὴν Ἱ. Μονὴν Ἁγίου Ἰωάννου Μακρυνοῦ Μεγάρων, τὸ Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ρώσου εἰς Εὐβοίαν, τὸ Μ. Σπήλαιον καὶ τὴν Ἱ. Μονὴν Ἁγίας Λαύρας Καλαβρύτων.

Ἐλαβον χώραν ἐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων, Νέου ἔτους, Πάσχα καὶ τὴν 13ην Νοεμβρίου, μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καθ' ἣν ἐορτάζει τὸ Οἰκοτροφεῖον.

Κατὰ τὸ διάστημα λειτουργίας τοῦ Οἰκοτροφείου ἐφιλοξενήθησαν ὁ ἐπίσκοπος Ναυκράτιδος κ. Θεόδωρος Νανκυάμα, 5 Ἀγγλικανοὶ κληρικοί, ὁ οὐγκαντέζος ἱατρὸς Δημήτριος Μουμπάλη, καὶ 30 μέλη τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων. Κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας (Ἰούλιον - Αὐγούστον - Σεπτέμβριον) διαμένουν εἰς αὐτὸ 15 ἀλλοδαποὶ φοιτηταί, διὰ νὰ παρακολουθήσουν μαθήματα ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὴν φοιτητικὴν Λέσχην.

Συντήρησις κτιρίου — Προμήθειαι:

Ἐγκατεστάθη νέος λέβης διὰ τὴν καλυτέραν λειτουργίαν τῆς κεντρικῆς θερμάνσεως, ἀντικατεστάθη ὁ θερμοσίφων τῆς κουζίνας, ἐπεσκευάσθη ἡ ὄροφῆ τοῦ κτιρίου καὶ ἐγένετο ἡ ἀπαιτήτος συντήρησις εἰς τὸ ὑδραυλικόν, ἠλεκτρικόν καὶ ἀποχευτικόν δίκτυον αὐτοῦ.

Συνεπληρώθη ὁ ρουχισμός διὰ τῆς ἀγορᾶς 50 κλινοσκεπασμάτων, 50 μαξιλαροθηκῶν καὶ 50 προσοπιῶν.

Παρελήφθησαν ἐκ τῆς ΑΣΚΕΔ ἔν ψυγεῖον, ἔν μίξερ καὶ εἰς πατατοκαθαριστὴς πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν φθαρέντων.

Διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐξόδων λειτουργίας τοῦ Θεολογικοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου ἐχρηιάσθη νὰ ἐπιδοτηθῇ τοῦτο, ἀπὸ τὸν Γεν. Προϋπολογισμόν τῆς Α. Δ., κατὰ τὰ ἔτη 1981, 1982, 1983 μὲ τὸ ποσὸν τῶν 14.387.299 δρχ.

Ἐνέργειαι διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου κτιρίου τοῦ Θεολογικοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου

β) Ἀπὸ ἐτῶν κατεβλήθησαν ἐπίμονοι προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνεύρεσιν σχετικοῦ χώρου καὶ τὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 551 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

ἀνέγερσιν τοῦ νέου κτιρίου τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου ἐντὸς τῆς Πανεπιστημιούπολεως (βλ. «Εἰς ἔργον διακονίας», σελ. 59-60). Κατὰ τὴν διαρρέυσασαν τριετίαν, κατόπιν ἐπανειλημμένων συσκέψεων μὲ ὁμάδα ἀρχιτεκτόνων, πολιτικῶν μηχανικῶν καὶ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Α.Δ., διεμορφώθησαν τὰ ὀριστικά σχέδια. Τὰ ἀρχιτεκτονικά σχέδια ἐξεπονήθησαν δωρεάν ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Θεοδώρου Λαμπροπούλου καὶ τοῦ συνεργάτου του κ. Βαῖου Κεφαλά. Ἀκολουθῶς κατεσκευάσθη τὸ πρόπλασμα τοῦ κτιρίου, καὶ πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1982 εἶχον συμπληρωθῆ τὰ κατασκευαστικά σχέδια καὶ οἱ συγκριτικοὶ πίνακες τοῦ οἰκοδομήματος.

Παράλληλως κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀπητηθήσαν πολυμερεῖς ἐνέργειαι, ἐπιτόπια ἔρευναι, ἀνταλλαγὰ ἐγγράφων μεταξὺ Α.Δ. καὶ Συγκλήτου, Δικαστικοῦ Τμήματος καὶ Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ἐπανειλημμέναι συσκέψεις μὲ τὸν νομικὸν σύμβουλον τῆς Δ.Ι.Σ. κ. Γ. Αἰλαῖον καὶ τὸν δικηγόρον κ. Ἡλ. Παπανικολάου, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τοῦ συμφωνητικοῦ τῆς «ὑπὸ τὸν τρόπον δωρεᾶς», οὕτως ὥστε νὰ ἐξασφαλίζηται συνταγματικῶς ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Δυστυχῶς λόγῳ τῶν γνωστῶν ἀλλαγῶν εἰς τὰ Πανεπιστήμια, ἀνεστάλη ἐπ' ἀόριστον ἡ ἐναρξίς τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ κτιρίου τούτου.

7. ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ — ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ (ΑΣΚΕΔ)

Ἡ Σχολὴ ἰδρύθη μὲ ἀπόφασιν τοῦ Κ.Δ.Σ. τῆς Α.Δ. τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1957 καὶ ἀνεγνώρισθη ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ τοῦ ΒΔ 235/64, σήμερον δὲ λειτουργεῖ ὡς νομικὸν πρόσωπον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἐποπτευόμενον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ἐδρεύει ἐν Ἁγία Βαρβάρα Ἀττικῆς καὶ στεγάζεται εἰς ἰδιόκτητον κτίριον τῆς Α.Δ. Εἶναι ἡ μόνη σχολὴ ἡ ὁποία εὑρίσκειται ἀκόμη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Στόχος τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις Κοινωνικῶν Λειτουργῶν διὰ τὴν ἄσκησιν κοινωνικῆς ἐργασίας μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Πολιτείας καὶ ἄλλων φορέων παροχῆς κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθοδόξου ιδεώδους καὶ τῶν σημερινῶν δεδομένων τῶν ἐφηρμοσμένων κοινωνικῶν ἐπιστημῶν.

Ἡ φοίτησις εἶναι τριετῆς καὶ ἡ ἐγγραφή γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων διατάξεων τῶν ἰσχυροσῶν δι' ὅλας τὰς Ἀνωτέρας Σχολάς. Ποσοστὸν 20% εἰσάγεται κατόπιν ἐξετάσεων παλαιοῦ τύπου, καὶ ποσοστὸν 80% ἐκ τῶν Πανελληνίων ἐξετάσεων (Ν. 1035/1980).

Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν σπουδαστριῶν ἦτο (1980-81) 94, (1981-82) 95 καὶ (1982-83) 98. Ἐλαβον

πτυχίον μετὰ τριετεῖς σπουδᾶς, 35 τὸ 1981, 55 τὸ 1982, καὶ 27 τὸ 1983 (βλ. Παράρτημα).

Μαθήματα

Τὰ διδασκόμενα μαθήματα εἰς τὴν Σχολὴν, συμφώνως πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καθορισθὲν πρόγραμμα, εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ μαρτυρία του εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον (βάσει τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης). Στοιχεῖα Βιολογίας καὶ Κοινωνικῆς Ὑγιεινῆς. Στοιχεῖα Δημοσίας Ὑγιεινῆς καὶ Προληπτικῆς Ἰατρικῆς. Ψυχολογία (Γενικὴ, Ἐξελικτικὴ, Κοινωνικὴ). Παγκόσμιος Ἱστορία Πολιτισμοῦ. Κοινωνιολογία (Εἰσαγωγὴ, Κοινωνικὰ φαινόμενα τῆς συγχρόνου ζωῆς, Κοινωνικὴ Παθολογία). Στοιχεῖα Οἰκονομικῆς. Στοιχεῖα Δημογραφίας. Βασικὰ προγράμματα Κοινωνικῆς Προστασίας. Παρατήρησις καὶ ἐνημέρωσις εἰς τὸ ἔργον καὶ τὸν τρόπον λειτουργίας Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν. Ἱστορία τῶν Διακονισσῶν. Ἐξὲν γλώσσαι. Στοιχεῖα Ποινικοῦ Δικαίου καὶ Ἐγκληματολογίας. Ὁργάνωσις καὶ Διοίκησις Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν. Μέθοδος Κοινωνικῆς Ἐργασίας μὲ ἄτομα. Μέθοδος Κοινωνικῆς Ἐργασίας μὲ ὁμάδας. Μέθοδος Κοινωνικῆς Ἐργασίας μὲ κοινότητα. Στοιχεῖα Κοινωνικῆς Πολιτικῆς. Στοιχεῖα Ψυχιατρικῆς-Ψυχοπαθολογίας. Στοιχεῖα Ἐργατικῆς Νομοθεσίας. Κοινωνικὴ Στατιστικὴ. Στοιχεῖα Κοινωνικοῦ Προγραμματισμοῦ. Ἐπαγγελματικὴ Δεοντολογία. Κοινωνικὴ Ἐρευνα. Κοινωνικὴ Ἀνάπτυξις. Μέθοδοι Κοινωνικῆς Ἐργασίας μὲ τὴν οἰκογένεια. Μέθοδοι Κοινωνικῆς Ἐργασίας εἰς Ἰδρύματα. Ποικίλα θέματα εἰς σεμιναριακὰς ὥρας.

Ἡ πρακτικὴ διδασκαλία τῶν σπουδαστριῶν κατὰ τὴν τριετίαν αὐτὴν ἔλαβε χώραν ἐκτὸς τῆς Σχολῆς εἰς τὰ ἐξῆς κέντρα ἐκπαιδεύσεως:

Διεύθυνσις Κοινωνικῆς Προνοίας Διαμερίσματος Ἀθηνῶν. Διεύθυνσις Κοινωνικῆς Προνοίας Διαμερίσματος Δυτικῆς Ἀττικῆς. Διεύθυνσις Κοινωνικῆς Προνοίας Διαμερίσματος Πειραιῶς. Κέντρον Συμπαραστάσεως Παλιννοστούντων Μεταναστῶν. Ἐθνικὸς Ὁργανισμὸς Προνοίας (Δραπεισῶνα-Περιστέρη). Ἰδρυμα Κοινωνικῆς Προνοίας «Ἁγιος Νικόλαος». Διεύθυνσις Ὑγιεινῆς Διαμερίσματος Ἀθηνῶν. Ἀντιαφροδισιακὸν Ἰατρεῖον. Κρατικὸν θεραπευτήριον Ψυχικῶν Παθήσεων Ἀθηνῶν. Ἰατροπαιδαγωγικὸς Σταθμὸς τοῦ Κ.Θ. Ψ.Μ.Α. Τζάνειον Γενικὸν Νοσοκομεῖον Πειραιῶς. Παιδονευροψυχιατρικὸν Νοσοκομεῖον Νταοῦ Πεντέλης. Ἱπποκράτειον Γενικὸν Νοσοκομεῖον Ἀθηνῶν. Νοσοκομεῖον Παίδων Ἀγλαίας Κυριακοῦ. Θεραπευτήριον «Ὁ Εὐαγγελισμὸς». Νοσοκομεῖον «Ἁγιος Σάββας». Διαγνωστικὸν καὶ Θεραπευτικὸν Ἰνστιτοῦτον Μεταξά. Ὁργανισμὸς Ἀπασχολήσεως Ἐργατικοῦ Δυναμικοῦ. Ἐταιρεία Προστασίας Ἀνηλίκων Ἀθηνῶν. Ἐθνικὸν Ἰδρυμα Προστασίας Κωφάλλων. Ἰδρυμα Ἀγωγῆς Ἀνηλίκων θηλέων ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἰδρυμα Ἀγωγῆς Ἀνηλίκων Ἀρρένων Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως. Σωφρονιστικὸν Κατάστημα Ἀθηνῶν. Ἰατροπαιδαγωγικὸς Σταθμὸς Ι.Κ.Α. Ἰατροπαιδαγωγικὸς Σταθμὸς Νοσοκομείου Νταοῦ Πεντέλης. Δικαστήρια Ἀνηλίκων Ἀθηνῶν. Δικαστήρια Ἀνηλίκων Πειραιῶς.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω κέντρα ἐπραγματοποίησαν τὸ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

(Στὰ πλαίσια τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως)*

Πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι συμμετέσχον στὴν ΚΖ' Κληρικολαϊκῆ Συνέλευση, ἀπέστειλαν ἐπίσης μηνύματα τόσοσὸν ὁ ἱκανότατος συντονιστῆς τῆς θαυμασίας ὀργανώσεως αὐτῆς Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βοστώνης κ. Μεθόδιος, ὅσον κι ὁ διακεκριμένος Γενικὸς Πρόεδρος αὐτῆς κ. Μιχαὴλ Σωτήρχος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀφιερῶσει τὴ ζωὴ του στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, θέτοντας στὴν ὑπηρεσία αὐτῆς τὶς ἐξαιρετικὲς ἱκανότητές του καὶ τὴν ἐπιρροή, τὴν ὁποία ἔχει μέσα στὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἀμερικῆς.

Τὰ μηνύματα αὐτὰ ἐξῆραν τὴ σημασία τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς ὡς αἰσθητοποιήσεως τῆς βιβλικῆς ἀλήθειας, κατὰ τὴν ὁποία «ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, στὸ ὁποῖο ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς εἶναι μέλος», ὡς ἀναζητήσεως «τῶν καινῶν οὐρανῶν καὶ τῆς καινῆς γῆς» (Β' Πέτρ. γ', 13) καὶ ὡς εὐκαιρίας ἑορτασμοῦ τῆς συμπληρώσεως 25 ἐτῶν ἀρχιεπισκοπικῆς δράσεως, 30 ἐτῶν ἐπισκοπικῆς ζωῆς καὶ 50 ἐτῶν ἱερατικῆς διακονίας τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου

Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου. Ὡς ἰδιαιτέρως τονίσθηκε ἀπὸ τὸν κ. Σωτήρχο, «τὸ τέταρτο τοῦ αἰῶνος τῆς ὑπηρεσίας του ὡς Ἀρχιεπισκόπου εἶναι συνώνυμο μὲ τὴν κολοσσιαία πρόοδο τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, πού συνετέλεσθη στὸ Δυτικὸ Ἡμισφαίριο».

Συντελέσθησαν τόσοσὸν πολλὰ στὰ πλαίσια τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως, ὥστε αὐτὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ περιγραφοῦν λεπτομερῶς ἀπὸ τὶς σελίδες τῆς «Ἐκκλησίας». Γι' αὐτὸ σὲ μερικὰ τεύχη ἀναγκαστικὰ θὰ περιορισθοῦμε στὴ συνοπτικὴ ἐξιστόρησι τῶν κυριωτέρων πτυχῶν καὶ γεγονότων, στὴν παράθεση τῶν σπουδαιωτέρων ὁμιλιῶν, στὴν κατὰ θέματα παρουσίαση τῶν κεντρικῶν σημείων τῶν σχετικῶν ἐκθέσεων καὶ ἀποφάσεων καὶ στὴν πλαισίωση ὅλων αὐτῶν μὲ μερικὲς προσωπικὲς ἐντυπώσεις κι ἀξιολογήσεις τοῦ ὑπογραφομένου.

Μὲ τὴν προετοιμασία τῶν ἐργασιῶν τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν διαδικασιῶν τῆς ὑλοποιήσεως τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ἡμερησίας διατάξεώς της ἀσχολήθηκε τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Συμβούλιο κατὰ τὶς συνεδρίες του, πού πραγματοποιήθηκαν δυὸ ἡμέρες πρὸ τῆς ἐνάροξεως

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 561 τοῦ ὑπ' ἀρ. 19 τεύχους.

1980-81 αἱ πρωτοετεῖς σπουδάστριαι 130 ὥρας πρακτικῆς ἀσκήσεως, αἱ δευτεροετεῖς καὶ τριτοετεῖς ὁμοῦ 1068 ὥρας. Τὴν περίοδον 1981-82, αἱ ὥραι ἀσκήσεως τῶν πρωτοετῶν ἀνῆλθον εἰς 112, ἐνῶ τῶν δευτεροετῶν καὶ τριτοετῶν εἰς 963 ἐν συνόλῳ· καὶ κατὰ τὸ ἀκαδ. ἔτος 1982-83 τῶν μὲν πρωτοετῶν εἰς 110, τῶν δὲ δευτεροετῶν καὶ τριτοετῶν εἰς 890.

Διάφοροι δραστηριότητες

Ἡ διευθύντρια, τὸ ἐκπαιδευτικὸν προσωπικὸν καὶ ἀντιπροσωπεῖαι τῶν σπουδαστριῶν συμμετέσχον εἰς διάφορα σεμινάρια ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος καὶ εἰς συσκέψεις ἐργασίας. Ὄργανώθησαν διάφοροι πολιτιστικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ ἑορτασμοὶ κατὰ τὰς ἐθνικὰς ἐπετείουσ καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἑορτάς.

Ἡ ΑΣΚΕΑ συμμετεῖχεν ἀνελλιπῶς εἰς τὴν δι-ὀργάνωσιν καὶ διεξαγωγὴν ἐράνων:

α) τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντικαρκινικῆς Ἐταιρείας, β) τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ γ) συνέ-

βαλλεν εἰς τὸν Ἐρανον Ἀγάπης τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Οἱ σεισμοὶ τῆς 25ς Φεβρουαρίου 1981 ἐπληξάν τὸ κτίριον τῆς ΑΣΚΕΑ μὲ ἀποτέλεσμα τοῦτο νὰ ὑποστῇ σοβαρὰς ζημίας καὶ νὰ κριθῇ ἀκατάλληλον διὰ τὴν στέγασιν τῆς Σχολῆς. Ἀπεγνωσμένοι ἐκκλήσεις πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα Παιδείας καὶ Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν ΓΕΕΘΑ/ΙΚΑ οὐδεμίαν βοήθειαν ἐπέφερον. Οὕτως ἠναγκάσθημεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν προσωρινὴν στέγασιν αὐτῆς εἰς τὸ κτίριον τῆς ὁδοῦ Δεινοκράτους μέχρι τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ζημιῶν. Διὰ τὴν ὑποσύλωσιν καὶ ἐπισκευὴν τοῦ κτιρίου τῆς ΑΣΚΕΑ διετέθη τὸ ποσὸν τῶν 3.624.689 δρχ.

Τὴν 6.3.1981 ἐστάλη πρὸς ἐγκρισιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν ὁ Ὄργανισμὸς τῆς Σχολῆς, ὁ καταρτισθεὶς μετὰ ἀπὸ πολυήμερον συνεργασίαν ἀρμοδίων παραγόντων τοῦ ἐν λόγῳ Ὑπουργείου καὶ μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς.

(Συνεχίζεται)

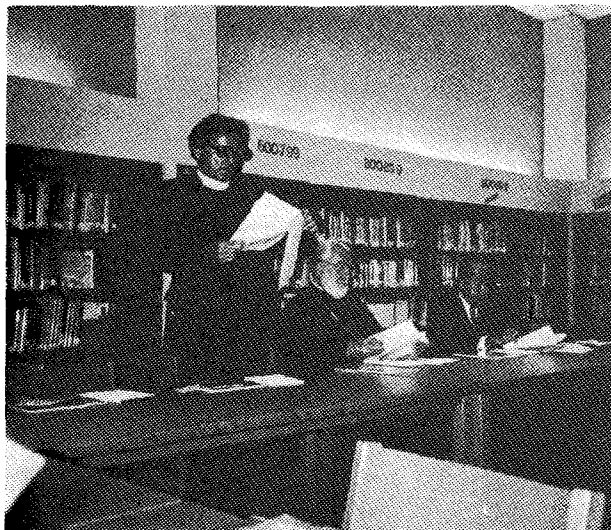
αὐτῆς, δηλαδή κατά τὸ διήμερο 29 καὶ 30 Ἰουνίου 1984, στὴ Νέα Ὑόρκη.

Τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Συμβούλιο, τὸ ὁποῖο προεδρεύεται ἀπ' τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο καὶ στὸ ὁποῖο συμμετέχουν τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου τῶν ἐπισκόπων καὶ μερικὲς δεκάδες ἐπιλέκτων καὶ διακεκριμένων λαϊκῶν μελῶν τῆς Ὁμογενείας τῆς Ἀμερικῆς, τὴν πρώτη ἡμέρα τῶν ἐργασιῶν του συνῆλθε στὸ θαυμασιό ἐνοριακὸ κέντρο τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἀπ. Παύλου (Hempstead, Long Island, N.Y.), ὁ ὁποῖος γιόρταζε ἐκείνη τὴν ἡμέρα (Παρασκευή, 29 Ἰουνίου). Τὴ δεύτερη ἡμέρα, Σάββατο 30 Ἰουνίου, οἱ συνεδριάσεις ἐγίναν στὴν ὠραία βιβλιοθήκη τῶν θαυμασιῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι συντηρημένα στὸ ἐνοριακὸ κέντρο τοῦ ἁγίου Δημητρίου, στὴν περιοχὴ τῆς Astoria, N.Y.

Ὅπως κάθε φορά οἱ ἐργασίες τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου ἄρχισαν μὲ ἐκτενῆ παρουσίαση ἀπ' τὸν Πρόεδρο αὐτοῦ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Ἰακώβου τῶν δραστηριοτήτων, ἐπιτευγμάτων, προβλημάτων, προοπτικῶν καὶ στόχων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως αὐτὰ ἀναπτύχθηκαν καὶ διαμορφώθηκαν κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη καὶ ἰδίως ἀπ' τὴν τελευταία συνεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου στὸν Καναδᾶ (Toronto, Ontario) (23-24 Μαρτίου 1984).

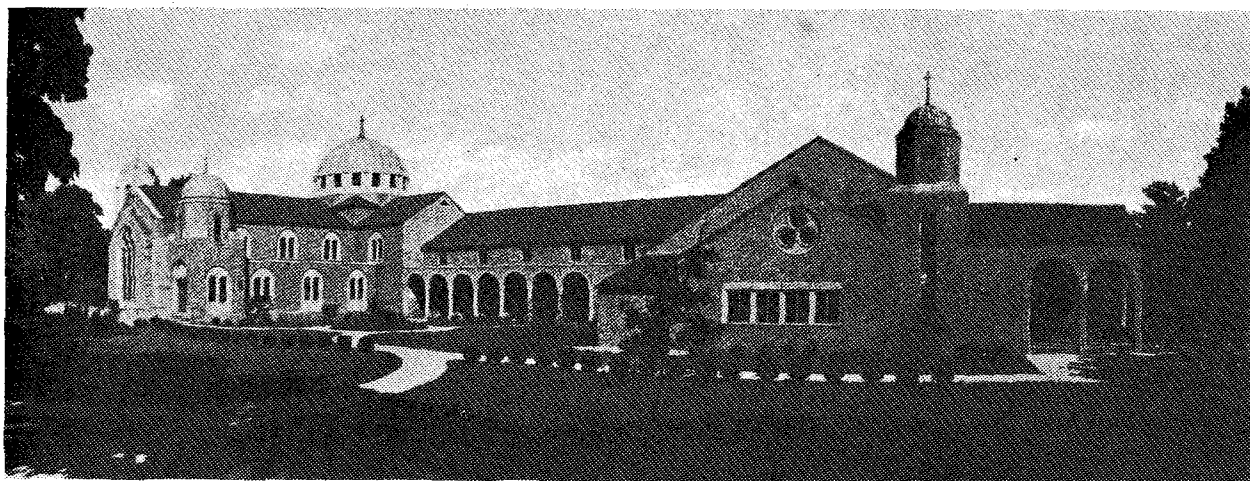
Τὸ Συμβούλιο μὲ δημοκρατικὴ συζήτηση ἄκουσε εἰσηγήσεις καὶ καθώρισε γραμμὲς κατευθύνσεως στὰ κυριώτερα ἐκ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα τὶς ἐπόμενες ἡμέρες ἀπασχόλησαν τὴν Κληρικολαϊκὴ Συνέλευση.

Τὴν πρώτη ἡμέρα, κατὰ τὴ συνεδρία στὸ ἐνοριακὸ κέντρο τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου στὸ Hempstead ὁ Σεβασμιώτατος παρουσίασε στὸ Συμβούλιο τοὺς ἐξ Ἑλλάδος προσκεκλημένους, μερικοὶ ἀπ' τοὺς ὁποίους κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μεσημβρινοῦ γεύματος, σὲ σύντομες προσφωνήσεις ἐξῆραν τὸ ἔργο τοῦ Σεβασμιωτάτου, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῆς Ὁμογενείας τῆς Ἀμερικῆς.

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὴ συνεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου στὴν ὠραία Βιβλιοθήκη τῶν ἐκπαιδευτηρίων τοῦ ἐνοριακοῦ - κοινοτικοῦ κέντρου τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγίου Δημητρίου τῆς ASTORIA.

Ἦδη ὅ,τι ζήσαμε ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ Hempstead ἦταν τὸ «πρελούσιο» τῆς συμφωνίας τῶν ἐντυπώσεων, ποὺ οἱ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπισκέπτες εἶχανε τὶς ἐπόμενες ἡμέρες. Ἡ ἐπιβλητικὴ καὶ συναρπαστικὴ παρουσία τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰακώβου ἢ γοητεύσασα τοὺς Ὁμογενεῖς εὐγλωττία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σταυρουπόλεως κ. Μαξίμου ἢ σεμνὴ ἀκτινοβολία λαμπρῶν κληρικῶν, ποὺ στὸ Hempstead γίνεται αἰσθητὴ στὰ πρόσωπα τῶν αἰδ. κ. κ. Νικολάου Μαγουλιᾶ καὶ Ἰωακείμ Βαλασιάδου ἢ πλαισιώσῃ τους ἀπὸ ἐξάιρετες «πρεσβυτέρους», ποὺ σὲ συνεργασία μὲ ἄλλες κυρίες τῆς ἐνορίας διηκόνησαν στὴν ὀργάνωση τοῦ γεύματος μὲ πολὺ ἀνεπτυγμένη αἰσθητικὴ ἀντίληψη ἢ παρουσία τῶν κοινοτικῶν παραγόντων ποὺ συνεργάζονται ἄρμονικὰ μὲ τὴν Μητέρα Ἐκκλησία ἢ λειτουργία μέσα στὸ ἐνο-

Ὁ Ἱ. Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παύλου στὸ HEMPSTEAD μὲ τὸ ἐνοριακὸ - κοινοτικὸ κέντρο του.

ριακό κέντρο λαμπρῶς ὀργανωμένων ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων καὶ προνοιακοῦ ἔργου· ἡ ἀνάδειξη τῆς ἐνορίας σὲ πολιτιστικὸ φυτώριο καὶ φάρο ἀκτινοβολίας τοῦ ἑλληνορθόδοξου πνεύματος· τὰ λαμπρὰ ἐνοριακὰ περιοδικὰ καὶ ἄλλες ἐκδόσεις· ἡ προσήλωση στὴν παράδοση τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἀκτινοβολεῖ στὸν 'Ι. Ναὸ τοῦ ἁγ. Παύλου καὶ ἡ ἐναρμόνισή της μὲ μερικὰ διόλογα στοιχεῖα τοῦ συγχρόνου περιβάλλοντος· ἡ θαυμασία μυσταγωγικὴ λειτουργικὴ ἀτμόσφαιρα κατὰ τὴν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας, πού ἔφερεν δάκρυα στὰ μάτια καὶ κυριολεκτικὰ μεταρσίωνε μὲ τὴν ἀναγωγικὴ ψαλμωδία τῆς ἐκκλησιαστικῆς χορωδίας — αὐτὰ ἦταν μερικοὶ ἀπ' τοὺς χαρακτηριστικοὺς τόνους τοῦ προανακρούσματος αὐτοῦ, πού ἀντηχοῦσαν στ' αὐτιά μας ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως. Γιὰ τὸ θαυμάσιο ἀναγωγικὸ καὶ μυσταγωγικὸ στοιχεῖο τῆς Θείας Λειτουργίας, πού ἐτελέσθη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδρίας τοῦ 'Αρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου στὸν 'Ι. Ν. τοῦ ἁγ. Παύλου, καὶ γιὰ τὴν μέσα σ' αὐτὸ ἀναβίωση τῆς ὀρθοδόξου καλλιτεχνικῆς παραδόσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μίλησε πολὺ ἐκφραστικὰ ὁ ἅγιος Σταυρουπόλεως κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας αὐτῆς Λειτουργίας, ὅταν τὸν παρουσίασε στὸ ἐκκλησίασμα ὁ ἅγιος 'Αμερικῆς.

Παρόμοιες ὑπῆρξαν οἱ ἐντυπώσεις τοῦ ὑποφαινομένου καὶ στὸ ἐνοριακὸ κέντρο τοῦ ἁγίου Δημη-

τρίου τῆς Astoria, ὅπου πρὸ τῆς συνεδρίας ἐτελέσθη ἡ Θ. Λειτουργία, ἐπακολούθησε ἀπ' τοὺς προκρίτους τῆς Κοινότητος ξενάγηση τῶν μελῶν τοῦ 'Αρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου στοὺς χώρους τοῦ ἐνοριακοῦ κέντρου καὶ τῶν λαμπρῶν ἐκπαιδευτηρίων του καὶ προβλήθηκε ἡ ζωτικότης τῆς παλαιᾶς αὐτῆς ἑλληνικῆς κοινότητος, ἡ ὁποία ἐτοιμάζεται νὰ θέσῃ σὲ λειτουργία πρότυπο θαυμάσιο ὀργανωμένο ἀπ' τὴν 'Εκκλησία πολιτιστικὸ κέντρο. Προϊσταμένος τοῦ 'Ι.Ν. τοῦ 'Αγ. Δημητρίου εἶναι ὁ πανοσ. ἀρχιμ. κ. 'Ανθιμος Παναγιωτόπουλος, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιὰ τὶς λαμπρὲς θεολογικὲς καὶ ψυχολογικὲς σπουδὲς του.

'Η ΚΖ' Κληρικολαϊκὴ Συνέλευσις ἀρχισε μὲ τὴ λαμπρὴ Συνοδικὴ Θ. Λειτουργία, ἡ ὁποία τελέσθηκε στὸ Μιούζικ Χάιλ Ράντιο Σίτυ ἀπ' τὸν προεξάρχοντα Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπο κ. 'Ιάκωβο, συμπαραστατούμενο ἀπ' τοὺς συλλειτουργοῦντας Συνοδικοὺς 'Επισκόπους καὶ πολλοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους. 'Η Θεία αὐτὴ Λειτουργία, ὅπως ἔχομε ἤδη σημειώσει, ἀσυνήνωσε σὲ μιὰ θαυμασία ἀρμονικὴ ἐνότητα καὶ ὀργανικὴ ὁλότητα ἀφ' ἐνὸς τὸν παλμὸ τῆς γησίνας ὀρθόδοξου λειτουργικῆς παραδόσεως, τὴ βυζαντινὴ μεγαλοπρέπεια, τὴν κατάνυξη, μεταρσίωση καὶ θεία μέθεξη, πού προκαλεῖται ἀπ' τὴν αὐθεντικὴ ὀρθόδοξη ἀναγωγικὴ πνοή, καὶ ἀφ' ἑτέρου συγχρονισμένα πολιτιστικὰ στοιχεῖα καὶ αἰσθητικὰ μοτίβα, πού ὅμως ἐντάχθηκαν ἀρμονικὰ κι ὀργανικὰ σ' ἓνα θαυ-

Πλήθη 'Ελλήνων μπροστὰ στὸ Μιούζικ Χάιλ Ράδιο Σίτυ, ὅπου τελέσθηκε ἡ λαμπρὴ Συνοδικὴ Θ. Λειτουργία, μὲ τὴν ὁποία ἀρχισε ἡ ΚΖ', Κληρικολαϊκὴ Συνέλευσις.

μάσιο μυσταγωγικό σύνολο, πού εἶναι ἔκφρασις γνησίας ὀρθοδόξου πνευματικότητας».

Τολμοῦμε νά ποῦμε, ὅτι ἡ ὑπέροχη αὐτή ἱεουργία ἦταν τέλεια ἀπό ἀποψη αἰσθητικῆς. Ἀκόμη θά τή ζήλευαν κι αὐτοί οἱ σκηνογράφοι κι ἐκτελεστές ὁποιασδήποτε Missa solemnis, διότι ἐκείνη ἦταν πολύ ἀνώτερη, ἐφ' ὅσον δὲν ἦταν ἀπλῶς καλλιτεχνικὴ ἐκτέλεση, ἀλλὰ πραγματικὴ ἱεουργία καὶ μυσταγωγία, πού ἔφερε δάκρυα στὰ μάτια, πού μεταρσίωνε πρὸς θεία μέθεξη κι ὀδήγησε ἑκατοντάδες ὁμογενῶν (ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδιῶν) στὴ Θεία Κοινωνία, τὴν ὁποία σὲ διάφορα σημεῖα τῆς τεραστίας αἰθούσης μετέδιδαν 25 ἰερεῖς.

Ἡ μυσταγωγικὴ καὶ αἰσθητικὴ σύνθεσις πραγματοποιήθηκε ἀφ' ἑνός, ἀπ' τὴν τήρησι τοῦ βυζαντινοῦ τυπικοῦ· ἀφ' ἑτέρου ἀπ' τὴν ὑποδειγματικὴ ἐφαρμογὴ τῆς προτροπῆς τοῦ Ἁπ. Παύλου «πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ιδ', 40)· τρίτον μετὰ τὴ μεταβολὴ τῆς σκηνῆς τῆς αἰθούσης σὲ ἱερὸ βῆμα,

Τὰ πλήθη τῶν Ὀμογενῶν ἀναχωροῦν ἀπ' τὸ Μιοῦζικ Χώλ Ράδιο Σίτυ μετὰ τὸ τέλος τῆς Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας.

ὅπου στὴ θέσι τῆς Πλατυτέρας δέσποζε ἕνας τεράστιος φωτεινὸς σταυρὸς πού περιβαλλόταν ἀπὸ διακόσμηση ἑκατοντάδων ἀστρων, τὰ ὁποῖα αἰσθητοποιοῦσαν τὴν προσδοκία τῶν (καινῶν οὐρανῶν)· τέταρτον ἡ ἐξαιρετὴ ποιότης τῆς μεγάλης νεοορθόδοξικης χορωδίας τοῦ ὁμογενοῦς Ντίνου Ἐναγκνοστ μετὰ 500 περίπου μέλη της, πού προέρχονται τόσον ἀπὸ τὸ National Forum of Church Musicians, ὅσον κι ἀπ' τὴν Ὁμοσπονδία χορωδιῶν τῶν περιοχῶν Κουήν καὶ Λόνγκι Ἀϊλαντ καὶ πού παρουσίασαν ἕνα πειθαρχημένο σύνολο μετὰ ὑποβλητικὴ αἰσθητικὴ ἐμφάνισι καὶ τέλος ὁ ἀριστος συντονισμὸς κι ἡ ἀρμονικὴ ἀλληλοπεριχώρησις ὄλων τούτων σὲ μιὰ θαυμασία καὶ φαντασμαγορικὴ ὁλότητα, μέσα στὴν ὁποία ἐντάχθηκε κι ἡ μεταρσίωσις τοῦ συντηρασμένου καὶ δακρυσμένου πολυπληθοῦς ἐκκλησιασματος.

Ἐκπληξί δημιούργησε ἡ κατὰ μάζες προσέλευσις τῶν Ὀμογενῶν στὴ μυσταγωγία τοῦ Ράντιο Σίτυ Μιοῦζικ Χώλ. Ἐνῶ ἀναμενόταν προσέλευσις 5000 Ὀμογενῶν, προσῆλθαν—παρὰ τὴν κακοκαιρία καὶ τὴ βροχὴ—περισσότεροι ἀπὸ 6000 Ὀμογενῶν κατὰ τοὺς μετρωτέρους ὑπολογισμοὺς. Μᾶλλον ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται σὲ 6500. Στὴ Θεία Λειτουργία παρέστησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως κ. Μάξιμος, ὁ πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στὴς Η.Π.Α. κ. Γεώργιος Παπούλιας, ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴ Νέα Ὑόρκη κ. Νικόλαος Καπελλάρης, οἱ ἐξ Ἑλλάδος προσκεκλημένοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ξεχωριστὴ θέσι κατεῖχε ὁ φλογερὸς ἀγωνιστὴς ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῶν Βορειοηπειρωτῶν Σεβ. Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κορινθίας κ. Σεβαστιανός, ὁ ὁποῖος βρισκόταν στὴ Νέα Ὑόρκη κατόπιν προσκλήσεως, γιὰ νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 23ου Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τῆς Πανηπειρωτικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς, τοῦ ὁποίου οἱ ἐργασίες μετὰ τὴς εὐλογίας τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου ἀρχισαν τὴν 28ῃ Ἰουλίου 1984 στὸ ξενοδοχεῖο «Grand Hyatt». Στὴ Θ. Λειτουργία τοῦ Μιοῦζικ Χώλ Ράντιο Σίτυ παρέστησαν πολλοὶ Βορειοηπειρωτῆς τῆς Ἀμερικῆς, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦταν ὁ διακεκριμένος καὶ δραστηριώτατος Πρόεδρος τῆς Πανηπειρωτικῆς Ὁμοσπονδίας Ἀμερικῆς κ. Ἡλίας Μπέτζιος.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας αὐτῆς Λειτουργίας ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰακώβος μίλησε εὐσυνόπτως στὸ πυκνὸ ἐκκλησίασμα. Μετὰ τὴν διακρίνουσα τοὺς λόγους τοῦ ζωντάνια, εὐστοχία καὶ ποιητικὴ διατύπωσι εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ σημερινὴ Θεία Λειτουργία γίνεται σ' ἕνα κινηματοθέατρο καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ φανερῶνει τὴν ἐπιθυμία καὶ τὴν τάσι τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς μας νὰ ἐπαναφέρουν τὸν Θεὸ στὴν σκηνὴ τοῦ κόσμου, στὸ κέντρο τῆς ζωῆς τους.

Καὶ εἶναι ἡ λειτουργία αὐτὴ μιὰ ἀναφορὰ, μιὰ ὕψωσι τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, μιὰ δέσις ὑποκό-

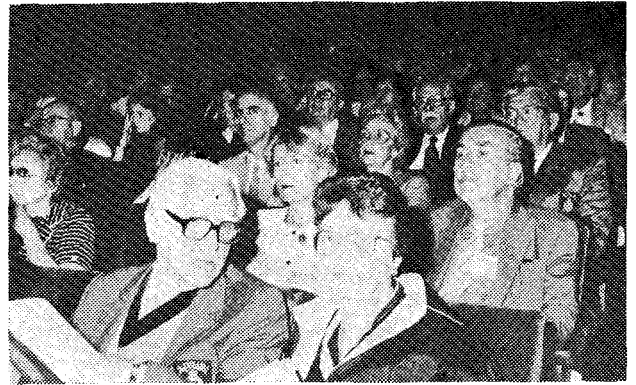
διά να μᾶς χαρίσῃ ὁ Θεὸς τὴν παρουσία Του, ζωντανή, ζεστή, ἀγαπημένη, σὰν εὐλογία καὶ σὰν δύναμι, καθοριστικὴ τῆς πορείας πρὸς τὸν 21ον αἰῶνα.

Εἶναι ἀκόμα ἡ σημερινὴ μας Θεία Λειτουργία ἡ ἔκφρασι μιᾶς ἀνέκφραστης ὡς τὰ σήμερα εὐχῆς τῶν ἀνθρώπων μας: νὰ πάρῃ ἐπίσημα καὶ ὑπεύθυνα ἡ Ἐκκλησία μας τὴν θέσι της στὸ θέμα τῆς εἰρήνης.

Γιατὶ εἶναι κοινὴ ἡ ἀποδοκιμασία τῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς ἐνάντια σ' ἐκείνους, ποὺ θέλουν ἢ κάνουν τὴν γῆ θέατρο πολέμου σὲ μικρὴ ἢ μεγάλη κλίμακα, γιὰ νὰ ἐπιβάλουν τὴν ὑπεροχὴ τους.

Ἡ σημερινὴ ἐξ ἄλλου Θεία Λειτουργία, μὲ τὴν ὁποία εὐλογεῖται ἡ ἔναρξι τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου μας, ἐπαναφέρει σὰν εὐτυχεῖ πραγματικότητα, τὴν αἰώνια ἀλήθεια: ὅτι ἡ συνένωσι μας γύρω ἀπὸ τὴν ἔννοια καὶ εὐνοια τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὴν καλύτερή μας θωράκισι στὴ ζωὴ καὶ πρὸ παντός, στὰν ἀγωνιζόμεστε ἢ ἀγωνιοῦμε πῶς νὰ χαράξουμε πιὸ σωστὰ καὶ νὰ κάνουμε πιὸ σταθερὴ τὴν πορεία μας.

Τὴν πορεία μας πρὸς τὸ μέλλον, στὴν ὁποία μᾶς ἐκάλεσε σήμερα ἡ λαμπρὴ χοροδιακὴ ἐκτέλεσι τῶν

Στιγμιότυπο ἀπ' τὸ ἐκκλησιαστικὸν κατὰ τὴν Συνοδικὴν Θε. Λειτουργίαν στὸ Μιοῦζικ Χώλ Ράδιο Σίτυ. Διακρίνονται ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀναγνωστόπουλος, ὁ δημοσιογράφος κ. Ἀλεξίου καὶ ὁ Διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία».

ὕμνων τῆς λειτουργίας μας ἀπὸ τοὺς νέους μας, καὶ ποὺ ἀντήχησε, εἶμαι βέβαιος ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, σὰν ἐμβατήριον ρυθμιστικὸ καὶ τῶν βημάτων μας ἀκόμα, καθὼς ξεκινοῦμε πρὸς τὰ τελευταῖα 16 χρόνια τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Στιγμιότυπο ἀπ' τὴν Συνοδικὴν Θε. Λειτουργίαν στὸ Μιοῦζικ Χώλ Ράδιο Σίτυ μὲ προεξάρχοντα τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβο.

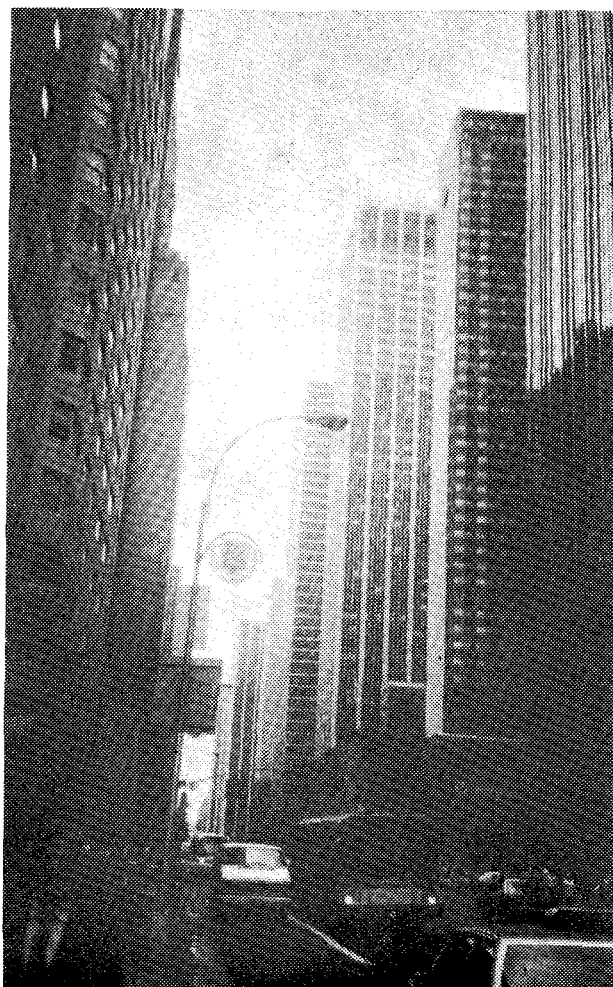
Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰάκωβος διανέμει ἀντιδωρο σέ Ὀμογενεῖς στό Μιούζικ Χάλλ Ράδιο Σίτυ.

Σάν μιὰ «κατ' οἶκον Ἐκκλησία» νοιόθουμε σήμερα «κατ' οἶκον» μέσ' στήν καρδιά μας τήν Ἐκκλησία μας ὄχι σάν θεσμό, ἀλλά σάν μιὰ πνοή, σάν μιὰ ἔξαρσι, σάν μιὰ ἀπόκρισι στό ὄνειρό μας νά δοῦμε τήν Ἐκκλησία μας νά γίνεται ἀπό ὄργανισμός ἀποκάλυψι καί θεία μέθεξι.

Ναί! Θεία μέθεξι, ὅπως τήν ὠραματίσθηκε ὁ Ἰωάννης στήν ἀποκάλυψι του («νά καταβαίνη ἀπό τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ») συνωδευμένη μέ τὸ θριαμβικὸ ἀγγελικὸ σάλπισμα, πού νά μᾶς ἐγκαρδιώνη μέ τήν βεβαίωσι: «Ἴδου ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσεται μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται» (Ἀποκ. 21,2-3).

Στὴν σημερινὴ Θεία Λειτουργία ἡ δική μας μέθεξι γεμίζει τὴν ψυχὴ καὶ τὴν σκέψι μας μέ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια. Φευγατίζει τὴν ψυχρότητα, τὴν ἀμφιβολία καὶ τὸν φόβο. Τὰ φευγάτισε ἤδη ὅλα αὐτὰ ἡ πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού ἄγγιξε τὰ μέτωπά μας καὶ τὲς καρδιές μας κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία.

Καὶ τώρα ἀδελφοὶ «ἀπολύεσθε ἐν εἰρήνῃ», ὅπως θᾶλεγε ἂν ἦταν σήμερα λειτουργὸς ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος. Ψάλλατε ὅλοι μέ μιὰ φωνὴ τὸ «Εἶπὲ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐνλογημένον». Καὶ εὐχομαί ν' ἀνεβαίνη πάντα στὰ χεῖλιά σας, σάν φέροντε στήν μνήμη σας τὴν σημερινὴ Θεία Λειτουργία. Καὶ εἶθε τὰ Λειτουργικὰ πνεύματα — οἱ Ἄγγελοι νά σᾶς προστατεύουν πάντοτε».

Ἡ 6η Λεωφόρος τῆς Ν. Ὑόρκης, στήν ὁποία βρίσκεται τόσο τὸ Μιούζικ Χάλλ Ράδιο Σίτυ, ὅσο καὶ τὸ ξενοδοχεῖο NEW YORK HILTON (δεύτερο δεξιὰ), στὸ ὁποῖο ἔγιναν οἱ ἐργασίες τῆς ΚΖ' Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως.

Μετά τὸ πέρας τῆς μεγαλειώδους αὐτῆς Θ. Λειτουργίας, πού ἀποτελεῖ πράγματι σταθμὸ στήν Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ἅγιος Ἀμερικῆς ἤρχισε τὴ διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου, ἡ ὁποία συνεχίσθηκε ὑπὸ ἱερέων σέ διάφορα σημεῖα τῆς αἰθούσας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ*

Ἡ κατάληξη τῆς ἀναλύσεώς μας — Ἐνσαρκωμένος Λόγος καὶ Ἅγιο Πνεῦμα στὴν Ἐκκλησία σὰ διπλὸς ὄρος τοῦ πληρώματος τῆς Ἀποκαλύψεως—, θὰ μᾶς χρησιμεύσει σὰν ὁδηγὸς γιὰ νὰ πλησιάσουμε τώρα τὸ δρόμο τῆς συνθέσεως καὶ νὰ προσδιορίσουμε γιὰ τὴν Παράδοση τὴν θέση, ἢ ὁποία τῆς ἀνήκει μέσα στὴ συγκεκριμένη πραγματικότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Πρῶτα-πρῶτα θὰ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε μιὰ διπλὴ ἀμοιβαιότητα στὴν οἰκονομία τῶν δύο Προσώπων, πού στάλθηκαν ἀπὸ τὸν Πατέρα. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, εἶναι ὁ Λόγος πού σαρκώνεται διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πού κατεβαίνει τὴν Πεντηκοστὴ στὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ Ἰησοῦ (ἐξαιτίας τῆς σαρκώσεως καὶ τοῦ λυτρωτικοῦ Του ἔργου). Στὴν πρώτη περίπτωση τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προηγείται, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐνσάρκωση, γιὰ νὰ μπορέσει ἡ Παρθένος νὰ συλλάβει τὸν Ἰῶ τοῦ Θεοῦ ἐρχόμενο γιὰ νὰ γίνεῖ ἄνθρωπος. Ἐπομένως, ἐδῶ ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι λειτουργικὸς: εἶναι ἡ δύναμη τῆς ἐνσαρκώσεως λειτουργώντας δυναμικὰ σὰν ὄρος ἀποδοχῆς τοῦ Λόγου. Στὴ δεύτερη περίπτωση ὁ Ἰῶς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προηγείται, γιὰτὶ ἀποστέλλει τὸ ἐκπορευόμενο ἀπὸ τὸν Πατέρα Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι Ἐκεῖνος πού παίζει τὸν κύριον ρόλο: Ἐκεῖνος εἶναι τὸ τέρμα, γιὰτὶ μεταδίδεται στὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ τὰ θεοποιήσει μετὰ τὴν χάρη. Ἐπομένως, ἐδῶ ὁ ρόλος τοῦ Λόγου πού ἐνσαρκώθηκε εἶναι μετὰ τὴν σειρά του λειτουργικὸς σχετικὰ μετὰ τὸ Πνεῦμα, εἶναι ἡ μορφή, γιὰ νὰ τὸ πούμε ἔτσι, ὁ «κωνὸν» τοῦ Ἀγιασμοῦ, ἀπαραίτητος ὄρος τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἡ ἀληθινὴ καὶ Ἁγία Παράδοση, σύμφωνα μετὰ τὸν Φιλάρετο Μόσχας, «δὲν συνίσταται μόνον εἰς μιὰν ὁρατὴν καὶ προφορικὴν μεταβίβασιν διδασκαλιῶν, κανόνων, θεσμῶν καὶ τυπικῶν: εἶναι συγχρόνως μιὰ ἀόρατος καὶ πραγματικὴ μετάδοσις χάριτος καὶ ἀγιασμοῦ»²⁶. Ἄν πρέπει νὰ διακρίνουμε τὸ μεταδιδόμενο (τὶς προφορικὰ καὶ γραπτὰ παραδόσεις) ἀπὸ τὸ μοναδικὸ τρόπο, κατὰ τὸν ὁποῖο αὐτὴ ἢ μετάδοση λαμβάνεται («ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι» (ἢ Παράδοση σὰν ἀρχὴ τῆς χριστιανικῆς γνώσεως), θὰ εἶναι, ὅμως, ἀδύνατον νὰ τὰ διαχωρίσουμε. Ἔτσι, προέρχεται ἡ διπλὴ ἔννοια τοῦ ὄρου «παραδόσεις», δείχνοντας μαζί μετὰ τὴν ὀριζόντια καὶ τὴν κάθετη γραμμὴ τῆς κατεχόμενης ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλήθειας. Κάθε μεταβίβαση ἀλήθειας τῆς πίστεως ἔχει σὰ συνέπεια, λοιπόν, μετά-

δοση τῆς Χάρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πράγματι, χωρὶς τὸ Πνεῦμα, «τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν», ἐκεῖνο πού μεταβιβάζεται δὲ θὰ ἦταν δυνατό νὰ ἀναγνωρισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σὰ λόγος τῆς Ἀλήθειας, λόγος συγγενῆς μετὰ τὰ ἱερὰ βιβλία, πού ἐμπνεύστηκαν ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ μαζί μετὰ τὶς Ἅγιες Γραφές («ἀνακεφαλαιωθεῖς») ἀπὸ τὸ Σαρκωμένο Λόγο. Ἐκεῖνη ἢ φλεγόμενη πνοὴ τῆς Πεντηκοστῆς, μετάδοση τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀλήθειας, πού ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἀποστέλλεται διὰ τοῦ Ἰησοῦ, πραγματοποιεῖ τὸ πῶς ὑψηλὸ χάρισμα τῆς Ἐκκλησίας τὴ συνείδηση τῆς Ἀλήθειας πού ἀποκαλύφθηκε, τὴ δυνατότητα νὰ κρίνουμε καὶ νὰ διακρίνουμε ἀνάμεσα στὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ ψεύτικο μέσα στὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν» (Πράξ. ιε' 28). Ἄν ὁ Παράκλητος εἶναι τὸ μοναδικὸ κριτήριον τῆς Ἀλήθειας, πού ἀποκαλύφθηκε μετὰ τὸ Σαρκωμένο Λόγο, εἶναι ἐπίσης ἡ ἀρχὴ τῆς Ἐνσάρκωσης γιὰτὶ τὸ ἴδιο Ἅγιο Πνεῦμα ἀπὸ τὸ Ὅποῖο ἡ Παρθένη Μαρία ἔλαβε τὴ δύναμη νὰ γίνεῖ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἐνεργεῖ σχετικὰ μετὰ τὸ Λόγο σὰ δύναμη ἐκφράσεως τῆς Ἀλήθειας στους διανοητικούς ὀρισμοὺς ἢ τὶς αἰσθητὲς εἰκόνες καὶ σύμβολα, ἀποδείξεις τῆς πίστεως πού ἡ Ἐκκλησία θὰ πρέπει νὰ κρίνει ἂν ἀνήκουν ἢ ὄχι στὴν Παράδοσή της.

Αὐτὲς οἱ παρατηρήσεις εἶναι ἀναγκαῖες γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε στὶς συγκεκριμένες περιπτώσεις τὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὴν Παράδοση καὶ τὴν ἀποκαλυμμένη Ἀλήθεια πού ἐκφράστηκε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅπως εἶδαμε ἡ Παράδοση στὴν πρώτη τῆς ἔννοια, δὲν εἶναι τὸ ἀποκαλυμμένο περιεχόμενο, ἀλλὰ ὁ μοναδικὸς τρόπος νὰ λάβει κάποιος τὴν Ἀποκάλυψη, χάρισμα τὸ ὁποῖο ὀφείλεται στὸ Ἅγιο Πνεῦμα τὸ ὁποῖο κάνει τὴν Ἐκκλησίαν ἱκανὴ νὰ γνωρίσει τὸν Ἐνσαρκωμένο Λόγο στὴ σχέση του μετὰ τὸν Πατέρα (πῶς ὑψηλὴ γνώση πού εἶναι ἡ Θεολογία στὴν πραγματικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου, γιὰ τοὺς Πατέρες τῶν πρώτων αἰώνων), ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ μυστήρια τῆς Θείας Οἰκονομίας, ἀπὸ τὴ δημιουργία οὐρανοῦ καὶ γῆς στὴ Γένεση, μέχρι τὸν καινὸ οὐρανὸ καὶ τὴν καινὴ γῆ στὴν Ἀποκάλυψη. Ἡ ἱστορία τῆς Θείας Οἰκονομίας, πού ἀνακεφαλαιώθηκε μετὰ τὴν Ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου, θὰ γίνεῖ γνωστὴ ἀπὸ τὶς Γραφές, στὴν ἀνακεφαλαιώση τῶν δύο Γραφῶν ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸ Λόγο. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἐνότητα τῶν Γραφῶν, δὲ μπορεῖ νὰ ἀναγνωρισθεῖ παρὰ στὰ πλαίσια τῆς Παραδόσεως, στὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού μεταδίδεται στὰ μέλη τοῦ μοναδικοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ. Τὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης συγκροτήθηκαν σὲ διάστημα πολλῶν αἰώνων, γράφθηκαν ἀπὸ συγγραφεῖς, πού συχνὰ ἀπάνθιζαν καὶ συγχώνευαν μαζί διάφορες θρησκευτικὰ παραδόσεις καὶ δὲν ἔχουν παρὰ συμπτωματικὴ, κάποια μηχανικὴ ἐνότητα στὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 571 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19 τεύχους.

26. G. Florovsky, in *The Trends of Russian Theology* (Paris 1937), p. 178. In Russian.

μάτια ἐνὸς ἱστορικοῦ τῶν Θρησκειῶν. Ἡ ἐνότητά τους μὲ τὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης θὰ φανεῖ σ' αὐτὸν πλαστή καὶ τεχνητή. Ὅμως, ἓνα πιστὸ μέλος τῆς Ἐκκλησίας θὰ μπορεῖ νὰ ἀναγνωρίζει τὴν ἐνότητα τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὸ μοναδικὸ ἀντικείμενο τῆς πίστεως σ' αὐτὰ τὰ συγγράμματα ποὺ ἔχουν διαφορετικὸ περιεχόμενο προελεύσεως, ὑφάνθησαν ἀπὸ τὸ ἴδιο Πνεῦμα τὸ ὁποῖο, ἀφοῦ μίλησε μέσα ἀπὸ τοὺς Προφῆτες, προηγήθηκε τοῦ Λόγου καὶ κατέστησε ἱκανὴ τὴν Παρθένο Μαρία νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς μέσο γιὰ τὴν Ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ.

Μόνο μέσα στὴν Ἐκκλησία θὰ μπορέσουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε μὲ πλήρη συνείδηση τὴν ἐνότητα ἐμπνεύσεως τῶν ἱερῶν βιβλίων, γιατί μόνη ἡ Ἐκκλησία κατέχει τὴν Παράδοση—γνώση τοῦ Σαρκαμένου Λόγου ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Κανὼνας τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης σχηματίσθηκε σχετικὰ ἀργὰ μὲ κάποιους δισταγμοὺς μᾶς δείχνει ὅτι ἡ Παράδοση δὲν ἔχει κανένα αὐτοματισμό: εἶναι ὁ ὅρος τῆς ἀλάνθαστης συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἓνας μηχανισμός, ποὺ θὰ γνωστοποιεῖσε ἀλάνθαστα τὴν Ἀλήθεια ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τις προσωπικὲς συνειδήσεις, ἔξω ἀπὸ κάθε συζήτηση καὶ κρίση. Ἐπομένως, ἀν ἡ Παράδοση εἶναι ἓνα χάρισμα τοῦ νὰ κρίνει κάποιος στὸ Φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑποχρεώνει αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ γνωρίσουν τὴν Ἀλήθεια μέσα στὴν Παράδοση νὰ ὑποβάλλονται σὲ συνεχεῖς προσπάθειες: δὲν παραμένει κάποιος στὴν Παράδοση μὲ κάποια ἱστορικὴ ἀδράνεια φυλάσσοντας σὴν «παράδοσιν ληφθεῖσαν ἐκ τῶν Πατέρων» κάθε τι ποὺ μὲ τὴ δύναμη τῆς συνήθειας κολαχεύει κάποια θεοσεβῆ αἰσθηματικότητα. Ἀντίθετα, τότε εἶναι τις περισσότερες φορές ποὺ κινδυνεύει κάποιος νὰ βρεθεῖ τελικὰ ἔξω ἀπὸ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ὑποκαταστήσει τὴν Παράδοση τοῦ ζωντανοῦ μέσα στὴν Ἐκκλησία Ἁγίου Πνεύματος μὲ αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν «παράδοσεων». Δὲν πρέπει νὰ πιστεύουμε ὅτι μόνη ἡ συντηρητικὴ στάση εἶναι σωτήρια, οὔτε ὅτι οἱ αἵρετικοὶ ὑπῆρξαν πάντα (νεωτερισταί). Ἄν ἡ Ἐκκλησία, ἀφοῦ καθιέρωσε τὸν Κανὼνα τῆς Γραφῆς, τὸν διατηρεῖ στὴν Παράδοση, αὐτὴ ἡ διατήρηση δὲν εἶναι στατικὴ καὶ ἀδρανῆς, ἀλλὰ δυναμικὴ καὶ συνειδητὴ ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ποὺ ἀναχωνεύει πάλι τὰ «λόγια Κυρίου», «λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ, κεκαθαρισμένον ἐπταπλασίως» (Ψαλμ. 11,7). Διαφορετικὰ δὲ θὰ εἶχε διατηρήσει παρὰ ἓνα νεκρὸ κείμενο, μάρτυρα μιᾶς ξεπερασμένης ἐποχῆς καὶ ὄχι τὸ ζωντανὸ καὶ ζωοποιὸ Λόγο, τέλεια ἔκφραση τῆς Ἀποκαλύψεως, τὴν ὁποία κατέχει ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἀρχαίων χειρογράφων ποὺ διαφωνοῦν ἢ νεώτερων «κριτικῶν ἐκδόσεων» τῆς Βίβλου.

Μπορεῖ κάποιος νὰ πεῖ ὅτι ἡ Παράδοση ἀντιπροσωπεύει τὸ κριτικὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἀντίθετα μὲ τὸ «κριτικὸ πνεῦμα» τῆς ἀνθρώπινης ἐπιστήμης, ἡ κριτικὴ τῆς Ἐκκλησίας προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐπομένως, θὰ ἔχει μιὰ ἐξ ὁλοκλήρου διαφορετικὴ ἀρχή: αὐτὴ τοῦ ἀμειώτου πλη-

ρώματος τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἐτσι ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία θὰ πρέπει νὰ διορθώνει ἀναπότρεπτες ἀλλοιώσεις τῶν ἱερῶν κειμένων (τις ὁποῖες μερικοὶ «παράδοσιακοὶ» θέλουν νὰ διατηρήσουν μὲ κάθε τρόπο ἀποδίδοντας μερικὲς φορές κάποια μυστικὴ ἔννοια σὲ ἀνόητα λάθη τῶν ἀντιγραφῶν), θὰ μπορέσει συνάμα νὰ ἀναγνωρίσει σὲ μερικὲς μεταγενέστερες παρεμβολές (ὅπως τὸ χωρίο «τῶν τριῶν μαρτυρούντων ἐν τῷ οὐρανῷ» τῆς Α' Ἐπιστολῆς Ἰωάννου) μιὰ γνήσια ἔκφραση τῆς Ἀποκαλυμμένης Ἀλήθειας. Φυσικὰ ἡ αὐθεντικότητά ἐδῶ ἔχει ἐξ ὁλοκλήρου διαφορετικὴ ἔννοια ἀπ' ὅ,τι στὴν ἱστορικὴ τάξη²⁷. Ὅχι μόνον οἱ Γραφεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ προφορικὲς παραδόσεις, ποὺ κρατήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, δὲ διατηροῦνται παρὰ μόνον μὲ τὴ δύναμη τῆς Παραδόσεως-Φωτός, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν ἀληθινὴ τους ἔννοια καὶ σημασία, πράγματα οὐσιαστικὰ γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Ἐδῶ, περισσότερο παρὰ σὲ ἄλλο μέρος ἡ Παράδοση ἐξασκεῖ τὴν κριτικὴ τῆς ἐνέργεια μὲ τὸ νὰ ἐμφανίζει κύρια τὴν ἀρνητικὴ καὶ ἀποκλειστικὴ τῆς ἀποψη: ἀπορρίπτει «τοὺς βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους» (Α' Τιμ. δ' 7), ποὺ γίνονται εὐλαβικὰ δεκτοὶ ἀπὸ ὄλους ἐκείνους, στοὺς ὁποίους ὁ «παράδοσιανισμὸς» βρῖσκεται στὸ νὰ ἀποδέχονται μὲ ἀπεριόριστη εὐκολοπιστία κάθε τι ποὺ περνᾷ στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ παραμείνει ἐκεῖ μὲ τὴ δύναμη τῆς συνήθειας²⁸. Τὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία οἱ προσερχόμενες ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους προφορικὲς παραδόσεις ἀρχίζουν νὰ προσδιορίζονται γραπτὰ, οἱ ἀληθινὲς καὶ οἱ ψεύτικες παραδόσεις ἀποκρυσταλλώνονται μαζὶ σὲ πάρα πολλὰ ἀπόκρυφα, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα κυκλοφοροῦσαν στὸ ὄνομα τῶν Ἀποστόλων ἢ ἄλλων Ἁγίων. «Δὲν ἀγνοοῦμεν — λέει ὁ Ὀριγένης²⁹ — ὅτι πολλὰ τῶν ἀποκρύφων αὐτῶν συγγραμμάτων συνεγράφησαν ὑπὸ ἀσεβῶν, ὑπ' ἐκείνων οἵτινες ὑπερεπαινοῦν τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, καὶ ὅτι μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπινοήματα αὐτὰ ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Βασιλείδου. Πρέπει, λοιπόν, νὰ προσέχωμεν, ὥστε οὐδόλως νὰ δεχώμεθα ὅλα τὰ ἀπόκρυφα ποὺ κυκλοφοροῦν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἁγίων, διότι μερικὰ συνεγράφησαν ὑπὸ

27. Ὁ Ὀριγένης στὶς ὁμιλίες του στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, ἔχοντας ἐκφράσει τις ἀπόψεις του γιὰ τὴν προέλευση τῆς ἐπιστολῆς, τῆς ὁποίας ἡ διδασκαλία εἶναι Παυλικὴ ἀλλὰ τὸ ὄρος καὶ ἡ σύνθεση δηλώνουν συγγραφέα ἄλλον ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, προσθετεῖ τὰ ἑξῆς: «Ἐὰν τότε κάποια Ἐκκλησία θεωρεῖ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ γράφτηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, ἂς τιμηθῇ ἐπίσης γι' αὐτό. Γιατί δὲν ἦταν τυχεῖο ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν ἀποδώσει αὐτὴ στὸν Παῦλο. Ἀλλὰ ποῖός ἐγραψε τὴν ἐπιστολή; Ὁ Θεὸς ξέρει τὴν ἀλήθεια». (Ἀπόσπασμα ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Εὐσέβιο, Ἐκκλ. Ἰστ. I. VI. c25: P.G. 20, 584C).

28. Στὶς μέρες μας ἀκόμα, ἡ φιλολογία τῶν Συναξαρίων καὶ τῶν Λειμωναιοῶν παρουσιάζει παρόμοια παραδείγματα, γιὰ νὰ μὴ ἀναφέρουμε λειτουργικὰ τερατογῆματα, τὰ ὁποῖα, γιὰ ὀρισμένους ἀνθρώπους, λαμβάνουν ἐπίσης ἓνα «παράδοσιακὸν» καὶ ἱερὸ χαρακτῆρα.

29. Ὀριγένης, Ὑπομν. εἰς Ματθ. Σειρὰ 28, P.G. 13, 1637.

Ἰουδαίων, πιθανὸν διὰ τὴν καταστρέφουσαν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἰδικῶν μας Γραφῶν καὶ τὴν ἰδρύουσαν ψευδεῖς διδασκαλίας. Ἄφ' ἑτέρου ὅμως, δὲν πρέπει νὰ ἀπορρίπτονται χονδρικῶς ὅλα ὅσα χρησιμεύουν εἰς διασάφην τῶν ἰδικῶν μας Γραφῶν. Εἶναι ἔνδειξις πνευματικῆς δυνάμεως τὸ νὰ ἐφαρμόζωμεν τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς: «πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε» (Α' Θεσ. ε' 21). Ἐπειδὴ οἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους ἡ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας διεφύλαξε ἀπὸ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους «ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάστῳ σιγῇ»³⁰, διαφημίστηκαν σὲ συγγράμματα ἐτερόδοξης προελεύσεως, αὐτὰ τὰ ἀπόκρυφα πού δὲν συμπεριελήφθησαν στὸν Κανόνα τῆς Γραφῆς δὲ θὰ ἀπορριφθοῦν ὀλοκληρωτικά. Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀντιγράψει ἀπὸ αὐτὰ μερικὰ στοιχεῖα ἵκανὰ νὰ συμπληρώσουν ἢ νὰ ἐπεξηγήσουν γεγονότα γιὰ τὰ ὁποῖα οἱ Γραφεὶς σιωποῦν, τὰ ὁποῖα ὅμως ἡ Παράδοση ἀναγνωρίζει ὡς ἀληθινὰ. «Ὁμοῖα, οἱ ἀναπτύξεις θρησκευτικῶν θεμάτων ἀπόκρυφης προέλευσης, θὰ ἔλθουν νὰ χρωματίσουν τὰ λειτουργικὰ κείμενα καὶ τὴν εἰκονογράφηση μερικῶν ἐορτῶν. Ἐπομένως, θὰ χρησιμοποιοῦν οἱ ἀπόκρυφες πηγές μὲ κρίση καὶ μετριότητα, στὸ μέτρο κατὰ τὸ ὁποῖο μποροῦν νὰ ἀντιπροσωπεύσουν νοθευμένες ἀποστολικές παραδόσεις. Ἀναδημιουργούμενα μὲ τὴν Παράδοση, αὐτὰ τὰ ἤδη καθαρὰ καὶ νόμιμα στοιχεῖα, ἐπανέρχονται στὴν Ἐκκλησία σὰ δικά της ἀγαθὰ. Αὐτὴ ἡ κρίση θὰ εἶναι ἀναγκαία κάθε φορὰ πού ἡ Ἐκκλησία θὰ ἔχει δυσκολίες σχετικὰ μὲ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἐπικαλοῦνται τὴν ἀποστολικὴν Παράδοση. Θὰ τὰ ἀπορρίψει ἢ θὰ τὰ δεχθεῖ, χωρὶς νὰ θέσει ἀναγκαστικά τὸ ζήτημα τῆς ἀθεντικότητάς τους στὴν ἱστορικὴ τάξη παίρνοντας πρῶτα-πρῶτα ὑπόψη τὸ περιεχόμενό τους κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Παραδόσεως.

Μερικὲς φορὲς θὰ χρειαστεῖ νὰ ἐκτελεστεῖ μιὰ ἐργασία γιὰ ἀποσαφήνιση καὶ διασκευὴ προκειμένου νὰ μπορέσει ἓνα ψευδεπίγραφο ἔργο νὰ χρησιμοποιηθεῖ τελικὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία σὰ μάρτυρας τῆς Παραδόσεως. Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἔπρεπε νὰ σχολιάσει τὸ «Corpus dionysiacum» ὁ «Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμοιωγητῆς γιὰ τὰ ἀποκαλύψει τὸ ὀρθόδοξο νόημα αὐτῶν τῶν θεολογικῶν ἔργων πού κυκλοφοροῦσαν στὰ κέντρα τοῦ μονοφυσιτισμοῦ μὲ τὸ ψευδώνυμο τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη, πού υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὸν συγγραφέα ἢ κάποιον θαυμαστή του. Χωρὶς νὰ ὑπάγεται στὴν κύρια «ἀποστολικὴν παράδοσιν» τὸ Corpus τοῦ Διονυσίου συγκαταλέγεται στὴν «πατερικὴν παράδοσιν» ἢ ὁποῖα συνεχίζει τὴν παράδοση τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν τους»³¹. Τὸ ἴδιο μποροῦμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ μερικὰ ἄλλα συγγράμματα

30. Μεγάλου Βασιλείου, Περὶ Ἁγίου Πνεύματος, P.G. 32, 188.

31. Ὅσα ἦσαν τόσο ψεύτικο ν' ἀρνηθοῦμε τὸν παραδοσιακὸ χαρακτήρα τοῦ ἔργου τοῦ «Διονυσίου» βασιζόμενοι στὸ γεγονός τῆς μὴ ἀποστολικῆς του καταγωγῆς, ὅσο νὰ τὸ ἀποδώσουμε σὶδὸν προσήλυτο τοῦ Ἀποστ. Παύλου, μὲ τὴν πρόφαση ὅτι αὐτὰ τὰ γραπτὰ ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὑπὸ τὸν τίτλο τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Καὶ οἱ δύο αὐτὲς θέσεις θὰ ἀποκάλυπταν ἐξ ἴσου μιὰ ἔλλειψη ἀληθινῆς συναίσθησης τῆς Παραδόσεως.

πού ἐπικαλοῦνται γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους ἀποστολικὴ ἀθεντία, κύρια ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς θεσμούς, ἢ κρίση τῆς Ἐκκλησίας θὰ ὑπολογίζει ὄχι μόνον τὸ νόημα τους ἀλλὰ καὶ τὴ γενικότητα τῆς χρήσης τους.

Ἄς παρατηρήσουμε ὅτι τὸ τυπικὸ κριτήριον τῶν παραδόσεων, πού ἐκφράστηκε ἀπὸ τὸ «Ἅγιο Βικέντιο Λειρίνης: Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus (ὅτιδὴποτε πάντοτε, σὲ κάθε μέρος, καὶ ἀπὸ ὅλους πιστεύτηκε), δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ ὀλοκληρωτικά, παρὰ γιὰ ἐκείνες τις ἀποστολικές παραδόσεις πού μεταβιβάστηκαν προφορικὰ κατὰ τὴ διάρκεια δύο ἢ τριῶν αἰώνων. Πλέον τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸν Κανόνα αὐτόν, γιὰτὶ δὲν ἦταν οὔτε (πάντοτε), οὔτε (πανταχοῦ), οὔτε (ὑφ' ὅλων) παραδεκτὰ πρὶν ἀπὸ τὸν ὀριστικὸ καθορισμὸ τοῦ Κανόνα τῆς Γραφῆς. Ὅ,τι κι ἂν λένε ὅσοι λησμονοῦν τὴν πρωταρχικὴ σημασία τῆς Παραδόσεως θέλοντας νὰ τὴν ὑποκαταστήσουν μὲ ἓναν «κανόνα πίστεως», ὁ τύπος τοῦ Ἁγίου Βικεντίου εἶναι ἀκόμη λιγότερο ἐφαρμόσιμος στοὺς δογματικούς ὀρισμούς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενηυμίσουμε ὅτι τὸ «ὁμοούσιος» δὲν ἦταν καθόλου «παραδοσιακόν»· ἐκτὸς ἀπὸ μερικὲς ἐξαιρέσεις³², ποτέ, πουθενὰ καὶ ἀπὸ κανένα δὲν εἶχε χρησιμοποιηθεῖ, παρὰ μόνον ἀπὸ τοὺς Βαλεντιανούς γνωστικούς καὶ τὸν αἰρετικὸ Παῦλο Σαμοσατέα. Ἡ Ἐκκλησία τὸ μεταμόρφωσε σὲ «λόγον ἀγνόν, ἀργύριον πεπτρωμένον δοκίμιον τῆ γῆ, κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως» στὰ πλαίσια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθέρης συνειδήσεως ἐκείνων πού κρίνουν μὲ τὴν Παράδοση, χωρὶς νὰ παρασύρονται ἀπὸ κανένα συνηθισμένο τύπο, ἀπὸ καμιά φυσικὴ ροπή σάρκας καὶ αἵματος, ἢ ὁποῖα παίρνει συχνὰ μορφή ἀπερίσκεπτης καὶ ἀβέβαιης εὐλάβειας.

(Συνεχίζεται)

VLADIMIR LOSSKY

Μετάφραση Μ. Πρωτ/ρου Δημητρίου Βακάρου, Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ. Μ. Θεσ/νίκης

32. Πρὶν ἀπὸ τὴ Σύνοδο τῆς Νίκαιας, ὁ ὄρος «ὁμοούσιος» συναντᾶται σ' ἓνα ἀπόσπασμα τῆς ἐρμηνεύσεως τοῦ Ὁριγένη στὴν πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολή, ἀναφερόμενος ἀπὸ τὸν Ἅγιο Παμφύλιο τὸν Μάρτυρα (P.G. 14. 1308), ἐπίσης στὴν «Ἀπολογία τοῦ Ὁριγένους» ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Παμφύλιο, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ρουφῖνο (P.G. 17, 580-581) καὶ στὸν ἀνώνυμο διάλογο «Περὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως εἰς τὸν Θεόν», ψευδῶς ἀποδιδόμενον στὸν Ὁριγένη. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο, ὁ «Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας κατηγορήθηκε, περίπου τὸ 259-261, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι «ὁμοούσιος» μὲ τὸ Θεό. Ὁ Διονύσιος λέγεται ὅτι εἶχε ἀπαντήσει ὅτι ἀπέφυγε τὴ λέξη «ὁμοούσιος», ἢ ὁποῖα δὲν ὑπάρχει στὴν Γραφή, ἀλλὰ ἀναγνώρισε τὴν ὀρθόδοξη σημασία αὐτῆς τῆς ἐκφράσεως (Ἁγίου Ἀθανασίου, Περὶ Διακονιστοῦ Ἀλεξανδρείας... No 18: P.G. 25, 505). Ἡ πραγματεία «Περὶ Πίστεως» ὅπου βρισκόμε τὴν ἐκφραση ὁμοούσιος κατὰ τὴν ἔννοια τῆς Συνόδου τῆς Νίκαιας (P.G. 10. 1128) δὲν ἀνήκει στὸν Ἅγιο Γρηγόριο Νεοκαισαρείας: Εἶναι ἓνα κείμενο μετὰ τὴ Σύνοδο τῆς Νίκαιας πιθανὸν τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου αἰώνα. Ἐτσι τὸ παράδειγμα τοῦ ὄρου «ὁμοούσιος» ἀνάμεσα στοὺς ὀρθοδόξους συγγραφείς πρὶν τὴν Νίκαια εἶναι κατὰ μεγάλο μέρος ἀβεβαία: δὲν μποροῦμε νὰ ἐμπιστευόμαστε τὴν μετάφραση τοῦ Ρουφίνου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ χρήσῃ τοῦ ὄρου εἶναι πολὺ περιορισμένη καὶ ἔχει συμπτωματικὸν χαρακτήρα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Βαρυσήμαντος Ἐγκύκλιος

τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας.

Ἡ συγκληθεῖσα ἀπὸ 1ης μέχρι 10ης Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. Ἱερά Σύνοδος τῆς Σεπτιῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἅμα τῇ περαιώσει τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ ἐκτενέστερος λόγος εἰς προσεχῆς τεύχος τῆς «Ἐκκλησίας», ἀπεφάσισε νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαὸν βαρυσήμαντον Ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀπ' ἐνὸς καλοῦνται οἱ πιστοὶ νὰ μένουν πιστοὶ «εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Μητέρα τοῦ Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐθνους» καὶ εἰς τοὺς ποιμένας καὶ ἐπισκόπους αὐτῆς, καὶ ἀπ' ἑτέρου παρακαλεῖται ἡ Πολιτεία νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων, μερικῶς ἐκ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν εὐστοχον ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας ἐπισημάνουν, εἶναι τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι ἀνησυχητικὸν ὅτι ἐπιχειρεῖται εἰς μερικὰς περιπτώσεις ἀλλοίωσις τοῦ παραδοσιακοῦ μορφωτικοῦ ιδεώδους, καὶ μέσα εἰς αὐτοὺς τοὺς χώρους τῆς Ἐκπαιδεύσεως, διὰ νὰ ὑποβαθμισθοῦν τὰ χριστιανικά του στοιχεῖα.

Τὰ ἴδια συμβαίνουν καὶ εἰς τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως καὶ ψυχαγωγίας, ἰδίως εἰς τὴν τηλεόρασιν, ὅπου προβάλλονται πολλὰ ἄσεμνα καὶ ἀκατάλληλα καὶ ἐνθαυρόνιοι ἀπαράδεκτοι καταστάσεις, ὡς ὁ γυναικισμὸς καὶ ὁ ἀσύστολος ἠθικὸς ἐκτραχηλισμὸς. Προσβάλλονται δὲ καὶ πλήττονται ὁ ἱερός θεσμὸς τῆς οἰκογενείας καὶ αὐτὴ ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία.

Ἐξ ἄλλου, μέσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν ὑπάρχει θρασείαν τὴν κεφαλὴν ἡ ἀθεΐα. Καὶ οἱ αἰρετικοὶ ὁργιάζουν καὶ ἀνεμπόδιστοι ἀσκοῦν προσηλυτισμόν, παρὰ τὰς συνταγματικὰς ἀπαγορεύσεις, ἰδίως δὲ οἱ χιλιασταὶ ἢ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωῦᾶ καὶ ἐσχάτως οἱ διαδίδοντες ἰδέας καὶ μεθόδους τῶν Ἀνατολικῶν θρησκειῶν, ἀποπλανῶντες νέους καὶ νέας εἰς φανταστικὸν κόσμον καὶ δῆθεν παραδείσους.

Οἱ σώφρονες καὶ υπεύθυνοι ἄνθρωποι ἀνησυχοῦν. Καὶ ἐρωτοῦν μὲ ἀγωνίαν ποῦ θὰ φθάσωμεν;

Ὅταν μία μερὶς τῶν νέων παρασύρεται εἰς τὸν ἀναρχισμὸν καὶ τὸν μηδενισμὸν ὅταν ἄλλοι φθείρονται μὲ τὴν ἀνεργίαν διὰ τὰ δλέθηρα ναρκωτικὰ ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν τῶν παιδιῶν μας, διὰ αὐτὰ εἶναι κακοὶ οἰωνοὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος μας.

Διὰ τοῦτο ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας μας κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Ἀλλὰ καὶ καλεῖ ὅλους νὰ ἀνανήψωμεν πνευματικῶς.

Χαρακτηριστικῶς ἡ Ἐγκύκλιος καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Ἄνευ τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει μόνον τὸ χάος καὶ ἡ καταστροφή. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τὸν λαὸν τῆς εἰς ἐλαγούρησιν. Διὰ νὰ μὴ προχωρήσῃ ἢ διάβρωσις τῆς πίστεως. Νὰ μὴ ἀλλοιωθῇ ἡ ὁρθόδοξος χριστιανικὴ ταυτότης τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἐθνους ἡμῶν. Καὶ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀγωνίζε-ται ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων, διὰ νὰ μὴ κορημισθῇ ἢ παραμορφωθῇ τὸ ὄραϊον οἰκοδόμημα τῶν ἀγνῶν ἡθῶν τοῦ εὐγενοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Διὰ τὴν στέγασιν ἀπόρων οἰκογενειῶν.

Ὡς σημειοῦται ἐν ἀνακοινώσει τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱεράς Συνόδου κ. Σεραφεῖμ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν διὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρεχώρησεν εἰς τὸ Δημόσιον μεγάλην ἔκτασιν 360 στρεμμάτων εἰς τὸ Πέλαγμα διὰ τὴν στέγασιν ἀπόρων οἰκογενειῶν.

Διὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὁ Δήμαρχος Περάματος εἰς ἐγγράφον, σταλὲν πρὸς τὸν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς ἄλλων γράφει: «Σπεύδουμε νὰ Σᾶς ἐκφράσωμε τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ Δήμου καὶ τὴν προσωπικὴν μας γι' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, ποῦ εἶναι ἡ πιὸ σημαντικὴ γιὰ τὴ λύσιν τῶν τεράστιων στεγαστικῶν, οἰκιστικῶν καὶ πολεοδομικῶν προβλημάτων τοῦ Τόπου μας. Ἀναμφιβόλως τέτοιαι ἀποφάσεις συντελοῦν οὐσιαστικὰ στὴ βελτίωσιν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Λαοῦ, ἀφοῦ ὑλοποιῶν τὴν κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Πρώτης».

Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῇ τὸ γεγονὸς, ὅτι μερικαὶ ἐφημερίδες ἔδωκαν δημοσιότητα εἰς τὸ γεγονὸς καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐξήραν τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παρεχώρησιν μεγάλων ἐκτάσεων εἰς διαφόρους νομούς τῆς χώρας πρὸς ἀνέγερσιν σχολείων καὶ γυμναστηρίων, πρὸς οἰκοδόμησιν κοινοτικῶν γραφείων, πρὸς ἀνέγερσιν κέντρων ὑγείας, νοσοκομείων καὶ ἀγροτικῶν ἰατρειῶν, πρὸς στέγασιν ἀκτημόνων καὶ δι' ἄλλους κοινωνικὰς σκοποῦς.

Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἤρρισε νὰ ἀναγνωρίζεται κάπως ἡ ἀπορροή ἐκδηλουμένη καὶ ἀναπνευσμένη κοινωνικὴ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Λαόν.

«Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς καὶ ἡ ἐποχὴ του».

Ὁ Σύνδεσμος «Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς», ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὰς ἐδολογίας τοῦ Ἐπιτίμου Προέδρου του Σεβ. Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Νικολάου, ἀπὸ

12ης μέχρι 14ης τρέχοντος μηνός, ὠργάνωσεν ἐν Καρπενησίῳ ἐπιστημονικὸν συνέδριον ὑπὸ τῆν ἐπωνυμίαν: «Σύναξις: Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς καὶ ἡ ἐποχή του».

Ἡ διοργάνωσις τοῦ Συνεδρίου τούτου συνέπεσε πρὸς τὴν συμπλήρωσιν εἴκοσιν εἰῶν τοῦ ὑπὸ τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ Μ.Ε. κ. Παπαγιώτου Κ. Βλάχου προεδρευομένου λαμπροῦ Συνδέσμου τούτου καὶ ἐπεται τῶν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρπενησίου κ. Νικολάου ὀργανωθεισῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος θαναμασιῶν θρησκευτικῶν ἐκδηλώσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐωρατόσθη μετὰ τῆς προσηκούσης λαμπρότητος ἡ εἰς Ἅγιον ἀνακήρυξις τοῦ σεπτοῦ τούτου ἱερομονάχου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα διὰ τοῦ ἱερατικοῦ, κηρυμικοῦ, συγγραφικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου του καὶ διὰ τῶν ἰδρυθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ περιωνύμων σχολῶν εἰργάσθη διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν ὁμοεθνῶν του καὶ ἐδημιούργησε λαμπρὰ φυτόρια ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν, διδασκάλων τοῦ Γένους καὶ πνευματικῶν ταγῶν τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ.

Αἱ ὑπὸ πανεπιστημιακῶν Καθηγητῶν καὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν ἐπιστημόνων γενόμεναι εἰσηγήσεις καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι σηζητήσεις διεφώτισαν πολλὰς πτυχὰς τῆς μεγάλης προσφοράς τοῦ Εὐγενίου καὶ τῶν μαθητῶν του καὶ ἀπειτέλεσαν νέαν συμβολὴν εἰς τὴν ἀναίρεσιν διαφόρων δῆθεν «ἀπομυθευτῶν», οἱ ὁποῖοι θέλοντες νὰ ἀρνηθοῦν ἢ νὰ ἀγνοήσουν ἢ νὰ ὑποβαθμίσουν τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας συμβολὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ Ἑθνους. Ὅθεν ἰδιαίτερος δέον νὰ ἐξασθῆ ἡ σημασία τῆς λαμπρᾶς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρπενησίου καὶ τοῦ Συνδέσμου «Εὐγένιος ὁ Αἰτωλὸς» περὶ ὀργανώσεως τοῦ μνημονευθέντος Συνεδρίου.

**Προβολὴ τῆς Χριστιανικῆς Τέχνης
κατὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα
τῆς «Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς
Ἐταιρείας».**

Εἰς συνέντευξιν Τύπου ὀργανωθεῖσαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς συμπληρώσεως 100 εἰῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως κατὰ τὸ 1884 τῆς «Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας» ὁ διακεκριμένος Πρόεδρος αὐτῆς Ἀκαδημαϊκὸς κ. Μανόλης Χατζηδάκης ἐξῆγε τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ μέχρι τοῦδε συντελεσθὲν τεράστιον ἔργον τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας ταύτης, ἡ ὁποία εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς χώρας καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ὁποίας σπουδαίως συνεβάλοντο ἐξαιρετοὶ σκαπανεῖς τῆς μελέτης τῶν χριστιανικῶν βυζαντινῶν μνημείων, οἱ οἱ Γεώργιος Λαμπάκης, Γεώργιος Σωτηρίου, Ἀνδρέας Ἐγγύπουλος, Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος, Μανόλης Χατζηδάκης κ.ά.

Ἡ «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία» ἀφ' ἐ-

νὸς ἔδωκε σημαντικὴν ὠθησιν εἰς τὴν συγκέντρωσιν, μελέτην, ἀξιολόγησιν καὶ ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου προβολὴν τῶν κειμηλίων, ἔργων Τέχνης καὶ μνημείων μιᾶς μεγάλης περιόδου τοῦ ἑλληνορθόδοξου πολιτισμοῦ μας καὶ ἀφ' ἑτέρου συνεβάλετο σημαντικῶς εἰς τὴν ἄρσιν τῆς —ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ κλασικισμοῦ ἢ τοῦ λατινισμοῦ— περιφρονησεως τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης ἢ ἀδιαφορίας ἐναντι αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἐν ἄλλῳ τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὡς ἰδιοῦπου μὲν, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἰσοῦτον πρὸς τὴν Τέχνην τῶν κλασικῶν χρόνων ἢ καὶ πρὸς ἄλλας ἀνεγνωρισμένας καλλιτεχνικὰς μορφάς.

Ἰδιαίτερος πρόπει ἐπίσης νὰ ἐξαρθοῦν τόσον τὸ ἐπὶ τῆ ἑκατονταετηρίδι τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ὀργανωθὲν ἐν Ἀθήναις Διεθνὲς Ἐπιστημονικὸν Συμπόσιον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἠκούσθησαν ἐξαιρετοὶ ὁμιλῆται τοῦ ἐξάραντος ἐκτενέστερον τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Μανόλη Χατζηδάκη, τοῦ διαπρεποῦς Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Διονυσίου Ζακυνθνοῦ, τῆς γνωστῆς διὰ τὴν λαμπρὰν πνευματικὴν προσφορὰν τῆς Πρωτάρας τῶν Πανεπιστημίων τῶν Παρισίων κ. Ἑλένης Γλύκατζη - Ἀρβελέρ, τοῦ διεθνοῦς φήμης ἀστρονομικοῦ Καθηγητοῦ καὶ Προέδρου τῆς ἐν Βιέννῃ Ἀστρονομικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν κ. Herbert Hunger καὶ ἄλλων διακεκριμένων ὁμιλητῶν, ὅσον καὶ ἡ θαναμασία Ἐκθεσις βυζαντινῶν εἰκόνων καὶ ἄλλων καλλιτεχνημάτων, ἡ ὁποία ὠργανώθη ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ καὶ προβάλλει ἀριστουργηματικὰ δείγματα τῆς βυζαντινῆς καὶ νεοβυζαντινῆς παραδόσεως, ἐν οἷς καὶ τὸ —μέχρι πρὸ ὀλίγου ἄγνωστον— ἔργον τοῦ Δομηρικοῦ Θεοτοκοπούλου («Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου»). Τὴν σημασίαν τῶν ἐκθεμάτων τούτων ἐξῆραν ἤδη κατὰ τὴν μνημονευθεῖσαν συνέντευξιν Τύπου τόσον ὁ διεθνοῦς φήμης μύστις καὶ μυσταγωγὸς τῆς Χριστιανικῆς Βυζαντινῆς καὶ Νεοβυζαντινῆς Τέχνης κ. Μανόλης Χατζηδάκης, ὅσον καὶ ἡ Διευθύντρια τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου κ. Μ. Ἀχειμάστου - Ποταμιάνου, ἡ ὁποία ἐπὶ πλέον προσέβαλε ταῦτα καὶ δι' ὠραίας τηλεοπτικῆς παρουσιάσεως.

Ἐκφράζοντες εὐχαριστίας καὶ συγχαρητήρια πρὸς τὰ στελέχη τῆς «Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας» καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, εὐχόμεθα πᾶσαν πρόδοον εἰς τὸ ἀξιώπεινον ἔργον των. Ἰδιαίτερος εὐχόμεθα, ὅπως ἡ «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία», κατὰ τὴν δευτέραν ἑκατονταετίαν τοῦ βίου τῆς, συνεχίσῃ τὰς προσπάθειάς της καὶ ἐμπλουτίσῃ ἐτι περισσότερο τὸ ἐκλεκτὸν δυναμικὸν τῶν νέων βυζαντινολόγων της πρὸς ἐτι μεγαλύτεραν ἀξιοποίησιν καὶ προβολὴν τῆς ἑλληνορθόδοξου καλλιτεχνικῆς καὶ καθ' ὅλου πολιτισμικῆς κληρονομίας μας.

«Ἐκθεση Μικρασιατικοῦ Τύπου».

Ὁφείλονται εὐχαριστεῖται, ἔπαινοι καὶ συγχαρητήρια πρὸς τὴν λαμπρῶς δοῶσαν «Ἐνωσιν Σιμωναίων» διὰ τὴν ὀργάνωσιν ὑπ' αὐτῆς ἐν τῷ Πνευματικῷ Κέν-

τωρ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν ἐντυπωσιακῆς «Ἐκδόσεως Μικρασιατικοῦ Τύπου» (22 Σεπ. ἕως 6 Ὀκτ.).

Ἡ Ἐκθεσις αὕτη προβάλλει μέγαν ἀριθμὸν ἐφημερίδων, περιοδικῶν καὶ ἡμερολογίων, τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν ἢ ἐκυκλοφόρησαν τὸν 19ον καὶ τὸν 20ὸν αἰῶνα μέχρι τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς τοῦ 1922 εἰς τὰς ἀληθομονήτους πατρίδας τῆς Μ. Ἀσίας, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἐκθεσιακοῦ ἔλικου, ἡ ὁποία καλύπτει ἐν σημαντικὸν μέρος τοῦ φάσματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου τῆς Ἀνατολῆς, ἐγένετο μετὰ μεγάλης δυσκολίας, πολλοῦ κόπου καὶ πολλῶν ἀναζητήσεων εἰς δημοσίας βιβλιοθήκας, εἰς βιβλιοθήκας ἰδρυμάτων καὶ συλλόγων καὶ εἰς ἰδιωτικὰς συλλογὰς.

Ἄξιον ἰδιαίτερας ἐξάρσεως εἶναι ἐπίσης τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς «Ἐνώσεως Σμυρναίων» ἐκδοσις εἰδικοῦ τεύχους τοῦ γνωστοῦ λαμπροῦ περιοδικοῦ «Μικρασιατικῆ Ἠχώ» μετὰ καταχώρησιν τῶν τίτλων τῶν παρουσιαζομένων ἐντύπων καὶ σχετικῶν κειμένων, φωτογραφιῶν καὶ ντοκουμέντων ὑποβοηθεῖ ἄριστα τὴν μύθωσιν τοῦ ἐπισκοπέου εἰς τὸ πλῆθος τῶν εὐγλότων ἐκθεματίων, τὰ ὁποῖα εἶναι συγκλονιστικαὶ μαρτυρίαι τῆς πνευματικῆς ἀκμῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν Μικρασιατικῶν περιοχῶν, τῆς ὑψηλῆς στάθμης τοῦ πολιτισμικοῦ τῶν βίου καὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἠθλόγει, καθηγήσατο καὶ συνήγωνεν εἰς μίαν ὁργανικὴν ὁλόκληρα πάσας ἀνεξαρτέτως τὰς ἐπὶ μέρους πτυχὰς καὶ ἐκφάνσεις αὐτοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι αἱ πρῶται σελίδες πολλῶν ἐκ τῶν ἐκτεθεμένων ἐφημερίδων ἀφιερῶνον στήλας ὁλοκλήρους εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν καὶ πρᾶξιν.

Ψίθυροι καὶ καταγγελίαι.

Συμφώνως πρὸς δημοσιεύματα τοῦ Τύπου, εἰς τοὺς ἀθλητικοὺς χώρους, τὰ γήπεδα καὶ τοὺς κύκλους τῶν φιλάθλων κυκλοφοροῦν ὄχι μόνον πολλοὶ ψίθυροι, ἀλλὰ καὶ καταγγελίαι περὶ κρουσμάτων ἠθικῆς διαβρώσεως καὶ περὶ «σεξουαλικῶν σκανδάλων» εἰς βάρος νεαρῶν —ἀκόμη καὶ ἀνηλίκων— ἀθλητιῶν καὶ ἀθλητῶν. Οὕτως ὑπάρχοντες σχετικαὶ γραπτὰι καταγγελίαι ἀρμόδιων προσώπων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδίστασαν νὰ τονίσουν, ὅτι «οἷον ἀθλητισμὸς ὑπάρχει βρωμιά».

Ἐξ ἄλλου, ὡς ἐγράφη εἰς ἐφημερίδα, «ὁ σάλος, ποὺ ἔχει ξεσπάσει, κλονίζει καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν γονιῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κυριολεκτικὰ ἀναστατωθῆ καὶ δικαιολογημένα ρωτοῦν νὰ μάθουν τί συμβαίνει ἐπὶ τέλους στὸ σίβο μετὰ τὰ παιδιὰ τους. Ἡ ἀνησυχία τους κορυφώνεται καθὼς θγαίνουσι στὴ φόρα δνόματα κοριτσιῶν, ποὺ δέχτηκαν ἐνοχλήσεις ἀνήθικες, ἐνῶ δημοσιεύονται καὶ φωτογραφίαι τους στὶς ἐφημερίδες».

Αἱ σοβαραὶ αὐταὶ καταγγελίαι καὶ οἱ παντὸς εἶδους σχετικοὶ ψίθυροι ἐπιβάλλουν εἰς μὲν τὴν Πολιτείαν νὰ ἐξετάσῃ τὰ καταγγελλόμενα καὶ ἐν περιπτώσει τυχὸν ἐπαληθευσεῶς τῶν νὰ λάβῃ τὰ προσήκοντα μέτρα, εἰς δὲ τὰ ἀθλητικὰ σωματεῖα καὶ τὰς ὁμοσπονδίας τῶν νὰ ἐπαγρυπνοῦν, ἵνα μὴ νοθευθῇ καὶ διαβρωθῇ τὸ ἀθλητικὸν ἰδεῶδες ὑπὸ τυχὸν ἀσυνειδήτων καὶ ἀδιστάκτων ἐκμεταλλευτῶν του.

Εὐδοίωνον συμπέρασμα.

Καθ' ἃ ἀνεγράφησαν εἰς τὸν Τύπον, τεραστία εἰς ἑκτασίαν ἔρευνα, γενομένη ἐν Ἐδρῶπι ὑπὸ τοῦ «Ἰδρύματος μελέτης τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀξιών», κατέληξεν εἰς τὸ εὐδοίωνον καὶ ἐλπιδοφόρον συμπέρασμα, ὅτι «σὲ πείσμα ὄλων τῶν ἀντιξοοτήτων, σὲ πείσμα τῶν προσταγῶν τῆς μόδας, σὲ πείσμα τοῦ ὕλισμου, ἢ οἰκογένεια, ἢ εἰλικρίνεια, ἢ πίστις στὸ γάμο παραμένον οἱ πιδ μεγάλες ἀξίες στὰ μάτια τῶν Εὐρωπαίων... Ἡ Ἐδρῶπι ἴσως ἀλλάζει πολιτικῆς, πολιτιστικῆς, κοινωνικῆς καὶ ἄλλες ἀντιλήψεις, ἀλλὰ παραμένει πάντα προσκολλημένη στὴν ἰδέα τῆς οἰκογενείας, ποὺ γίνετα ἀντιληπτὴ σὲ ὅλες τὶς ἡλικίες, ὡς τὸ πιδ στέρεο καταφύγιο, ὅπου βρῖσκει κανεὶς τὴν εὐτυχίαν».

Ἐπίσης, κατὰ τὴν ἔρευναν ταύτην, οἱ σοβαρῶς σκεπτόμενοι Εὐρωπαῖοι, φρονοῦντες ὅτι «ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι ἔννοιες, ποὺ ἔχουν χάσει τὴν ἀξία τους», θέλουσι «πὸ ζευγάρι δεμένο μετὰ τὸ σεβασμὸν, τὴν ἀλληλοεκτίμησιν καὶ τὴν πίστιν. Τὰ παιδιὰ νὰ μεγαλώνουν, ὅσο εἶναι δυνατὸν, καὶ μετὰ τοὺς δυὸ γονεῖς, ὅπως μεγάλωσαν καὶ ἐκεῖνοι ἢ ὅπως θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ εἶχαν μεγαλώσει».

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι τὰ ἐνθαυρντικὰ αὐτὰ συμπεράσματα θὰ ληφθοῦν ἐπ' ὄψιν σοβαρῶς ὑπὸ μερικῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν, ὡς μὴ ὄφειλε, τὴν οἰκογένειαν ὡς ἀπηρεχαιωμένον θεσμὸν καὶ προπαγανδίζουσι τὴν διάλυσίν της καὶ τὴν ἀντικατάστασίν της ὑπὸ μορφῶν «ἐλευθερῶν», δοκιμαστικῶν καὶ προσωρινῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥμιον συμβιώσεων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μον. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον:

— Ἐδέχθη τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Πανθεσσαλικῆς (20), τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Κίτρους κ. Βαρνάβαν, Σισανίου κ. Ἀντώνιον καὶ Πατρῶν κ. Νικόδημον (22), τὴν πρέσβειρα τῆς Φινλανδίας κ. Εὔα - Κριστίνα Μακελάινεν, τὸν ἐκπρόσωπον τοῦ Πάπα Τζιοβάννι Μαριάννι καὶ τὸν βουλευτὴν κ. Σωτ. Παπαπολίτην (24), εἰς συνεργασίαν Ἀρχιερεῖς εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον (25), τὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπ. Θεσσαλονίκης κ. Ἀθ. Ἀγγελόπουλον (26).

— Πρὸ ἡδρευσε τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος (11) καὶ τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς (17), τοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE (26).

— Παρέστη εἰς τὴν συνεδρίαν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς (10).

— Πρὸ ἑστῆ τοῦ Μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν μαρτυρικῶς τελειωθέντων Ἱεραρχῶν, Κληρικῶν, Μοναχῶν, λαϊκῶν, ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφὴν. (Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν)

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Τὴν 18ην καὶ 19ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. συνεκλήθη τὸ 19ον ἐτήσιον Ἱερατικὸν Συνέδριον τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Ἀργολίδος.

Τὴν πρωίαν τῆς 18ης Σεπτεμβρίου, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Γεωργίου Ναυπλίου, ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμου Θ. Λειτουργία. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Σεβασμιώτατος, μετὰ σύντομον προσφώνησιν, ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Τὴν πρώτην ἡμέραν εἰσηγητὴς ἦτο ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἰωάννης Κορναράκης μεθ' ἑμᾶς: «Ὁ ψυχικὸς δεσμός μετὰ τοῦ ποιμένου καὶ ποιμαινομένου». Τὴν εἰσηγήσιν ἠκολούθησε μακρὰ καὶ ἐποικοδομητικὴ συζήτησις.

Τὴν ἐπομένην, 19ην Σεπτεμβρίου, τὸ Συνέδριον ἐπανεκλήθη εἰς τὸ Ἄργος ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς Χ.Ε.Ν.Α. Ἁγία Φωτεινή.

Εἰσηγητὴς ἦτο ὁ αἰδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Μεταλληνός, Λέκτωρ Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, μεθ' ἑμᾶς: «Πατερικὴ θεώρησις τοῦ Ὁρθόδοξου ἤθους». Καὶ τὴν εἰσηγήσιν αὐτὴν ἠκολούθησαν ὠφέλιμος συζήτησις.

Μετὰ τὴν συζήτησιν ὁ Σεβασμιώτατος, ἀφοῦ ἠγαρήστησε τοὺς εἰσηγητὰς καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Συνεδρίου, ἐκήρυξε τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν του.

Οἱ Αἰδεσιμώτατοι Σύνοδοι ἀνεχώρησαν ἐκδήλως ἱκανοποιημένοι διὰ τὴν ἐκ τοῦ Συνεδρίου τούτου ὠφέλειαν.

Ἱερά Μητρόπολις Πειραιῶς.

Ὄργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Πειραιῶς συνδριακὴ συνάντησις εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 15 πειραιῶ καὶ οἰκονόμοι. Ἡ συνάντησις ἐντάσσεται εἰς τὸ εὐρύτερον ποιμαντικὸν ἔργον τῆς Μητροπόλεως διὰ τὴν οἰκονόμειαν καὶ ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ 7-9 Σεπτεμβρίου εἰς τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν θερινῶν Κατασκηνώσεων τῆς.

Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε εἰσηγήσιν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονόμεια σήμερα», ἐπὶ μέρους συζητήσεις, λατρευτικὰς εὐκαιρίας, ψυχαγωγίαν, κοινὰ γεύματα, εἰδικὸν πρόγραμμα διὰ τὰ παιδιὰ κ.ἄ.

— Μετὰ τὴν ἐπιτυχή λειτουργίαν τῶν δύο τμημάτων τῆς Σχολῆς Γονέων τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὸν Πειραιᾶ, μετὰ τὴν εὐθύνην τῆς Μητροπόλεως, ἤδη προγραμματίζεται ἡ λειτουργία 4 τμημάτων τῆς Σχολῆς.

— Μετὰ ἀπόφασιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλιμάκου καὶ σχετικῆν ἄδειαν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν, ἰδρύθη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν ΣΧΟΛΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ. Ἡ Σχολὴ στεγάζεται εἰς τὸ Πνευματικὸν Κέντρον τῆς Ἑνορίας Ἁγίας Παρασκευῆς Καλλιπόλεως. Γίνονται δεκτοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀπόφοιτοι Δημοτικοῦ Σχολείου καὶ ἄνα. Οἱ ἀπόφοιτοι θὰ λαμβάνουν πτυχίον Ἱεροψάλτου καὶ Βυζαντινῆς Μουσικῆς.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Γενεύην (Αὐγ. 1984) ἐξελέγη ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πρόεδρος - συμπονητὴς τῆς «Ἐπιτροπῆς Παγκοσμίου Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ». Ἡ διεθνὴς αὐτὴ διεκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖται μία ἀπὸ τὰς σημαντικωτέρας τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ ἀποτελεῖ τὸν συνεχιστὴν καὶ διάδοχον φορέα τοῦ «Διεθνoῦς Ἱεραποστολικοῦ Συμβουλίου», τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸ 1912 μέχρι τὴν συγχώνευσίν του (1961) μετὰ τὸ Π.Σ.Ε., ὑπῆρξε τὸ συντονιστικὸν κέντρον τῆς δυτικῆς χριστιανικῆς Ἱεραποστολῆς. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἕνας ὀρθόδοξος ἐκλέγεται εἰς τὴν κεντρικὴν αὐτὴν θέσιν τῆς «Παγκοσμίου Ἱεραποστολῆς καὶ Εὐαγγελισμοῦ».

«ΟΙ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ

ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΙΡΗΝΗ»

Με τὸ ἀνωτέρω θέμα ἔγινε τὸν παρελθόντα Αὐγουστον (23 - 31) εἰς τὴν Ναϊρόμπη ἡ 4η Συνέλευσις τοῦ «Παγκοσμίου Συνεδρίου γιὰ τὴ θρησκεία καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη». Ἡ διαθρησκειακὴ αὐτὴ κίνησις συνεργάζεται μετὰ τὰ «Ἠνωμένα Ἔθνη», ὡς «μὴ κυβερνητικὸς ὀργανισμὸς» διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ κεντρικὸν θέμα ἐμελετήθη εἰς τρεῖς Ἐπιτροπὰς: α) Ἀνθρώποι διαφόρων θρησκευτικῶν πεποιθήσεων συνεργαζόμενοι διὰ τὴν εἰρήνην. β) Ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια, κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ὅλου προσώπου. γ) Παγκόσμια εἰρήνη καὶ ἀφοπλισμὸς.

Ὁ Θεοφ. Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος ἐπὶ τοῦ θήματος.

Εἰς τὴν Συνέλευσιν αὐτὴν ἔλαβον μέρος περὶ τοὺς 600 σύνεδροι, παρατηρηταί, ἐπισκέπται, εἰδικοί ἐπιστήμονες ἐξ ὅλων τῶν μεγάλων θρησκειῶν τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίασιν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἐπίσκοπον Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιον Γιαννουλάτου νὰ παρουσιάσῃ ἕνα σύντομον «στοχασμὸν» διὰ τὴν εἰρήνην. Μετὰ ἐπιμόνους παρεμβάσεις τοῦ Ἑλληνοῦ συνέδρου ἀνεσκευάσθησαν διάφοροι κατηγορίαι καὶ ἐπιθέσεις Τουρκοκυπρίου ἐκπροσώπου καὶ προσετέθη εἰς τὴν σχετικὴν ἔκθεσιν τοῦ Συνεδρίου ἡ ἀναφορὰ εἰς τὴν ἀνάγκην ἀποχωρήσεως τῶν στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Κύπρον. Ὁ ἀνωτέρω ἐπίσκοπος - καθηγητὴς ἐξελέγη μέλος τοῦ «Διεθνoῦς Συμβουλίου» τοῦ διαθρησκειακοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνει θερμὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου διὰ τῆς ἀποστολῆς παντὸς εἶδους συγγράμματος ἀναφερομένου εἰς τὴν Θεολογίαν καὶ γενικώτερον εἰς τὸ ἀντικείμενον μελέτης πασῶν τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν.

Διεύθυνσις: Διορθόδοξον Κέντρον Ἐκκλησίας Ἑλλάδος

Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθῆναι.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 606)5.7.1980 Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 161/15.7.1980) «Περί συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρπενησίου» καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περί Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Καρπενησίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου 1984

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας καὶ Παξῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημεριῶν Ἱ. Ναῶν, 1) Ἱ. Θεοτόκου Βλαχερνῶν - Καμάρας καὶ 2) Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Γυμαρίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κερκύρῃ τῇ 21ῃ Σεπτεμβρίου 1984

† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 28)1984 πράξεως ἡμῶν ἡτις ἐξεδόθη συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησι. Νομοθεσίαν προκηρύσσομεν τὰς Ἑνορίας Ἁγίου Φανουρίου Κάτω Γαλατὰ Κυδωνίας, Δαράτσου Κυδωνίας καὶ Ραμνῆς Ἀποκορώνου καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν

αὐτὰς καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 24 Σεπτεμβρίου 1984

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 30)1984 Πράξιν ἡμῶν ἡ ὁποία ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν προκηρύσσομεν τὰς διακονικὰς θέσεις τῶν Ἱ. Ναῶν: α) Ἁγίου Ἰωάννου Χανίων, β) Ἁγίου Λουκά Χανίων καὶ γ) Ἁγ. Παντελεήμονος Χανίων καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά 24 Σεπτεμβρίου 1984

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 34)1984 πράξεως ἡμῶν ἡ ὁποία ἔχει ἐκδοθῆ συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν προκηρύσσομεν τὰς Ἑνορίας: Ἀρμένιοι Ἀποκορώνου, Ἁγίων Ἀναργύρων, Ἁγίου Ἰωάννου καὶ Ἁγίου Στεφάνου Χανίων καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χανίοις τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1984,

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) τὸ ἄρθρον 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», 2) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1398)1973 Ν.Δ. «περὶ συστάσεως Ὄργανικῶν θέσεων Διακόνων» καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 18)1973 ἀπόφασιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν θέσεων τούτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσιν τὴν κενὴν Διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐνορίας Περιβολίων Ρεθύμνης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1984,

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 800 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ φιλοσοφία τῆς Θρησκείας τοῦ Κάρλ Μάρξ.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ἱεραποστολικὸν ἔργον καὶ Ὁρθόδοξος Παράδοσις.

Χρυσοστόμου (Γερασίμου) Ζαφείρη, Μητροπολίτου Περιστερίου, Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης (ἀναμνήσεις — βιώματα — δραματισμοί).

Μητροπ. Σηλυβρίας Αἰμιλιανοῦ, Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης Ἀναστασίου, Γενικοῦ Δ/νοῦ Ἀπ. Διακονίας, «Ἴνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία» (Ἐκθεσις πεπραγμένων).

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικής.

Vladimir Lossky (μτφρ. π. Δημ. Βακάρου), Ἡ παράδοση καὶ οἱ παραδόσεις.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 721.0734

Προστάμνος Τυπογραφίου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 8, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.